

VERSLAG VAN DE OPENBARE VERGADERING VAN DE GEMEENTE DORDRECHT - DORDTSE DINSDAG D.D. 8 OKTOBER 2024

Vergaderzaal 3

1. Vaststellen Begroting 2025 - Raadsvoorstel

Voorzitter: De heer Van der Spoel

Raadsgriffier: De heer Boogaard

Verslag: NotuBiz

Aanwezig:

Mevr. Balorian (VVD)

De heer Gündogdu (Op Ons Eiland)

Dhr. Hartmeijer (SP)

Dhr. In 't Veld (VSP)

Dhr. Katif (Beter Voor Dordt)

Mevr. Koene (Gewoon Dordt)

Dhr. Kolkiliç (DENK)

Dhr. Van der Kruijff (CDA)

Dhr. Van der Meer (GroenLinks)

Mevr. Nieuwland-van den Bosse (CU/SGP)

Dhr. Oostenrijk (CDA)

Mevr. Pichel (FvD)

Mevr. Schnabel (PvdA)

Mevr. Stevens (PvdA)

Mevr. Stolk (VSP)

Dhr. Venderbos-Lambinon (Partij voor de Dieren)

Portefeuillehouders: wethouder W. van der Kruijff

Overige aanwezigen: Dhr. Hagoort, dhr. Goud, dhr. Rademakers

De voorzitter: Een hele goedemiddag, bij de volgende technische briefing over raadsvoorstel vaststellen Begroting 2025. Het was voor iedereen natuurlijk weer eventjes haasten, ook voor mij. Kleine kans dat ik even moet in komen. Maar voor de verslaglegging hebben we eerst nodig dat iedereen zich even voorstelt. Dat geeft mij de rust om even bij te komen. Dan begin ik aan mijn linkerzijde. Gaat uw gang.

De heer Van der Kruijff: Wim van der Kruijff, wethouder.

Mevrouw Koene: Irene Koene, Gewoon Dordt.

Mevrouw Stevens: Inge Stevens, PvdA.

Mevrouw Schnabel: Marije schnabel, Partij van de Arbeid.

Mevrouw Balorian: Mailys Balorian, Dordtse VVD.

De heer Van der Meer: Frans-Bauke van der Meer, GroenLinks.

De heer Katif: Jacques Katif, Beter voor Dordt.

De heer In 't Veld: Richard in 't Veld, VSP.

De heer Kolkiliç: Masum Kolkiliç, DENK.

De heer Hagoort: Naast mij zit Jos Rademakers. Ik ben Gert Hagoort, ambtelijke ondersteuning.

De heer Goud: Sebastiaan Goud, ambtelijke organisatie.

De heer Venderbos-Lambinon: Chris Venderbos-Lambinon, Partij voor de Dieren.

De heer Hartmeijer: Raymond Hartmeijer, SP.

De heer Oostenrijk: Theo Oostenrijk, CDA.

Mevrouw Nieuwland-van den Bosse: Eline Nieuwland, ChristenUnie/SGP.

Mevrouw Pichel: Ruby Pichel, Forum voor Democratie.

De heer Boogaard: André Boogaard, commissiegriffier.

De voorzitter: En ik zie in de linkerhoek, ik kom niet meer uit mijn woorden, u ontkomt er ook niet aan, mevrouw Stolk, welkom. De reden dat wij vanmiddag bijeen zijn, is omdat de Begroting 2025 is ontvangen. En vandaag krijgen we uitleg erover en gelegenheid voor het stellen van vragen. Alle vragen die we hier stellen, die niet beantwoord kunnen, worden door de ambtenaren of griffie opgeschreven en schriftelijk beantwoord. De procesbegroting ligt vandaag als vraagstuk bij de Agendacommissie. U wordt hier na het besluit van de Agendacommissie nog per mail over geïnformeerd. Natuurlijk volgt behandeling door en advies van de Auditcommissie, is er een schriftelijke vragenronde en gaan we oordeelsvormend in gesprek met elkaar. Volgens mij klopt die tekst niet helemaal. Dank je wel, griffie. Maar we krijgen een presentatie, waarin we toelichting krijgen over de begroting. En hierna kunnen we, althans jullie als commissie, de vragen stellen die jullie nodig achten. Ik wil de ambtelijke ondersteuning vragen om te beginnen met de presentatie. Maar ik zie dat Clark nog hard bezig is. Kijk, daar is hij al. Dan is het woord aan de ambtelijke ondersteuning. Gaat uw gang.

De heer Rademakers: Welkom iedereen. Jos Rademakers, P&C-adviseur. Ik heb de begroting gecoördineerd. Vandaar vandaag deze technische briefing. Even heel kort, de P&C-cyclus bij de gemeente Dordrecht. Voor de zomer hebben jullie de Perspectiefnota 2025 vastgesteld. Daar hebben jullie eigenlijk de financiële kaders weergegeven. En in deze begroting 2025 gaan we eigenlijk die financiële kaders verwerken. En we gaan aangeven van, wat willen we nu bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Dan heb je ook nog in het lopende jaar de tweede Bestuursrapportage, waar je een verwachting geeft van het resultaat. En natuurlijk bij de jaarrekening verantwoord je je doelen en je financiële resultaten. Wat is het doel van deze presentatie? Allereerst

duidelijkheid geven waar jullie over beslissen. In het raadsvoorstel zijn een zestal beslispunten bijgevoegd. En deze presentatie is eigenlijk een verduidelijking van, waar beslissen jullie nu over? En een tweede is eigenlijk het laten zien van de begroting. Even meenemen in de opbouw. Het is een heel groot document van 220 pagina's. Ook even laten zien, wat zij nu eigenlijk de belangrijkste punten waar je naar zou moeten kijken? En dan als derde is er een mogelijkheid voor het stellen van technische vragen. Wat mij betreft steek je even je hand op als je al een directe vraag hebt over de presentatie of het verhaal wat ik ga vertellen. Mocht je nu vragen hebben over de begroting an sich, spaar het dan even op. En dan is er aan het einde van de presentatie gewoon nog voldoende tijd, denk ik, om die vragen te stellen. Artikel 189 van de Gemeentewet. De raad heeft een kaderstellende en een controlerende taak. En in de begroting stellen jullie eigenlijk de beleidsdoelen vast en de daarbij behorende budgetten. In principe is het daarbij belangrijk dat de begroting structureel en reëel evenwicht vertoont, financieel gezien. Dan heb je dit hier de rol van de raad en het college in een mooie grafiek. Gemeenteraad stelt kaders, gemeenteraad controleert en het college voert het uit. De 6 beslispunten uit het raadsvoorstel even hier kort weggezet. De eerste 2 lijken me duidelijk. Gewoon de Programmabegroting 2025 vast te stellen en kennisnemen van de nieuwe financiële Meerjarenraming. Punt 3 en 4 is eigenlijk het formeel aanvragen van een krediet, waar al budget voor beschikbaar was, bijvoorbeeld in de Perspectiefnota. Maar nu moet het voorbeeld door de raad worden afgetikt eigenlijk. Er zijn ook in de Auditcommissie nieuwe indicatoren bedacht, beleidsindicatoren. En de begroting is eigenlijk het eerste P&C-product waar die in terechtkomen. En dit punt is om even af te tikken dat die in de begroting en in de andere P&C-producten terugkomen. En dan het laatste beslispunt, is eigenlijk een bestemmingsreserve 'op weg naar ombuigingen' te vormen en daar het positieve begrotingssaldo van 7 miljoen euro positief in te storten. En op die laatste zal ik straks nog even apart terugkomen. De opbouw van de begroting. Je hebt eigenlijk het beleidsdeel en een financieel deel. Het beleidsdeel staat in hoofdstuk 2. Dat zijn eigenlijk de W-vragen van, wat zijn de ontwikkelingen, wat willen we bereiken, wat zijn de doelstellingen, wat gaan we daarvoor doen, welke indicatoren en wat zijn de kosten daarbij? In hoofdstuk 2 kan je eigenlijk per programma gewoon helemaal doorklikken en zien van, wat willen wij nu als gemeente Dordrecht bereiken? De onderste 3, financiën van Dordrecht, de paragrafen en de financiële begroting, dat zijn de hoofdstukken die meer gericht zijn echt op de financiën. Financiën van Dordrecht is verplicht vanuit de BBV. De paragrafen heb je met bijvoorbeeld grondbeleid, lokale heffingen, noem ze maar op. Kan je gewoon op doorklikken. En dan als laatste nog de financiële begroting. Het financiële Meerjarenperspectief. Ik denk dat dit eigenlijk de belangrijkste tabel is, in ieder geval de financiële tabel ooit uit de begroting. Wat je ziet, is het eindsaldo van de Perspectiefnota op de bovenste regel, dat is eigenlijk het saldo wat door jullie is afgestemd in de Perspectiefnota. Daar zie je begroting jaar '25 sluit netjes op 0, maar het ravijnjaar, misschien wel bekend, vanaf 2026 hebben we een tekort van 23 miljoen. 2027 20 miljoen. Nou zijn er een aantal ontwikkelingen op geweest. De Meicirculaire 2024 was eigenlijk één van de belangrijkste. Daar wordt het Gemeentefonds, het geld wat wij van het Rijk krijgen, opnieuw gemuteerd, herijkt.

En dan zie je eigenlijk dat de Meicirculaire '24 een redelijk positief saldo gaf. Niet genoeg om vanaf '26 het tekort te dichten, maar het verlicht het wel iets. Op nummer 2 heb je de ontwikkelingen die eigenlijk na vaststelling van de Perspectiefnota zich hebben voorgedaan. Dat zijn beleidsarme ontwikkelingen, meer technische ontwikkelingen.

Herstel POK-middelen stond verkeerd in de begroting. Die was niet structureel, maar dit is een wijziging in 2028. De afschrijvingslasten zijn herijkt. Daar zit een kleine mutatie op. De verbonden partijen doen eigenlijk elk jaar hun eigen begroting ook weer bijstellen. En dat zorgt er dan ook voor dat de gemeente Dordrecht hun gemeentelijke bijdrage moet aanpassen. Dan de rente. Een BBV-wijziging uit de notitie rente heeft er eigenlijk voor gezorgd dat de rente op de grondexploitaties, die moet gelijk zijn met de reguliere omslagrente. Vroeger kon jij nog een aparte rente rekenen. En dit zorgt eigenlijk voor een mutatie op het resultaat van treasury. En als laatste de gesloten financieringen, waar er minder kosten naar bijvoorbeeld riool toe kunnen worden gerekend en nog wat kleinere, overige mutaties. Wat je eigenlijk bij puntje 3 ziet, daar zie je het beslispunt 6 van de bestemmingsreserve terugkomen. Want je ziet, we hadden eigenlijk een positief saldo van om en nabij 7 miljoen. Met beslispunt 3 storten we dat positieve saldo in een bestemmingsreserve, omdat we natuurlijk vanaf 2026 nog steeds een fors tekort hebben. Even de financiële hoofdlijnen. We hebben een nieuwe regering, met een nieuw regeerakkoord. De verwachting is dat er vanuit dat regeerakkoord eigenlijk op langere termijn en op middellange termijn geen verlichting komt voor de Nederlandse gemeenten op hun financiële huishouding. Eigenlijk in het regeerakkoord staat niks waar wij financieel ons eigen aan kunnen vasthouden. Er loopt een ombuigingstraject om bij de Perspectiefnota van volgend jaar, van 2026, ervoor te zorgen dat we gewoon een sluitende begroting hebben. Die bestemmingsreserve 'op weg naar ombuigingen', het doel daarachter is om nog wat geld te reserveren, waarmee de ombuigingen een soort van zachte landing kunnen krijgen. Jullie kunnen je voorstellen, als jullie volgend jaar beslissen om te gaan korten op iets, dan duurt het even voordat een volledige ombuiging gerealiseerd kan worden. En met het potje wat er nu wordt gecreëerd, zorg je er eigenlijk voor dat je soms incidenteel gefaseerd kan gaan ombuigen. In het raadsvoorstel staat eigenlijk precies het doel in 4 punten beschreven. Mocht je daar nog meer informatie over willen, dan adviseer ik om even het beslispunt 6 in het raadsvoorstel te lezen. Dit structurele evenwicht, waar we het net over hadden, een begroting moet eigenlijk in structureel evenwicht zijn. In de onderste regel staat de structurele exploitatieruimte. Je ziet eigenlijk wat we in het Meerjarenperspectief ook al zagen, dat wij op hetzelfde beleid, in 2025 hebben we nog structurele exploitatieruimte, maar vanaf 2026 schieten we best fors de min in, zonder extra maatregelen. Vandaar ook het ombuigingstraject dat loopt. Dan de ratio van het weerstandsvermogen. Daar kan ik eigenlijk kort over zijn. Die is niet heel erg gewijzigd ten opzichte van de begroting van vorig jaar en de Perspectiefnota. Die schommelt altijd zo rond de 1. Maar kijk, weer hetzelfde verhaal. De financiële druk op de ratio's zal bij ongewijzigd beleid toenemen. Risico's grondbedrijf kan ik ook kort over zijn. Er zit niet zoveel verschil in ten opzichte van voorgaande jaren. Hier wilde ik eigenlijk iets in de begroting zelf laten zien, maar...

De voorzitter: Ik zie ondertussen een hand. Gaat uw gang, de heer Oostenrijk.

De heer Oostenrijk: Voordat u overstapt naar de begroting, heb ik toch een paar vragen over dat financieel Meerjarenperspectief. Met name twee posten bij die ontwikkelingen. Kunt u me nader uitleggen hoe dat zit met die verbonden partijen? Die zitten voor 2025 nog in de positieve kant. Welke verbonden partijen zorgen voor de narigheid?

De heer Rademakers: Weet ik niet uit mijn hoofd. Kan ik wel opzoeken, want dit is inderdaad een opsomming van meerdere verbonden partijen. Ik weet ze niet uit mijn hoofd. Ik kan het wel voor u opzoeken.

De voorzitter: Ik neem aan dat deze vraag op papier uw kant op komt. U heeft een vervolgvraag, zie ik.

De heer Oostenrijk: Ja. En datzelfde in hogere mate voor de rente. Want die snap ik helemaal niet.

De heer Rademakers: Die is ook vrij lastig en ook vrij technisch, door die BBV wijziging. De rente van de Grexen, van de grondexploitaties stond op 0.8 procent. Normaal rekenen wij 2 procent toe naar normale investeringen. Bijvoorbeeld in 2023 was de rente 0.8 procent. Maar de normale omslagrente was 2 procent. De nieuwe BBV-regels stellen eigenlijk, dat vanaf 2025 is een gemeente verplicht om dezelfde rente toe te rekenen aan grondexploitatie dan naar jouw normale investeringen. Het is niet meer mogelijk om een apart rentepercentage voor de grondexploitaties te gebruiken. Dat zorgt er eigenlijk voor dat je grondexploitaties duurder worden, want je gaat van 0.8 procent naar 2 procent. Maar je kan wel meer kosten... De baat bij het treasury deel is hoger. Dat is een positief resultaat. Dit is een heel technisch verhaal hoe die boekhoudkundig gaat. Je grondexploitaties worden duurder. Je neemt in 2024 een groter aandeel in je verliesvoorziening. Dat is een nadeel. Alleen omdat je meer rente toe kan rekenen naar die grondexploitaties, heb jij meer baten bij treasury. Ik hoop dat het een beetje duidelijk wordt, maar anders kan ik hier ook wel... Het is een heel technisch verhaal, maar ik kan u ook... Eventueel schriftelijk kan ik er ook, als ik meer tijd heb, erop terugkomen.

De voorzitter: Lijkt me een goed plan. En anders kan mevrouw Stevens altijd een samenvatten geven nog toch? Ik kom zo bij u, mevrouw Pichel. Een vervolgvraag? Is dat goed, mijnheer Van der Meer? Ja. Gaat uw gang.

Mevrouw Pichel: Dank u wel. Even voor de duidelijkheid op deze vraag. Want begrijp ik het dan goed dat u zegt van, doordat de rente verandert, dat is eigenlijk dan weer een negatief verschil, en er komen wel weer baten, maar waar staan die dan? Die staan hier ook in verwerkt of is dat dan weer even buiten deze scoop?

De heer Rademakers: De negatieve component is het lopende jaar 2024. Die zit in de tweede Burap. De structurele positieve component zit in de begroting '25 tot en met 2028.

De voorzitter: Dan gaan we wel naar de overkant. Gaat uw gang, mijnheer Van der Meer.

De heer Van der Meer: Dank u wel, voorzitter. Ik heb een vraagje over de Meicirculaire. Daar staan bedragen van 5 en 6 miljoen. In het verhaal over de Meicirculaire gaat het over 10 en 12 miljoen. Maar die worden lang niet allemaal ten gunste van het begrotingsresultaat gebracht. Maar die worden ook aan begrotingsposten toebedeeld. Waarom heeft dat maar een beperkte invloed op het begrotingssaldo? Want als je extra

geld aan de posten geeft, dan wordt het resultaat toch ook beter, zou je zeggen? Ik mis een paar miljoen. Kunt u dat uitleggen?

De heer Rademakers: Even als algemeen voorbeeld. Als we in het eindsaldo van de Perspectiefnota al ergens rekening mee hadden gehouden en de Meicirculaire bevestigt dat, dan is het in principe geen voordelige mutatie ten opzichte van het saldo dat er al was. Bijvoorbeeld over 2025 die 5.3 miljoen, dat is de positieve mutatie van wat er al was, ten opzichte van wat er bij de Perspectiefnota al was weggezet.

De heer Van der Meer: Helder.

De voorzitter: Gaat uw gang.

De heer Van der Meer: Een gerelateerde vervolgvraag stellen. Op pagina 10 van de begroting staat dat er in 2026 bijvoorbeeld al 6 miljoen ombuigingen is ingebracht. Dat zijn ook ombuigingen waar al eerder over besloten is, of hoe moet ik dat zien?

De heer Rademakers: Exact. Dat zijn ombuigingen die al in de Perspectiefnota '25 door jullie zijn vastgesteld.

De voorzitter: En dan mag u de microfoon even uit doen, mijnheer Van der Meer. En dan zie ik een hand van de heer Kolkiliç. Gaat uw gang.

De heer Kolkiliç: Dank, voorzitter. Nou heeft u het vaker gehad over die 7 miljoen positief begrotingssaldo eind 2025. Wat is het verwachte positieve saldo aan het eind van dit jaar?

De heer Rademakers: Weet ik even niet mijn hoofd, maar misschien weet mijn collega het.

De heer Hagoort: Bij de Bestuursrapportage zitten we momenteel op schatting 3 miljoen positief.

De voorzitter: Dank u. En dan zag ik een hand van mevrouw Schnabel. Gaat uw gang.

Mevrouw Schnabel: Dank u wel. Ik heb twee vragen. Er staat inderdaad, die POK-middelen en dat dat toch wel een soort van mis is gegaan. Wat is de reden dat het zo is gegaan? En over de afschrijvingslasten. Over welke lasten hebben we het dan?

De heer Rademakers: Vraag 1, misschien moet ik die even parkeren, want ik weet het niet uit mijn hoofd. Maar ik kom daar misschien later op terug. De tweede, eigenlijk gewoon voordelen op de afschrijvingslasten van de totale gemeente. Alle activa die de gemeente heeft. Dan heb je het over gewoon investeringen. Het gebouw hier. Ik noem alle activa, maar waar dan een voordeel op zit. Stel we zeggen van, we gaan een miljoen investeren. Dan houd jij al rekening met bepaalde afschrijvingslasten. Bijvoorbeeld, je gaat investeren een miljoen. Je schrijft het in twintig jaar af. We schrijven af vanaf 2025. Als we nu even als voorbeeld zeggen van, we investeren niet een miljoen, maar we schuiven de helft van de investering, vijf ton, door naar het volgende jaar. Dat betekent

dat de afschrijvingslasten ook doorschuiven, omdat je eigenlijk later investeert. En dat resulteert weer in een voordeel op de afschrijvingslasten.

De voorzitter: En ik zie nog een vervolgvraag. Gaat uw gang.

Mevrouw Schnabel: Is er dan ook een lijstje van te maken, over wat voor verschillende lasten dat het echt specifiek gaat?

De heer Rademakers: De gemeente heeft echt tienduizenden activa. Er is wel een soort van lijstje te maken. Alleen ik vraag me af hoe zinvol dat het is. Als u het in een technische vraag stelt, dan... Precies. U wilt eigenlijk weten van, waar zit het voordeel in, op hoofdlijnen? Dat weet ik uiteraard niet uit mijn hoofd, maar dat kunnen we wel opleveren.

De voorzitter: Dat is mooi. Dan denk ik dat u verder kunt met het vervolg.

De heer Rademakers: Even kijken. Waar waren we gebleven? Dan geef ik hem nu over aan mijn collega, Sebastiaan, voor de indicatoren.

De heer Goud: Ik ga iets vertellen over de indicatoren. Maar ik kan ook even kort over de begrotingsprogramma's. Zoals bekend zijn er natuurlijk zes begrotingsprogramma's. En we gebruiken al jaren een vaste opzet met de zogenaamde W-vragen. En dat is eigenlijk een soort trechtermodel van abstract naar concreet. En elk programma wordt voorafgegaan door de belangrijkste ontwikkelingen. En dat zijn vijf ontwikkelingen, gemiddeld genomen, die zijn benoemd, die van invloed zijn op het programma. Dat zijn ontwikkelingen nationaal, internationaal, die daarop van invloed kunnen zijn. Vervolgens wordt elk programma voorafgegaan door een korte inleiding. En dat is eigenlijk, wat willen we bereiken met de doelstellingen die in het programma staan? En die doelstellingen zijn al bij de begroting een per jaar geleden voor deze periode vastgesteld. Die doelstelling is hetzelfde als vorig jaar, die erin staan. Maar de activiteiten eronder zijn specifiek gericht op 2025. En dat is echt van, wat gaan we doen om die doelstelling te bereiken, maar dan voor '25. In elk programma zijn ook de verbonden partijen benoemd, de indicatoren en het deel, wat mag dat kosten? En dat is eigenlijk weer een link naar de financiële begroting, maar dan weg gesplitst naar dat begrotingsprogramma. En ik wil eigenlijk iets meer vertellen over de beleidsindicatoren. Ik zie dat hij niet... We hadden vanmiddag nog wat aangepast. Maar ik zal het vertellen dan. Dat kunt u dan nu niet zien.

Grofweg zijn er twee soorten indicatoren die in de begroting zijn opgenomen. Het eerste deel zijn de BBV-indicatoren. Misschien zeg ik dingen die u al kent. Maar het BBV staat voor Besluit begroting en verantwoording. Dat zijn door het Rijk wettelijk verplichte indicatoren, die elke gemeente in Nederland moet hanteren. En het idee van het Rijk is dat je dan tussen gemeentes meer kan controleren hoe een gemeente er voorstaat. Maar dat zijn indicatoren die centraal zijn opgelegd eigenlijk en waar niet specifieke doelen aan gekoppeld zijn, of die voor u meer of minder relevant kunnen zijn. Daarnaast hebben we aanvullende indicatoren ontwikkeld. En dan moet ik zeggen we, maar dat is in grote samenspraak met de Auditcommissie gedaan. In de nota Kiezen, Sturen en Verantwoorden, u wellicht bekend, staat dat de aanvullende indicatoren van de vorige bestuursperiode afgerond zijn. Dat hebben we ook vorig jaar gedaan. En dat we een

nieuwe zouden ontwikkelen voor deze periode. Sinds eind vorig jaar hebben we een heel intensief traject eigenlijk met de Auditcommissie gelopen, tot de zomer van dit jaar, om tot die nieuwe indicatoren te kunnen komen. Dat is in samenspraak met het Onderzoekscentrum Drechtsteden gebeurd. Zij hebben een aantal presentaties gegeven over het type indicatoren wat überhaupt te meten is. Output, outcome, tot in een detaillistischer niveau. En aan de hand daarvan is er een werkgroep van de Auditcommissie samengesteld. De heer Katif, de heer Van der Meer hebben daar onder andere in gezeten. Ook mevrouw Boom en de heer Damen. Die werkgroep heb ik samen met Stefan Brouwer, als ambtelijke ondersteuning, Laurette en de Daan Massie en Christa de Geus van het OCD gewerkt aan mogelijke indicatoren die van invloed kunnen zijn of die eigenlijk nuttig kunnen zijn voor uw raad. En er zijn een aantal kaders meegegeven. En die kaders waren eigenlijk, het moet apolitiek zijn, het moet voor een langere tijd te meten zijn, zes jaar. Ik kijk ook naar u, als er nog iets toe te voegen is. Het moet niet te detaillistisch zijn en ook weer niet te abstract. Dat is best wel een lastige mix om te zoeken. En zo hebben we nog een aantal voorwaarden meegegeven of kaders. Die staan overigens in het raadsvoorstel ook, bij de toelichting van, volgens mij uit mijn hoofd, punt 5. En vlak voor de zomer is daar een mooie set, vind ik zelf ook, van een twintigtal indicatoren uitgekomen, die de werkgroepleden hebben gepresenteerd voor de Auditcommissie. En met die toestemming hebben wij een nulmeting mogen laten uitvoeren door het Onderzoekscentrum Drechtsteden, deze zomer. Dat is echt vers van de pers. En die cijfers zijn begin september aangeleverd. En die hebben we nog net in de begroting kunnen verwerken. Dat is heel mooi. En als u met dat besispunt instemt, dan zullen elk jaar nu die indicatoren gemeten gaan worden door het Onderzoekscentrum Drechtsteden. En dan landen ze steeds in de jaarstukken en in de begroting. Maar ze worden wel één keer per jaar gemeten. We gaan pas verder kijken als u natuurlijk besloten heeft. Maar dan zou volgend jaar een logisch moment zijn, mei, juni, heeft het OCD aangegeven. En dat betekent dat volgend jaar u dan weer nieuwe cijfers heeft. En dan krijg je over de tijd heen een vergelijking in de tijd. Bijvoorbeeld twee, drie jaar, dan heb je steeds een drietal cijfers achter elkaar. En dan zie je een ontwikkeling. Ik zou willen dat ik daar nu iets over kon laten zien, maar ze staan in de begroting. Ik zeg erbij, aanstaande vrijdag wordt ook de digitale begroting gepubliceerd. Nu heeft u natuurlijk de pdf. Maar ook de website, die interactief is, staat precies dezelfde informatie op uiteraard, maar in de vormgeving iets mooier. En dan kunt u ook gewoon doorklikken bij het kopje, wat zijn de indicatoren? En dan ziet u steeds de BBV-indicatoren staan en dan de aanvullende indicatoren.

Er is ook een grote, of een grote, een beknopte toevoeging van het OCD bijgevoegd van, hoe is dit gemeten? Hoe is dit statistisch verantwoord? Want achter elke cijfers gaat natuurlijk een heel verhaal schuil. Daar kan je niet soms zo een-op-een iets over zeggen. Maar wat interessant is, is dat onder andere sommige indicatoren echt op de wijken wordt ingezoomd. Niet alleen op de gemeente als geheel, maar dan zie je ook hoe bepaalde wijken, ontwikkelingen zijn. En wat ook uiteraard in deze begroting is opgenomen, is het dashboard van de Agenda 2030. En die kunt u ook vinden. Dat staat bij de inleiding. Even kijken. In de pdf onder pagina 6. En hiermee hetzelfde, vrijdag als de website gepubliceerd is, dan ziet u echt een dashboard. Dat zijn 12 tabelletjes. En nu staan de cijfers er ook in. Alleen helaas niet in een mooie dashboardvorm. En dat dashboard hanteren we al nu 4, 5 jaar. En daarop worden steeds ook nieuwe cijfers, voor zover mogelijk, gepubliceerd. Die komen voort van het CBS of andere databronnen. En

daar zijn we ook soms afhankelijk van, hebben zij al de cijfers voor dit jaar of van vorig jaar? In veel gevallen is dat zo. Maar soms zijn de meest recente cijfers 2023. Daar doen we dan niks mee, als het CBS die nog niet heeft gepubliceerd. En in dat dashboard Agenda 2030 staan de hoofddoelen van de Agenda 2030 en daarmee ook de ontwikkelingen. Hoeveel inwoners zijn er, wat is het inkomen, et cetera. Heeft u hier vragen over?

De voorzitter: Ik zie een vraag. Gaat uw gang.

Mevrouw Nieuwland-van den Bosse: Mij staat bij dat over die Agenda 2030 begin volgend jaar toch een evaluatie komt?

De heer Goud: Dat klopt. Wordt ook gedaan. En dat is na vier jaar.

De voorzitter: Ik zie geen vragen meer in de zaal. Dan kunnen we door naar het volgende ding.

De heer Goud: We hebben nog een slide, maar die geef ik dan even aan mijn collega Jos terug.

De heer Rademakers: De verdere planning van de vaststelling. 22 oktober wordt hij in de Auditcommissie en de overige commissies besproken. En 5 november wordt hij behandeld in de raad. Er zijn ook nog twee mogelijkheden om technische vragen te stellen. Ga ik even in mijn eigen presentatie opzoeken. De eerste ronde van de technische vragen kunt stellen tot en met 14 oktober. En dan worden ze 21 oktober afgewikkeld door ons. Dan kunt u tot donderdag 24 oktober de tweede ronde van de technische vragen stellen. En die worden dan uiterlijk maandag 4 november door ons afgewikkeld.

De voorzitter: Gaat uw gang, mijnheer Van der Meer.

De heer Van der Meer: Even voor alle zekerheid, 14 betekent tot en met 14 dat we ze kunnen indienen?

De heer Rademakers: Tot en met 14 inderdaad.

De voorzitter: En ik krijg net te horen dat er ook nog een mail komt vanuit de griffie met die data.

De heer Rademakers: Dit was eigenlijk de presentatie. Zijn er nog nabranders, vragen?

De voorzitter: Mevrouw Kruger, gaat uw gang. En daarna de heer Gündogdu, zie ik.

Mevrouw Kruger: Ik zit even naar die tweede vragenronde te kijken, 4 november. Dat is dan de dag voor de raad. Goed geconstateerd hè? Maar kan dat niet de vrijdag voor...

De voorzitter: Dit was vorig jaar ook zo. Ik kan me deze vraag ook herinneren.

Mevrouw Kruger: Dan heb je een beter geheugen als ik.

De voorzitter: Dat klopt.

De heer Rademakers: Indien mogelijk proberen wij natuurlijk al eerder de vragen te beantwoorden. Want ik zie ook dat het niet een heel strakke planning is, laat ik het zo zeggen. Maar het is ook, hoe eerder u de vragen stelt, en als ze bij ons komen, hebben wij ook langer de tijd om het te beantwoorden. Ik zou vooral zeggen van, als je vragen hebt, zo snel mogelijk sturen.

De voorzitter: Ik zie een vraag van de heer Van der Meer. Gaat uw gang.

De heer Van der Meer: Dank u wel, voorzitter. De begroting kun je lezen als van, wat zijn de begrotingsposten en wat zijn de veranderingen daarin, en al dat soort dingen. Maar ik kijk ook vaak naar de begroting vanuit een of ander inhoudelijk vraagstuk. Bijvoorbeeld als ik wil weten, hoeveel budget is er voor wijkontwikkeling, voor buurthuizen? Hoe ga ik dan te werk om dat te vinden? Kunnen jullie me daarbij helpen, bij zo'n soort vraag?

De heer Rademakers: In principe, op productniveau kan je de budgetten opvragen.

De heer Van der Meer: Wat is productniveau precies?

De heer Rademakers: Je hebt bijvoorbeeld product wegen of product riolen. Onze begroting is eigenlijk opgebouwd op basis van producten. Op dat niveau kunnen wij de kosten opzoeken. En bij de zes beleidsprogramma's is ook een onderdeel van, wat kost het nu in totaal? Je kan per beleidsprogramma zien wat de totale kosten daarvan zijn, in de begroting.

De voorzitter: Dan kijk ik om mij heen. Zijn er nog prangende vragen? Gaat uw gang.

Mevrouw Nieuwland-van den Bosse: Ik krijg nog even van een collega achter hier een vraag ingefluisterd. Die vraagt zich af, en ik met hem, waarom heel vaak in de begroting Dordrecht vergeleken wordt met de rest van Nederland in plaats van met de G40, die over het algemeen toch iets vergelijkbaarder is met ons? Of tenminste, in elk geval ook weer op een bepaalde manier aanvullende informatie zou geven.

De heer Rademakers: Kijk ik even naar mij collega.

De heer Goud: U doelt op de indicatoren, denk ik?

De voorzitter: Kunt u hem uitzetten, anders gaat het zo zoemen.

De heer Goud: In de BBV-indicatoren is een vergelijking gemaakt met de G40. En dat hebben we eigenlijk gedaan, wat ik net zei van, die indicatoren zit niet specifiek een doel aan vanuit de gemeente. Die moet je gewoon meten. En omdat wij ook onderdeel zijn natuurlijk van die grootte van de gemeente is het idee van, kan je het daarmee vergelijken? En dan zie je hoe we daarop presteren. Dat is wel extra informatievoorziening eigenlijk. En wat ook interessant is, wat ik misschien kan zeggen, dat had ik eigenlijk opgenomen in de presentatie, is de website waarstaatjegemeente.nl. Dat is eigenlijk een samenvoeging van al die BBV-indicatoren. En daarin kan je kiezen Dordrecht ten opzichte van heel Nederland of ten opzichte van Zuid-Holland. Dat is een

interessante website om naar te kijken www.waarstaatjegemeente.nl. En daarin komt het ook terug.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Gündogdu, gaat uw gang.

De heer Gündogdu: Voorzitter, dank je wel. Ook een technisch vraag. Op het moment dat wij de begroting behandelen in de raad en er komt een amendement op een bepaalde post, dan wordt veelvuldig in de raad ook gevraagd door collega's, waar haalt u dat geld vandaan? Uit welk begrotingspost? Hoe kan ik zien waar mogelijk geld is voor een uitgave die niet is opgenomen in de begroting, maar waar ik wel gebruik van kan maken of wil maken?

De voorzitter: Ik zit ook even na te denken, wat moet... Uit de algemene reserve.

De heer Rademakers: Ik denk als ambtenaar kan ik hier geen antwoord op geven.

De heer Van der Meer: Voorzitter.

De heer Katif: Voorzitter.

De voorzitter: De heer Van der Meer.

De heer Van der Meer: Dat lijkt mij niet helemaal terecht, dat daar geen antwoord op te geven is. Want de technische vraag is, welke onderdelen in de begroting zijn veranderbaar en welke onderdelen liggen vast? Dat is eigenlijk de vraag van de heer Gündogdu. En dat lijkt mij gewoon een technische vraag.

De voorzitter: Volgens mij hebben we daar vorige week een heel overzicht van gezien.

De heer Hagoort: Ik kan u wel een technisch antwoord geven. En dat antwoord zit hem erin dat u dan toch dient te kijken op de exploitatietotalen voor de jaarschrijf '25, maar ook meerjarig. Daar kent u het beeld van.

Wilt u dat zien aan de kant van de vermogenspositie, dan pakt de weerstandsratio erbij. Die is 1,0 afgerond. En dan zegt dat voldoende.

De heer Katif: Dan moet het weerstandsvermogen naar beneden. Dat moet je niet willen.

De voorzitter: Ik zie mijnheer Katif. U wilt een vraag stellen? Een opmerking maken, zie ik.

De heer Katif: Een opmerking maken ten aanzien van, waar kun je geld vinden? Die is er. Het antwoord heeft de beste ambtenaar net gegeven. We hebben aan het einde van dit jaar een klein drie miljoen overschot. Daar zou je al iets mee kunnen doen.

De voorzitter: Dank voor deze toevoeging. De heer Oostenrijk heeft nog een vraag, zie ik.

De heer Oostenrijk: Voorzitter, toch nog even een vraag over de 6 beslispunten. En dat gaat met name op 3 en 4. Daar staan die 2 kredieten apart genoemd. Zitten die dan

derhalve niet in de begroting? En zo ja, nee, waar kan ik dan de omvang van die kredieten vinden?

De heer Rademakers: Die staan in het raadsvoorstel. En daar staat ook de argumentatie voor de aanvraag van de kredieten. In de exploitatie is er voor de kapitaalslast al budget beschikbaar gesteld. Onder andere in de Perspectiefnota van vorig jaar. En deze beslispunten zijn eigenlijk meer het formeel toekennen van het krediet. Maar de argumentatie daarvoor, die staat uitgelegd in het raadsvoorstel.

De voorzitter: Ik kijk om me heen. We zijn niet verplicht om de tijd vol te maken natuurlijk. Maar dit is natuurlijk wel het moment om de vragen te stellen. De heer Wringer, gaat uw gang.

De heer Wringer: Dank, voorzitter. Als je me uitnodigt, dan kom ik wel met een vraag. Er wordt 7 miljoen gestopt in een bestemmingsreserve ombuigingen. Is het technisch mogelijk om die 7 miljoen over de hevelen naar 2026, zodat we geen 18, maar 11 miljoen hoeven te bezuinigen?

De voorzitter: Gaat uw gang.

De heer Rademakers: Goede vraag. En ik weet het antwoord niet uit mijn hoofd. Gert?

De heer Hagoort: De reserve wordt gevormd. En die wordt ook voor onbepaalde tijd gevormd. Op het moment dat de reserve maar voor een deel benodigd is, dan loopt hij automatisch door naar '26. Hoe u die betreft bij het ombuigen, daar geef ik geen antwoord op.

De voorzitter: De heer Katif.

De heer Katif: Voorzitter, aanvullend op collega Wringer. Hoe je met een amendement komt, dan komt de begroting, bij deze.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik nog een keer, vragen, rond. De heer Oostenrijk, gaat uw gang.

De heer Oostenrijk: Misschien een beetje vreemde. Er staat iets over cultuuraanbod. De waardering van het cultuuraanbod. En ik wil hem technisch benaderen. Hoe komt u als begrotingssamenstelling aan die waardering?

De voorzitter: Mijnheer Oostenrijk, kunt u de microfoon even uitzetten?

De heer Goud: Volgens mij doet hij het. U doelt denk ik op de indicatoren daarvoor, voor de waardering van het cultuuraanbod? Dat is door het OCD gemeten.

De heer Oostenrijk: Voor de verantwoording moet ik bij OCD zijn?

De heer Goud: Nee. Maar dat is een onderdeel van de aanvullende indicatoren. Het OCD heeft daarvoor onderzoek gedaan. En zij hebben gebruik gemaakt van verschillende bronnen. Grootste bron, ik weet het even niet uit mijn hoofd hoe ze dit hebben gemeten, maar is de Omnibusenquête. En dat is een enquête die ze hebben verstuurd naar een

paar duizend Dordtenaren, deze zomer. En die hebben daar dan een waardering op gegeven. Maar het zou kunnen dat specifiek deze indicator niet via de Omnibus is gemeten, maar dan staat het erin. Want de bron staat bij elke indicator benoemd.

De voorzitter: De heer Oostenrijk, ik zie dat mevrouw Schnabel u een antwoord kan geven.

De heer Oostenrijk: Ik heb nog een vervolgvraag.

De voorzitter: Misschien is het toch handig om een antwoord te horen op een vraag die is gesteld.

Mevrouw Schnabel: Dat staat gewoon in de Cultuurnota, die we hebben vastgesteld met elkaar. In de Cultuurvisie staat, de opbrengsten van het OCD-onderzoek en hoe we daar naar kijken. Dat hebben we vastgesteld.

De heer Oostenrijk: Ik vraag er maar naar, omdat ik tal van cultuuraspecten hier niet in het lijstje zie staan. Muziek- en zangverenigingen en zo, die kom ik niet tegen. Daarom vraag ik wel ernaar.

De voorzitter: U had nog een tweede vraag, of is het zo... Dan gaan we naar de heer Hartmeijer. Gaat uw gang.

De heer Hartmeijer: In navolging van de heer Oostenrijk ook eventjes cultuur. Ik weet niet of ik hem schriftelijk moet stellen, maar ik stel hem dan toch. Ik zie een staatje met cultuur, maar ik zie ook een staatje met kunst en geschiedenis in de begroting.

En ik vroeg me af, wat valt er onder het één en wat valt er onder het andere? Ik weet niet of ik die vraag aan de heren kan stellen, maar anders doe ik hem schriftelijk.

De voorzitter: Gaat uw gang.

De heer Goud: Welk pagina doelt u op? En schriftelijk is sowieso goed. Dan kunnen we daar wat verder naar kijken.

De voorzitter: Maar ik zie dat we hier later op terug gaan komen. Dan kijk ik om me heen. En dan denk ik dat de meeste mensen al hun vragen hebben voorbereid voor vanavond, bij de andere commissievergaderingen. Dan wil ik de commissie er wel op wijzen dat de eerste ronde loopt tot en met de 14^e. Dat is met de fractievergadering maandag, knal dan die vragen er nog even snel uit, voordat... Ik zal het ook met mijn fractie bespreken. Dat komt goed. Dan wil ik de ambtenaren bedanken voor hun tijd en duidelijke uiteenzetting. En de commissieleden uiteraard ook bedankt. En dan zie ik u straks bij de volgende vergaderingen. Graag gedaan.

2. Agendacommissie

3. Raadsinformatiebrief over Verduurzaming stadslogistiek en zero-emissie zone - Raadsinformatiebrief

Wordt samen met agendapunt 4 behandeld, onder agendapunt 4.

4. Raadsinformatiebrief over Mogelijkheden uitbreiden milieuzones - Raadsinformatiebrief

Voorzitter: Mevrouw Koene
Raadsgriffier: De heer Den Boer
Verslag: NotuBiz

Aanwezig:

Dhr. Ayverdi (DENK)
Dhr. Gorter (Op Ons Eiland)
Dhr. Kuhlmann (VVD)
Dhr. Van der Meer (GroenLinks)
Mevr. Nieuwland-van den Bosse (CU/SGP)
Dhr. Oostenrijk (CDA)
Mevr. Pichel (FvD)
Mevr. Simon-van Waardhuizen (Fractie van Waardhuizen)
Dhr. Van der Spoel (Fractie van der Spoel)
Mevr. Stolk (VSP)
Mevr. Striebeck (VSP)
Dhr. Venderbos-Lambinon (Partij voor de Dieren)
Dhr. Wringer (Beter Voor Dordt)

Portefeuillehouders: -

Overige aanwezigen: dhr. Regterschot, dhr. Duindam, mevr. Gatzen, dhr. Naaktgeboren, dhr. Van den Hurk, mevr. Hulsman, dhr. Minderaa, dhr. Platje, dhr. Laarman, mevr. Labruyère, dhr. Loekemeijer

De voorzitter: Goedenavond, dames en heren, welkom bij deze commissie, waar we het hebben, naar aanleiding van de raadsinformatiebrieven over Verduurzaming stadslogistiek en zero-emissiezone, oftewel de nul uitstoot. En de raadsinformatiebrief over Mogelijkheden uitbreiden milieuzones. Welkom aan alle raads- en commissieleden. Ik zie nog geen wethouder, maar die zal er zo meteen wel aankomen. Welkom aan onze gasten. Er zitten een aantal aan een tafel en er zitten er een aantal achter mij. En aan de kijkers thuis, al die honderden mensen die nu gezellig met ons meekijken. Klein knipoogje. Voor het verslag maak ik even een rondje van de mensen die op dit moment aan tafel zitten. En dat zijn, als ik links van mij begin, de heer Regterschot van het Ondersteuningsprogramma SPES, zeg ik dan maar even. De heer Duindam. Die is adviseur bij Techniek Nederland. Dan krijgen we mevrouw Gatzen, waarschijnlijk namens het Evenementenplatform. Dan krijgen we de dames Striebeck en Stolk, namens de VSP. Mevrouw, ik zeg altijd gewoon mevrouw Eline, Nieuwland-van den Bosse van de CU/GP. Mevrouw Pichel, namens Forum voor Democratie. De heer Wringer, namens Beter voor Dordt. Mevrouw Van Waardhuizen, namens de Fractie van Waardhuizen. De heer Van der Meer, namens GroenLinks. De heer Venderbos, namens Partij voor de Dieren. De heer Ayverdi, hoop ik dat ik dat goed zeg, namens DENK. Mijnheer Oostenrijk, namens het CDA. De heer Gorter, namens Op Ons Eiland. De heer Van der Spoel, namens de Fractie van der Spoel. En de heer Kuhlmann, namens de VVD. En dan hebben we nog mijnheer Den Boer, namens de griffie. En mijn naam is Irene Koene. Ik heb even een heel verhaal voor jullie allen. Want in oktober 2021 heeft de raad de routekaart zero-emissiezone voor

stadslogistiek vastgesteld. En daarin staat de ambitie om een zero-emissiezone in te voeren in de Dordtse binnenstad. En sindsdien heeft de raad hier diverse raadsinformatiebrieven over ontvangen. Onder andere omdat het rijksbeleid op dit vlak intussen verder ontwikkelt. U heeft waarschijnlijk ook allemaal dit weekend vernomen dat er actueel nieuws is landelijk. En op verzoek van diverse fracties heeft de Agendacommissie besloten een rondetafelgesprek te organiseren, om over de zero-emissiezone in gesprek te gaan en de belangen en visies op te halen in de stad. Voor het definitief instellen van de zero-emissiezone is voor het vierde kwartaal van 2024 een raadsvoorstel aangekondigd. De opzet van de vergadering, terwijl links van mij de heer Naaktgeboren namens de organisatie gaat aansluiten. Er zijn heel wat gasten. We hebben ook de tijd. We hebben twee uur. Dat betekent overigens niet dat we die twee uur hoeven vol te maken, maar we hebben ruimte. En het is juist belangrijk om die verschillende invalshoeken mee te krijgen, zodat wij dan in een later stadium die kunnen betrekken bij de besluitvorming. Dit vraagt wel een beetje een praktische opzet van de vergadering. En daarom wil ik het graag in twee delen knippen. Straks gaat het over de impact in Dordrecht en komen de vertegenwoordigers van de binnenstadsbewoners, ondernemers en de evenementensector aan tafel. Er heeft er eentje al een klein beetje gesmokkeld. Maar we beginnen nu eerst met de landelijke... Blijft u gerust zitten, mevrouw Gatzen. We beginnen nu eerst met de landelijke ontwikkelingen.

En daarvoor geef ik graag als eerste het woord zo meteen aan de heer Regterschot, met de opmerking erbij dat u allen vijf minuten heeft en er streng geklokt wordt door... Ga jij dat doen of zal ik dat doen? Jij doet het. Er wordt streng geklokt met hele grote cijfers. Zelfs ik kan dat zien. Mijnheer Regterschot, gaat uw gang.

De heer Kuhlmann: Voorzitter, even een punt van orde. Bij de ronde tafel is het altijd goed gebruik, althans ook voor mij gewoon de spelregels, dat sprekers ook op elkaar kunnen reageren. Dat is een beetje... Zit in die formule. Wat dat betreft, is het misschien wel handig als alle gasten aan tafel zitten. Ik zie nog wat open plekken aan tafel.

De voorzitter: Mijnheer Kuhlmann, ik heb net voorgesteld om het in tweeën te knippen. En dat betekent dat we de eerst het landelijke doen. Al de insprekers op het landelijke zitten nu aan tafel. Is dat een mooie deal?

De heer Kuhlmann: Maar dan hoop ik straks ook...

De voorzitter: En dan gaan we naar het volgende gedeelte over. En dan hebben we meer ruimte om waarschijnlijk iedereen een plek te geven, want die is er nu echt niet. Dank u wel. Mijnheer Regterschot, gaat uw gang.

De heer Regterschot: Dank u wel. Even kijken of hij wat naar voren kan, want ik hang zo over de tafel. Dan doen we het zo. Dank u wel, voorzitter. Even een korte reflectie. Mij is gevraagd om af te trappen vanuit het landelijk perspectief. Mijn naam is Erik Regterschot. Wij werken voor het landelijk programma, wat eigenlijk alle gemeenten ondersteunt in de voorbereiding en de implementatie van die zero-emissiezones. We komen ook overal. En in die zin ook veel referentiemateriaal. En ik wil u even kort meenemen in de huidige stand van zaken, waar staan we landelijk en wat is er gebeurd de afgelopen tijd? Misschien goed, voorzitter, uw refereerde daar ook al aan, het nieuws afgelopen vrijdag, zaterdag, onder andere NOS en een aantal dagbladen, is dat de zero-

emissiezones, waar toch wat onduidelijkheid over was van, gaan ze er komen of niet, althans wat het nieuwe kabinet betreft, daarvan heeft het nieuwe kabinet gezegd van, we gaan kijken of we het mogelijk wat kunnen uitstellen. Afgelopen vrijdag was er een overleg tussen de gemeenten en de staatssecretaris. En de uitkomst van dat overleg, en dat heeft ook in de kranten gestaan, is dat het kabinet heeft gezegd, gezien de argumentatie van de gemeenten, maar onder andere ook een aantal bedrijven en belangenorganisaties, wij gaan er niet voorliggen. Zo staat het gequote in de krant. Ik weet niet of dat de letterlijke woorden zijn geweest van de staatssecretaris. Maar dat is waar we nu staan. Er zal ook nog wel, is mijn verwachting over, ik vermoed, enkele weken een formeler bericht vanuit het ministerie het land in gaan. Maar het is misschien aardig om even toe te lichten wat het Rijk hiervan kan vinden en wat de gemeente hiervan kan vinden. Want ik denk dat dat is wat interessant is. Vooropgesteld, de zero-emissiezone, het besluit of die er wel of niet komt, is aan een afzonderlijke gemeente. Wel zijn er landelijk afspraken gemaakt over, als je die zone dan invoert, het toegangsbeleid is in elke gemeente gelijk. Dat is ook niet voor niks, want er is in de Kamer ook lang gediscussieerd over uniformiteit van die zones. Zeker ook kijkend naar de milieuzones.

Wat bepaalt een gemeente? Of hij er komt, wanneer hij er komt en hoe groot hij is. Ik denk dat dat even goed is om in het achterhoofd te houden. Overigens is daar ook het merendeel van de Kamer het mee eens, want het borgt, nogmaals, die uniformiteit. En die uniformiteit zit hem in het toegangsbeleid. Het heet een zero-emissiezone, maar dat betekent niet, laat ik een voorbeeld noemen, Rotterdam start op 1 januari 2025, dat je alleen nog maar met uitstootvrije bestel- of vrachtvoertuigen... Let wel, het gaat alleen om bestel- en vrachtvoertuigen. Dat je dan alleen nog maar naar binnen mag. Er zit een overgangstermijn in. Die ga ik nu niet toelichten. Maar er zit een soort uitfasering in van oude diesels. En die leidt ertoe dat je op 1-1-2030 ultimo alleen nog maar uitstootvrije bestel- en vrachtvoertuigen in de stad hebt. Dat toegangsbeleid landelijk bepaald. Ook het merendeel van het ontheffingenbeleid. Want naast die overgangsregeling zijn er ook een groot aantal smaken ontheffingen. Dagontheffingen, incidentele ontheffingen voor bezoekers die af en toe de stad in komen, maar ook jaarontheffingen voor bepaalde doelgroepen voertuigen die niet elektrisch verkrijgbaar zijn. En ook een groot aantal categorieën. Desgewenst kom ik daar later op terug. En er is één landelijk loket. Dat is misschien ook goed om te melden. Als een ondernemer een ontheffing wil aanvragen, gaat dat via een landelijk loket. Ook daar zit die uniformering in. Ik denk dat dat even qua regelgeving de intro is. Als ik dan nog even kijk in den lande, zijn we hier in Dordrecht uniek? Zeker niet. Er zijn achttien gemeenten in Nederland die per 2025 zo'n zone gaan invoeren. Onder andere Rotterdam, zei ik al, Delft, Leiden, Gouda, Tilburg, een aantal gemeenten in de nabije omgeving, tussen aanhalingstekens. En dan zijn er nog een negental, die tussen 2026 en 2028 gaan invoeren. Dordrecht zit daar ook bij. Alphen aan den Rijn, Breda om nog eens wat te noemen. En nog een aantal die per 2030 invoeren. Dat is waar we nu staan. En dan ga ik een punt zetten. En dan, bedankt voor de tijd.

De voorzitter: Daar bent u ruim binnen. Even kijken. Gezien de opmerking net van de heer Kuhlmann dacht ik van, misschien kunnen we anders ook de andere inspreker even de gelegenheid geven, zodat we daarna dan met elkaar in gesprek gaan. Maar als jullie nu een vraag willen stellen, dan ga ik daar ook niet voor liggen. Mevrouw Stolk.

Mevrouw Stolk: Dank, voorzitter. Ik vind het wel een mooie inkopper. Even of ik het goed gehoord heb. Ik weet even de naam niet meer van die mijnheer, maar begrijp ik het goed, nou ben ik nooit zo onder de indruk van quotes in de krant, u geeft aan dat het Rijk er niet voor gaat liggen om uit te stellen dat het voor gemeentes afzonderlijk beleid kan zijn om wel of geen zero-emissiezone in te stellen. Begrijp ik dat dan goed?

De heer Regterschot: Wat ik zeg, het is uiteindelijk aan de gemeente om te bepalen of je die zone invoert. Dank voor uw vraag overigens. Een terechte vraag. Daarom refereerde ik daar ook aan in mijn intro. In principe, zo is het afgesproken in het klimaatakkoord, dat ligt ten grondslag aan die zones, daarin is opgenomen dat de G40, alle 40 grote gemeenten in Nederland een zone gaan invoeren. Van die 40 gemeenten, zijn er nu 30 die dat besluit hebben genomen. En zijn er een tiental, een Zoetermeer, een Heerlen, een Oss, die dat niet gedaan hebben. En in the end is dit, want het blijft een verkeersbesluit, en een verkeersbesluit is gemeentelijk mandaat. Dat is hoe het juridisch zit.

De voorzitter: Dank voor het antwoord. Helder. Mijnheer Van der Meer.

De heer Van der Meer: Dank u, voorzitter. Bedankt voor de toelichting. Een toelichtende vraag. U had het over bestel- en vrachtvoertuigen. Nu zijn er ook bijvoorbeeld invalide voertuigen met een grijs kenteken. Valt dat daaronder of valt dat daar niet onder? Dat is mijn vraag.

De heer Regterschot: Dat valt daar niet onder. Dat is één van die ontheffingscategorieën. Dat zijn er heel veel. Maar gehandicaptenvoertuigen vallen daar niet onder. Een andere hele belangrijke categorie, om die maar meteen te noemen, particuliere voertuigen die in particulier bezit zijn, vallen daar niet onder. En zo zijn er een groot aantal ontheffingscategorieën.

De voorzitter: Mijnheer Van der Spoel.

De heer Van der Spoel: Dank u wel, voorzitter. De invoering van deze zones, alles bij elkaar, levert Nederland een jaarlijkse CO₂-besparing van ongeveer 1 megaton op. Ik moest even opzoeken hoeveel dat was, maar dat is 100 miljoen kilogram. Wat is de schatting van de jaarlijkse CO₂-besparing in Dordrecht, bij invoering van een zero-emissiezone?

De heer Regterschot: Dat durf ik niet te zeggen. Wat ik wel kan zeggen overigens, dit is het effect geduid in CO₂-winst. Wat je ziet in heel veel andere gemeenten, is dat daarnaast natuurlijk een effect zit op luchtkwaliteit, geluid, leefbaarheid in de binnenstad, dat soort zaken. Hij is breder.

De heer Van der Spoel: En mag ik daar dan een vervolgvraag over stellen, voorzitter? Want dat is inderdaad heel mooi. Tegelijkertijd liggen wij naast het drukst bevaren rivierenpunt van Europa. En als je dan gaat kijken hoeveel CO₂ dat uitstoot, dan vraag ik mij überhaupt af of dit niet misschien een druppel op een gloeiende plaat is?

De voorzitter: Wilt u uw vragen wel technisch houden?

De heer Van der Spoel: Is dat naar verhouding... Er wordt nogal wat gevraagd van ondernemers in de binnenstad. En voor mij is het dan belangrijk om daar een keuze in te kunnen maken, wat we dan echt daadwerkelijk beter maken in deze stad? Vandaar mijn vraag...

De voorzitter: Wat maken we beter in deze stad?

De heer Van der Spoel: Ja.

De heer Regterschot: Dank u wel. De cijfers heb ik niet voor Dordrecht, wat de bijdrage is van de scheepvaart of van het lokale verkeer. Dat antwoord moet ik schuldig blijven. Wat misschien wel relevant is, is dat in dat klimaatakkoord, als we weer helemaal teruggaan naar het begin, voor elke modaliteit, even uitgezonderd vliegverkeer, want dat is buiten het klimaatakkoord gebleven, zijn daar afspraken over gemaakt.

De voorzitter: Mijnheer Kuhlmann.

De heer Kuhlmann: Dank u wel, voorzitter. Ik heb twee technische vragen. Die hangen samen met wat u noemde, de uitzonderingen. Heb ik even twee scenario's. Eén bijvoorbeeld, zeg een pizzabakker die in een gebied zit, zo'n zero-emissiezone, en nog niet het geld heeft voor een nieuwe elektrische bestelbus. Op welke manier zou je binnen die systematiek daar een uitzondering voor kunnen maken als gemeente? En dan nog een andere. Stel je hebt een eenpitter, een kleine hovenier, die buiten het gebied, de zero-emissiezone, gevestigd is, maar af en toe ook weleens klanten heeft, een paar keer per jaar, waarbij dan niet alleen een klein doosje viooltjes, maar echt wat grotere spullen... Hoe zou je daar een uitzondering voor kunnen regelen? Wat is er binnen de systematiek mogelijk?

De heer Regterschot: Dank u wel. Een mooie vraag. Want dit zijn de vragen die we natuurlijk volop krijgen, ook bij dat centrale loket. Casus één, er is een ontheffing, waar ik even aan denk... Ik zeg niet dat je hem krijgt, maar dat was de vraag ook niet. Er is een ontheffing op basis van bedrijfseconomische omstandigheden. Dat betekent, ondernemers die onvoldoende middelen hebben, dat kunnen aantonen, want daar hangt een systematiek achter die al jarenlang beproefd is in de milieuzones, dat ze het gewoon niet kunnen dragen, die kunnen een jaarontheffing krijgen. Dat wordt dan wel jaarlijks weer getoetst. Dat is een denkrichting. Een andere belangrijke categorie is de categorie hardheidsclausule. Die kennen we eigenlijk bij elk soort ontheffingen. Onvoorziene zaken, maar wel partijen die buitenproportioneel getroffen worden. Ik heb zelf in Amsterdam bijvoorbeeld eens een bakker gehad die net veertig meter in de zone zat. Daar maar een paar keer per jaar hoefde te zijn. Dat is dan buitenproportioneel. Dat zijn twee denkrichtingen. Derde denkrichting, waar overigens ook veel aanvragen voor binnenkomen, is niet verkrijgbaar. Het is natuurlijk denkbaar dat er voertuigen zijn, zeker met een bepaalde trekkracht, die er simpelweg elektrisch nog niet zijn. Dat is ook een vrij grote groep. Die wordt wel geactualiseerd. Maar het kan best zijn dat je daar de eerste paar jaar een ontheffing voor krijgt. Dan de tweede casus, ook een goede vraag. Ik denk dat de voornaamste categorie is die dagontheffing. Maar daar zit een max op van twaalf keer per jaar. Op het moment dat iemand van buiten de stad twaalf keer of minder de zone in moet, dan volstaat zo'n dagontheffing. Wordt ook zonder meer verleend. Wordt ook niet getoetst. Komt hij vaker dan twaalf keer, dan gaat er weer

gekeken worden, is er een andersoortige ontheffing aan de orde? En dan kom je bij die andere smaken.

De voorzitter: Vooruit.

De heer Kuhlmann: Binnen de plannen, zoals die er zijn, wie geeft die ontheffing? Is dat de gemeente of wordt dat landelijk georganiseerd?

De heer Regterschot: Weer een goede vraag. Dat verschilt per categorie. Categorieën die eenduidig zijn en waar feitelijk geen ingewikkelde toetsing op zit, bijvoorbeeld gehandicaptenvoertuig, bijvoorbeeld particulier, bijvoorbeeld die dagontheffing, wordt landelijk verleend, omdat dat een eenduidige toetsing is op basis van kenteken. Wat voor voertuigen is het? Klaar.

Die andere smaken, bedrijfseconomische omstandigheid of hardheid is per definitie maatwerk, zowel op de boekhouding, maar ook op, hoe ziet die zone eruit en hoe groot is die impact en hoeveel omzet, tweede voorbeeld, heeft een hovenier in de zone van Dordrecht? Maakt uit of dat twee procent is of twintig procent, of hij het kan dragen en wat de impact is? Die toetsing van dat type ontheffingen, blijft altijd aan de gemeente. Ik noemde ook die systematiek. Het is een terechte vraag. Ook om te onderstrepen dat de gemeente altijd aan zet blijft. Ik noem zo nog één voorbeeld. Er is wel een landelijke toetsing op de cijfers. Maar uiteindelijk is dat een advies. En de uiteindelijke toets is altijd aan de gemeente. Ander voorbeeld sluit ik mee af, is ambulante handel, marktkooplui. Die zijn niet gevangen in een landelijke regeling, landelijk ontheffingssoort. Maar er zijn wel een aantal gemeenten die hebben gezegd, wij willen die marktkooplui een ontheffing verlenen. Stuk of zes, zeven gemeenten hebben dat al aangegeven. Dan heeft de gemeente de bevoegdheid om die marktkooplui een ontheffing te geven. En dan lokaal. Dat ligt hier bij de gemeente Dordrecht.

De voorzitter: Dank u wel. Ik heb een rijtje inmiddels met mensen die nog vragen willen stellen. Maar we hebben ook nog mijnheer Duindam aan tafel, dames en heren. En die zit steeds ja te knikken. Mijnheer Duindam, als u zoiets heeft van, maar dit klopt niet of ik heb hier een aanvulling op, gelijk ingrijpen. En dan gaan we nu even eerst verder met de vragen die gesteld worden. En dan komen we bij u. Even kijken. Ik heb staan mijnheer Gorter, als de volgende.

De heer Gorter: Dank u wel, voorzitter. Eigenlijk een hele simpele vraag. Het is een verkeersbeleid. Is dat nog terug te draaien?

De heer Regterschot: Als dat verkeersbesluit genomen is niet. Naar mijn weten, maar ik ken de situatie in Dordrecht enigszins, is het verkeersbesluit in Dordrecht nog niet genomen. Zodra dat verkeersbesluit genomen is, dan is dat besluit genomen. Dan kun je natuurlijk in bezwaar en je kan nog in beroep, maar volgens mij is dat besluit nog niet genomen.

De voorzitter: Mevrouw Pichel.

Mevrouw Pichel: Dank, voorzitter. Mijn vraag is een wat verdiepende vraag op wat de heer Van der Spoel net stelde. Want waar het voornamelijk om ging, natuurlijk de reden

waarom dit wordt ingesteld heeft vaak... De achterliggende reden heeft met het milieu te maken en de reducering van CO2. Er is hier lokaal ook wel bekend, het is jammer dat de wethouder er niet zit, maar er zijn antwoorden gegeven op schriftelijke vragen, dat er een direct verband is met de chemische industrie. En die daar heel hard voor nodig is om zorg te dragen voor de grondstoffen van de batterijen van deze elektrische voertuigen. En in die chemische industrie is heel veel discussie over, met PFAS en Chemours. Mijn vraag is of dat ook het landelijk programma rekening heeft gehouden met de negatieve effecten van deze invoering en het stimuleren van elektrische voertuigen?

De heer Regterschot: Dank u wel. Nu weet ik hier niet het fijne van, maar hier zijn genoeg onderzoeken voor, onder andere door TNO en door andere partijen, die laten zien dat, rekeninghoudend met de opbouw, de winning van grondstoffen, enzovoort, dat over de hele levensduur, volgens mij doelt u daarop, dat die elektrische voertuigen duurzamer zijn dan brandstofvoertuigen. Dat is wat ik erover kan zeggen. En anders, dit is een vrij technische vraag, is veel over onderzocht, dan zou dat iets zijn om terug te lezen in de diverse onderzoeken die daar uitspraak over doen. Maar het is een bekende vraag. Hij wordt vaker gesteld. En ik denk terecht. Maar er zijn ook goede antwoorden op.

Mevrouw Pichel: Dan een klein vervolgvraag. Even een kleine correctie, want het gaat niet zozeer over duurzamer, maar het gaat vooral ook over de effecten en de benodigdheden van bepaalde grondstoffen. De chemische industrie die daarvoor nodig is. Dat is wat anders dan duurzaamheid natuurlijk. Maar ik zou wel geïnteresseerd zijn inderdaad, als er onderzoeken zijn gedaan die naar dat effect hebben gekeken, omdat wij hier namelijk ook de vraag hebben gesteld om dat soort onderzoeken te laten uitvoeren. En als dat soort onderzoeken er natuurlijk al zijn, dan zou het voor ons denk ik ook wel gunstig zijn om daarnaar te kijken, omdat we daar ook zeker lokaal heel veel mee te maken hebben. Is er een bepaalde manier waarop we toegang kunnen krijgen of inzicht, of zijn er linkjes of zijn er bepaalde documenten die u kunt aanbevelen?

De heer Regterschot: Die zijn er wel, maar dat is denk ik een vraag voor de voorzitter of de gemeentelijke organisatie om daarin te voorzien. Die info is er en die zijn ook goed terug te vinden.

De voorzitter: Ik ga daar als voorzitter ook geen antwoord op kunnen geven. Maar wij zorgen ervoor dat u daar een antwoord op krijgt. Mijnheer Oostenrijk.

De heer Oostenrijk: Voorzitter, u heeft een aantal ontheffingscategorieën genoemd. Speelt daar de oplaadbaarheidsmogelijkheden ook nog een rol? In hoeverre heeft daar de gemeente een verantwoordelijkheid?

De heer Regterschot: Dank u wel voor deze vraag. Want dit is ook een belangrijke categorie waar heel veel discussie over is geweest, zeker de afgelopen maanden. En die discussie ging vooral over, als we geen netverzwaring kunnen krijgen of we kunnen geen oplaadpunt krijgen omdat het net al vol zit, hoe kunnen we dan elektrisch gaan rijden? En daar is de mogelijkheid voor geschapen om te toetsen of dat inderdaad zo is. En om dan op basis van die omstandigheid een ontheffing te verlenen. Wederom een tijdelijke

ontheffing, want die wordt elk jaar opnieuw getoetst. En uw tweede vraag, die toetsing en die bevoegdheid ligt bij de gemeente. En dat is ook logisch, want ook de gemeente heeft dat beeld het beste.

De voorzitter: Mijnheer Oostenrijk.

De heer Oostenrijk: Voorzitter, ik vroeg niet zozeer dat hij bij de gemeente ligt, maar ik vroeg naar de verantwoordelijkheid van de gemeente. Zolang een elektrisch voertuig bezitter hier in Dordt niet adequaat zijn voertuig kan opladen, dan is de vraag, is de gemeente daar aansprakelijk voor? In het kader van die ontheffingskwestie natuurlijk.

De heer Regterschot: De eerste verantwoordelijkheid ligt bij de gemeente. De tweede ligt bij de netbeheerder. Maar wat je veel ziet, is dat heel veel gemeenten, als ze zo'n zone invoeren, dat ook doen in een bredere context, een breder pakket aan maatregelen. En heel belangrijk in dat pakket aan maatregelen is, zorgen dat er voldoende laadpalen of oplaadcapaciteit is. Het ligt voor de hand, elke gemeente gaat daar anders mee om, maar om die zaken wel gezamenlijk op te pakken, laat ik het zo zeggen.

De voorzitter: Mijnheer Wringer.

De heer Wringer: Dank, voorzitter. Mijnheer die had het erover dat particuliere auto's vallen onder de ontheffingsregeling. We willen natuurlijk de binnenstad toegankelijk houden, ook voor autoverkeer. Is goed voor de economie. Worden deze automatisch verleend of moeten ook alle particuliere autobezitters een ontheffing elk jaar aanvragen?

De heer Regterschot: Belangrijk allereerst is om te melden, als we het over particuliere auto's hebben, hebben we het niet over personenauto's. Personenauto's vallen buiten deze regeling. Dat is denk ik heel belangrijk om in het achterhoofd te houden. Wat valt er dan onder? Dat zijn bestelauto's. En er zijn ook bestelauto's in particulier bezit. Heb ik allerlei voorbeelden van. Of dat een studentenhuus is met kratten bier achter of iemand van het conservatorium die een bestelauto heeft om de harp van A naar B te brengen. Maar dat type voertuigen, bestelauto's in eigendom, gebruik bij particulieren, die krijgen een ontheffing. Moet wel worden aangevraagd, zeg ik daarbij. Want je moet aantonen dat die particulier ook wordt gebruikt.

De voorzitter: Ik denk dat we het rondje nu wel hebben gehad, wat betreft de heer Regterschot. Dank. Wat ik daarnet tegen mijnheer Duindam zei, dat hij in mag breken, dat geldt natuurlijk zo meteen ook voor u. Maar dan gaan wij over naar de heer Duindam, die ook vijf minuten krijgt om zijn bijdrage te doen.

De heer Duindam: Dank u wel, voorzitter. En dank u wel ook commissieleden voor de uitnodiging voor vanavond. Mijn naam is Rolf Duindam. Ik ben adviseur bij Techniek Nederland. Branchevereniging van technisch installateurs, loodgieters, technisch, installatie et cetera. Ik ben blij dat alle technische vragen inmiddels zijn afgevuurd op mijn rechterzijde. Mijn doel is eigenlijk meer om jullie eens mee te nemen, wat doet bijvoorbeeld Techniek Nederland? Daar kan ik wel heel kort bij stilstaan. Het meerkoppig

monster, zoals ik hem al vaker heb genoemd. Maar eigenlijk meer om jullie mee te nemen in de extra gedachtesgangen waar ondernemers mee te maken krijgen. Even als voorbeeld, er is een Uitvoeringsagenda Stadslogistiek vanuit het ministerie I&W opgetuigd. Een jaar geleden, volgens mij, is dat gestart. En initieel is dat gestart met, correct me if I'm wrong, Evofenedex, de RAI, de BOVAG, TLN, Transport en Logistiek Nederland. Wij kregen daar op een gegeven moment oren naar of het kwam in de lucht. En wij dachten, maar wacht even, een derde van de bestelvoertuigen op de Nederlandse autowegen zijn bouw- en installatietechnisch gerelateerd. Wij willen er ook bij zitten. Zo goed en zo kwaad zijn we uiteindelijk erbij gekomen. En we zijn nu gelukkig met het ministerie I&W tot een Uitvoeringsagenda Zero-emissie gekomen. Stadslogistiek zegt eigenlijk al, TLN, pakketbezorgers, verhuisbedrijven, horecatoeleveranciers. Wij zeggen, het is zero-emissie. Dat daar gelaten. Wat ervaren wij, wij zijn op dit moment zelf ook bezig met een regiobijeenkomst te organiseren in het land. Geen 22, dat zou veel zijn, maar het zijn er wel 8, waar we zo goed en zo kwaad als mogelijk onze achterban proberen mee te nemen. En daar is veel al het geluid, worden we serieus genomen? Niet alleen in de zin van, worden we gehoord? Want daar zijn wij mee bezig. De lobby ook richting Den Haag. Maar wordt er wel verder gekeken? Ik als ondernemer heb zelf 2, 3 voertuigen in beheer, waar ik mijn personeel mee op pad stuur. En wij komen die binnensteden in. En er zit een verantwoordelijkheid aan. Cv-onderhoud, wat ook veiligheid met zich meebrengt. Er zit nog geen verplichting op cv-onderhoud. Maar als dat wel zo komen, hoe ga je er dan voor waarborgen dat het ook continueert? En niet dat een ondernemer gaat zeggen van, ik ga die zero-emissiezone niet meer in, want het kost mij te veel om 2 voertuigen of 3 voertuigen aan te schaffen. Daar heb ik de liquiditeit voor. Anderzijds komen wij tegen, laadinfra. En welke verplichting heb ik als werkgever? Ik heb 4 man personeel. Maar niet iedereen heeft laadinfra mogelijkheden aan zijn deur. Woont misschien in de flat of portiekwoning. De gemeente heeft niet breed voorzien in voldoende laadinfra. Hoe ga ik daarmee om? Want ik wil de jongens de volgende dag wel weer aan het werk hebben. Ander voorbeeld is, waar we nu heel druk mee bezig zijn, verruiming van het rijbewijs B. Want een accupakket in jouw voertuig brengt ook met zich mee dat je 3.750 kilo gaat overschrijden. Alles bij elkaar, dat is in ieder geval waar we mee bezig zijn. En het belang van ondernemers is in deze een heikel punt. En vandaar ook dat ik zeg, het meerkoppig monster. Want on the road komen we tot steeds meer casussen waarin wij ondervinden welke hectiek dit nog meer met zich meebrengt. Het is niet alleen het invoeren van een zero-emissiezone. Er zitten heel veel belangen in de uitvoering aan vast, en daarna. Ik denk dat ik dat eventjes als introductie wil houden. En ik denk dat daar wel veel vragen over zullen komen. Ik hou hem hier even bij.

De voorzitter: Dank u wel. Heel enthousiast gaan de handen omhoog. Mijnheer Kuhlmann, vooruit, dan begin ik met u.

De heer Kuhlmann: Dank u, voorzitter. Even heel praktisch. Iemand die in Dordrecht woont, in de binnenstad, die heeft op 2 januari 2026 opeens, ik weet niet wat voor dag dat is, maar stel in het weekend, de verwarming doet het niet. Het is hartstikke koud. En je wil dat er snel iemand komt. Hoeveel loodgieters moet je dan gaan bellen totdat je iemand tegenkomt die een elektrische wagen heeft die bij je kan komen? Hoe breed verspreid is dat?

De heer Duindam: Dat is een onderdeel, die had ik trouwens opgeschreven ook bij ontheffingen. Er is een mogelijkheid om wel direct die storing in te gaan, ook met een fossiel voertuig en achteraf een ontheffing aan te vragen. Toch?

Ja. Je kan, maar je moet het wel willen. En er zijn er genoeg die zeggen van, je hoeft mij niet meer te bellen. Ik zou daar natuurlijk nooit voor adviseren, maar die geluiden spelen wel.

De voorzitter: Het is een vrijdag trouwens, mijnheer Kuhlmann.

De heer Regterschot: Mag ik nog een feitelijke toevoeging doen?

De voorzitter: Ja, zeker.

De heer Regterschot: Want het is een mooie vraag. Stel dat het 2 januari 2026 is, dan zit je nog in die overgangstermijn. Dan mag je met je Euro 6 voertuig, nog steeds met je brandstofvoertuig naar binnen. Als het 1 of 2 januari 2028 was geweest, dan had hij elektrisch moeten zijn, volgens de regels.

De voorzitter: Mijnheer Gorter.

De heer Gorter: Dank u wel, voorzitter. Dit college gaat ervan uit, in aanvulling op uw betoog wat u net aangeeft, dat u de installatiebus op uw eigen terrein oplaadt. Vindt u het dan een verstandig voornemen als ondernemer? Want u kan in een stad niet laden.

De heer Duindam: Die vraag vind ik lastig te beantwoorden, want dat is een collegebesluit, of het is een raadsbesluit. Het college stelt het voor. Ik vind het lastig om daar een antwoord op te geven. Ik zou het in beginsel niet adviseren. In die zin dat deze werkbussen, daar wordt in geschaft. In deze werkbussen is een mobiele werkplaats. Deze werkbussen komen niet veel op de zaak, behalve dan misschien één keer in de week, één keer in de twee weken om voorraad toe te voegen.

De heer Gorter: Voorzitter, dan geeft u toch eigenlijk het antwoord al?

De heer Duindam: Ja.

De voorzitter: Maar we hebben het niet gehoord. Even kijken. Wie zag ik nog meer? Mijnheer Van der Meer.

De heer Van der Meer: Dank u wel. Heb ik het goed begrepen, mijnheer Duindam, dat de belemmeringen vooral liggen op het vlak van laadinfrastructuur en op het vlak van kosten? Of zijn er ook nog andere categorieën, belemmeringen waar u tegenaan loopt?

De heer Duindam: Als je het over sec de voertuigen hebt, is dat wel het hoogtepunt. Waar ik overigens ook nog iets had over opgeschreven is het specialistisch materieel. Materieel wat nog in ontwikkeling is, wat nog niet voorhanden is, maar wel nodig is om straks een bouwplaats op te kunnen. Er zijn gemeentes die zijn van mening om aan de buitenringen bouw hubs te maken. Maar dit zijn voertuigen, mobiele werkplaatsen, die

moeten uiteindelijk toch naar binnen om naar die bouwplaats te komen. Een bouwhub aan de buitenkant voorziet niet in laadinfra.

De heer Van der Meer: Kleine vervolgvraag, als dat mag. Misschien ook aan uw buurman. Valt dit niet onder de uitzonderingsbepalingen van niet beschikbaar zijn van alternatieven voor voertuigen? Of kan ik dat niet zo zeggen?

De heer Regterschot: Dat hangt maar net van het type voertuig af, waar we het over hebben. Dat kunnen we zo in het algemeen niet zeggen. Dat is echt casuïstiek.

De voorzitter: Mijnheer Wringer.

De heer Wringer: Dank, voorzitter. Ik vroeg me af of is daar al eens over nagedacht, je hebt dadelijk die zero-emissiezone met alle uitzonderingen en ontheffingen. Hoe wordt het gehandhaafd? Hoe we dat gemonitord? Zijn dat de handhavers die dat kunnen? Wordt dat automatisch via camera's gedaan? Valt dan ook automatisch een boete in de brievenbus? Dat soort dingen.

De heer Regterschot: Ik zal de vraag beantwoorden. Alle gemeenten die een zone gaan invoeren, die gaan hem handhaven met kentekencamera's. En het voordeel van een kentekencamera is dat hij op basis van het kenteken kan zien of je erin mag, ja of nee. En u moet zich zo voorstellen dat die camera is gekoppeld met een database. En dat is ook die ontheffingendatabase. Dat is de basis. Daarnaast worden altijd ook de boa's ingezet, uiteraard niet 24/7, om al was het alleen maar de eerste periode communicatie. Het is een soort hybride model, maar de basis is echt die camerahandhaving.

De voorzitter: Mijnheer Gorter had nog een aanvullende vraag.

De heer Gorter: Die kwam in één keer bij me op. We hebben natuurlijk prachtige historische panden in het centrum. Kunt u mij aangeven wat het extra gewicht straks is van zo'n elektrische installatiebus? Met andere woorden, de extra belasting op onze wegen. Wat wordt een bus zwaarder ten opzichte van een bestaande fossiele bus?

De heer Duindam: Dat is eigenlijk heel moeilijk te zeggen. Dat is afhankelijk van welke uitvoering er wordt gedaan. Het kan zijn dat het een installateur is die inspecties uitvoert. Die kan het afdoen met een personenvoertuig. Die kan het afdoen met een Renault Kangoo, bij wijze van. Je kan ook een riool afzuigingsinstallatie in je bus mee moeten voeren en daarbij moeten elektrificeren. Dan heb je het over een heel ander gewicht. Dit is materiaal specifiek, deze vraag. Dat kan ik niet één, twee, drie zo zeggen.

De heer Gorter: Voorzitter, ik bedoel de vraag iets anders. In de vergelijking van als je nu een loodgieter met een bepaalde bus en een bepaalde grootte, die gaat elektrisch rijden, die heeft qua capaciteit denk ik dezelfde bus nodig en niet kleiner. Misschien is dat wel de oplossing, kleiner. Maar als hij eenzelfde soort bus zou hebben, maar dan elektrisch uitgevoerd, hoeveel is zo'n bus dan zwaarder ten opzichte van een brandstof bus? Kunt u dat aangeven?

De heer Duindam: Voor wat ik nu heb begrepen, is het ongeveer tussen de 300, 400 kilo op een gemiddeld accupakket. Want het is natuurlijk ook een verschil welk accupakket je bij jouw bus doet. Vorige week was ik in Assen. Als jij van Assen naar het verre noorden moet rijden, dan heb jij meer kilometrage te overbruggen om ook weer terug te kunnen komen. Dan heb je een hoger accupakket nodig. Er zijn ook voorbeelden, die wij nu ondervinden van een aantal installateurs die hier al een jaar mee bezig zijn, die rijden misschien al een jaar of 2 met een te zwaar accupakket. Want die komen erachter dat ze maar 100 kilometer per dag rijden, maar een actieradius in de bus hebben voor 600. Het zijn keuzes. En het is ook ondervinden in de periode die je ervoor aanstaat.

De voorzitter: Mijnheer Oostenrijk.

De heer Oostenrijk: Een vraag over de verschillende, ik zou zeggen, vrachtwagencategorieën, bussen/vrachtwagens. Zijn die ook in allerlei soorten en maten te verkrijgen? Stel dat iemand inderdaad toch over wil gaan? Want je kan wel willen, maar als ze er niet zijn, dan hebben we een ander probleem.

De heer Duindam: Ik ben werkzaam bij een branchevereniging. Ik ben geen autodealer. Maar hiernaast hoor ik, kan hij wel beantwoord worden.

De heer Van den Hurk: Excuus. Ik was ook wat laat. Ik weet niet hoe het hier gaat. Ik was wat later, want de tunnel...

De voorzitter: Als u zich nou eens even voorstelt, om te beginnen, dan weten wij wie we aan tafel hebben en wie het antwoord gaat geven.

De heer Van den Hurk: Stadslogistiek makelaar noemen jullie mij. Ik word ingehuurd door de gemeente Dordrecht. Stadslogistiek adviseur. Ik werk, zeg ik er gelijk even bij, ook voor gemeente Rotterdam en Gouda. Waarom vertel ik dat? Omdat die al een jaartje voorlopen. We weten al, ik, wat daar gebeurd is en ook qua besluitvorming. Die gaan het over drie maanden ook echt doen. Paul van den Hurk. Sorry. Om uw vraag te beantwoorden, dan kom ik straks denk ik nog aan de beurt voor de rest van mijn verhaal, er zijn eigenlijk... Mijnheer Oostenrijk, u stelde de vraag. Eigenlijk elk merk heeft... De types die er nu zijn, die zijn al te verkrijgen. Alleen wat mijnheer naast me zei dan ook, nog niet in alle exacte maten. Want dan heb je natuurlijk een loodgieter. Het kan zijn, die moet een, noemen ze, dat is technisch, en L3 hebben. Zo'n hele grote. Die is er misschien niet. Een wat kleinere is er wel. Maar je ziet dat de fabrikanten elk kwartaal weer nieuwe modellen op de markt brengen. Over een paar jaar is alles er. Dat durf ik wel te zeggen.

De heer Oostenrijk: Ik denk dan altijd bij de vrijdagse en zaterdagse markt dan aan die visboer die, ik zou zeggen, een joekel van een wagen er heeft staan. Valt die er ook onder?

De heer Van den Hurk: Dan kom je weer in de uitzonderingscategorie, die Erik Regterschot net had verteld, nog niet. Dat noemen ze een servicewagen?

Een marktwagen. Niet verkrijgbaar. Specifiek voertuig. Maar de standaardmerken die loodgieters gebruiken, om het zo te zeggen, die zijn er bijna allemaal.

De voorzitter: Mevrouw Stolk.

Mevrouw Stolk: Voorzitter, ik heb een vraag over de installatiebestelbussen. Hoelang gaat zo'n installatiebestelbus mee? En moeten die ieder jaar vervangen worden? En hoe groot is de afschrijving daarvan?

De voorzitter: Nou had mijnheer Duindam net gezegd dat hij geen autodealer was. Hij heeft wel een bus.

De heer Duindam: Een afschrijving is ook, denk ik, wel werkzaamheden specifiek. Ga ik ook niet een uitspraak over doen. Wat het wel is, als je nu ziet wat er nu wordt aangeschaft, wordt er in ieder geval rekening mee gehouden dat binnen de afschrijving de transitieperiode wordt behaald. En over TCO, Total Cost of Ownership, daar zijn ook de inkoopmodellen nog wel redelijk verschillend per dealer. Daar ga ik me ook niet aan wagen.

De voorzitter: Kunt u voor mijn informatie dat TCO nog een keer herhalen?

De heer Duindam: Total Cost of Ownership. De totale afschrijving. De afschrijving over het materieel en voertuigen die je aanschaft.

De heer Van der Meer: Totale kosten van eigendom.

De voorzitter: Is wel jammer, al die Engelse termen. Mijnheer Kuhlmann nog een vraag?

De heer Kuhlmann: Een korte vervolgvraag. Want het is een heel goed punt wat mevrouw Stolk aansneed. U heeft natuurlijk verschillende leden. En ik kan me voorstellen voor grote installatiebedrijven. Kunt u hetzelfde antwoord, maar dan iets specifieker voor zeg eenpitter of een klein bedrijf... Want ik kan me voorstellen dat daar... Maar misschien heb ik het mis hoor. U kent uw leden ongetwijfeld beter dan ik. Dat het daar misschien wel zo is, dat zo'n bus, weet ik veel, ze kunnen lang meegaan, misschien wel tien jaar meegaat of zo. Kunt u daar iets over zeggen?

De heer Duindam: Wat ik wel kan zeggen, is dat de ervaringen die in ieder geval al zijn opgedaan door eenpitters, tweepitters, dat die het hebben over een aanschafwaarde die verdubbeld is. En heb ik het niet alleen over het voertuig, maar ook het materieel. Als jij een afzuiginstallatie hebt voor een riolering, dan moet dat geëlektrificeerd gaan worden. Dan is het heel raar natuurlijk als je dat wel op een dieselaggregaat blijft doen. Daar zitten ook ontwikkelingen in. Daar zit ook extra kosten in. Alles bij elkaar, plus ook nog eens de installatie in je bus, dat brengt extra kosten met zich mee. Je hebt het echt over een verdubbeling.

De voorzitter: En mijnheer Oostenrijk als de laatste.

De heer Oostenrijk: Toch min of meer een vervolgvraag hierover. Als in 2026 die installateur of wie dan ook zegt van, maar dat kan ik financieel niet behappen, dan krijgt hij een uitzondering of een ontheffing. Dat gaat in '27 ook nog. Dan komen we in '28. Maar als hij jaar op jaar zegt, dat kan ik financieel niet behappen, waar eindigt dan het proces?

De heer Duindam: In beginsel, en dat is net ook al beantwoord, is er nog een transitieperiode. En die transitieperiode zal hij in ieder geval vol gebruik maken, zonder ontheffing. Die heeft hij ook niet nodig. Daarna, stel hij zou komend jaar een emissie 6 bus nog aanschaffen, dan kan hij daar in ieder geval nog een periode mee rijden. Daarna kan hij, omwille van liquiditeit in zijn BV of in zijn bedrijf, altijd een beroep doen op een ontheffing.

De heer Oostenrijk: Maar dat is eindeloos, ongelimiteerd dat hij... Daar ging mijn vraag over.

De heer Regterschot: Goede vraag ook wederom. Dit is één van de discussiepunten, ook in de uniformering. Gebruikelijk is nu, hebben we bij de milieuzones afgesproken, drie jaar. Hij wordt maximaal drie jaar verleend. Maar opnieuw, ik ga weer even terug naar de bevoegdheid, dit type ontheffing is in the end aan de gemeente. En er zijn ook gemeenten die zeggen, we willen misschien wel vijf jaar. Dat hij gemaximeerd is, ik bedoel, daar zijn alle gemeenten het wel over eens. Maar in welke mate is aan de gemeente.

De voorzitter: Mijnheer Van der Meer, ik had net gezegd mijnheer Oostenrijk als laatste.

De heer Van der Meer: Dat heb ik gehoord.

De voorzitter: U moet heel snel zijn, mijnheer Van der Meer.

De heer Van der Meer: De heer Duindam heeft het over het ook elektrificeren van apparatuur. En mijn vraag aan de heer Regterschot is, of dat ook onder deze regeling valt? Betekent een zero uitstootauto ook dat de apparatuur daarin uitstootvrij moet zijn? Is gewoon een feitelijke vraag.

De heer Regterschot: Korte antwoord, nee. Dit gaat om de primaire aandrijving van de auto. Dat is nog niet aan de orde.

De voorzitter: Dank u wel. En dan mevrouw Pichel als aller-allerlaatste.

Mevrouw Pichel: Dank u wel, voorzitter. Eigenlijk door het gesprek wat hier net ontstond, wilde ik toch... Misschien kan er nu geen antwoord op gegeven worden. Wij keken elkaar al een beetje aan van, het wordt een lang verhaal. We horen TCO, we horen afschrijving, we horen hogere kosten. Net werd er ook nog door de heer Regterschot iets gezegd over duurzamer. Als we daarnaar gaan kijken, dan zien we natuurlijk eigenlijk wel weer een korte levensduur versus langere levensduur van de oude dieselauto's. Ik kijk eigenlijk een beetje naar voorzitter/griffie.

Want ik vind dat wel een interessant punt om uit te zoeken. Als we het hebben over die TCO, als we het hebben over de afschrijvingsduur, als we het hebben over de investeringskosten, dan is dat nogal iets wat wel fijn is om daar gewoon helder beeld van te krijgen. Ik weet niet of de commissie zich daarin kan vinden.

De voorzitter: Ik keek heel hoopvol richting de ambtelijke organisatie, maar die valt in. Wij gaan ervoor zorgen dat de commissie teruggekeken wordt en dat dit soort punten dan even op een of andere manier in uw richting komen. Is dat akkoord?

Mevrouw Pichel: Dank u wel.

De voorzitter: Ik zie knikken. Dat komt goed dan. Er komt ook nog een raadsvoorstel. Maar dat is dan weer de politieke uitdaging op dat moment. En dan mogen we het niet meer over technische vragen hebben. Heren bedankt.

Mevrouw Stolk: Voorzitter, even aanvullend daarop. Dat zouden we inderdaad graag wel van tevoren hebben, voor dat we een raadsvoorstel krijgen.

De voorzitter: Dat komt helemaal goed. Voorlopig is het raadsvoorstel er nog niet. Staat wel voor het vierde kwartaal, maar dat duurt nog wel even. Even kijken. Heren Regterschot en Duindam, als jullie even plaats willen maken op de publieke tribune. Mijnheer van den Hurk mag blijven zitten naast mevrouw Gatzten, want wij hadden jullie in het tweede blok ingedeeld. U was nog heel erg op tijd uiteindelijk. En dan wil ik graag aan tafel ook uitnodigen, mevrouw Hulsman, de heer Minderaa, de heer Platje, de heer Laarman, mevrouw Labruyère. En mevrouw Gatzten zit er al. Welkom ook aan tafel voor jullie. Zelfde recept. Jullie krijgen maximaal vijf minuten voor jullie inbreng. Ik wil even de commissieleden aankijken wat wijsheid is. Doen we eerst meerdere bijdragen en dan vragen stellen? Omdat ik het idee heb dat we anders een beetje het gras voor elkaars voeten wegmaaïen. Zodat iedereen echt wat meer de gelegenheid krijgt. Zullen we het in tweeën splitsen bijvoorbeeld? Dan geef ik eerst sowieso mevrouw Hulsman het woord. Is dat mooi?

Mevrouw Hulsman: Ja, geweldig. Ik wil allereerst zeggen dat ik een beetje een probleem heb. Ik ben van De Prinsenpoort, bewonersvereniging met zeventig leden. Dat ik er een beetje een probleem mee heb hoe het georganiseerd is. En daar wil ik het dan heel kort over houden, omdat ik het heel prettig gevonden zou hebben als er een soort vertegenwoordiging aanwezig was, waarbij er ook meer bewoners aanwezig waren geweest. En niet alleen de stakeholders die het gevoel hebben dat ze misschien iets te verliezen hebben. Want in mijn opinie hebben we met elkaar heel veel te winnen en niet te verliezen. En we zijn ook allemaal bewoners, naast de ondernemers die hier zitten. Ik ben ook ondernemer, maar alleen dan niet in de binnenstad.

De voorzitter: Maar daarom zit u toch ook aan tafel.

Mevrouw Hulsman: Zeker. Alleen er zijn weinig bewoners. Er zijn heel veel organisaties uitgenodigd die, en dat proef ik, denk ik, ook in de vragen van de commissies, dat er heel veel angst is en dat er heel veel voorzichtigheid is en dat mensen heel erg bang zijn over de consequenties van deze instelling. We zijn sowieso al een jaar later dan een hele hoop andere gemeentes. En de economische waarde van de stad, want het ziet eruit alsof het een economisch geheel is wat is neergelegd in deze inbreng, dat is niet alleen de stakeholders. De economische waarde van de stad bestaat niet alleen uit ondernemers, evenementen en de markt, maar ook uit een ongelooflijke grote waarde

die te vinden is in alle bewoners van die binnenstad, die het decor vormen voor een aantrekkelijke binnenstad. Waarbij de waarde van de panden in eigendom, naar het zich laat aanzien, alle andere economische waarde overtreft. En daar wordt iedere keer niet over gesproken. En er wordt net gedaan alsof dat niet zo is. En dat is wel zo. We zullen het samen moeten doen. We zijn met elkaar. We kunnen niet tegenover elkaar blijven staan. We zullen het met elkaar moeten doen. En die bewoners zijn hiermee een beetje ondervertegenwoordigd, waarmee de kans ontstaat dat de schijn is, omdat er veel gepraat wordt over problemen... We willen het niet en het is moeilijk en het gaat ons geld kosten en hoe zit dit dan en hoe zit dat dan? Bewoners staan niet tegenover de ondernemers. We zijn samen. We kopen ook zelf in die winkels. We wonen ook in die stad. We komen die mensen tegen. We willen er helemaal geen ruzie mee. We willen daar goed mee overweg en we willen met elkaar goed daarover kunnen praten. En niet tegenover elkaar komen te staan. Maar we hebben wel een leefbare binnenstad nodig. En nu sommige straten daar worden de gezondheidsrisico's afgewenteld op sommige straten die zo onaanvaardbaar belast worden dat die luchtkwaliteit grotelijks overschreden wordt. En er wordt niet gemeten in Dordrecht. Er wordt niet specifiek gemeten, er wordt gemiddeld gemeten, zodat niet duidelijk wordt wie daar de prijs voor betaalt. En het wordt tijd dat er wel gemeten wordt. Gaat niet over CO2. Het gaat over fijnstof. Dat is je leefbaarheid. Fijnstof, het wordt tijd dat het een keer gemeten wordt. We zijn onderdeel van het convenant Schone Lucht. Er moet ook gemeten worden. En dat moet nu ook een keer gaan gebeuren, in plaats van dat uit te stellen. En ik stel voor dat dat gebeurt op die plek waarvan we weten dat het pijn doet. Zodat we tenminste weten wat we daarmee doen en daar de verantwoordelijkheid voor dragen. Dan geldt dat ook overigens voor geluidhinder, maar dat is niet zo met die emissiezones. Behalve dat terecht door Joost van Lee, onze voorzitter, gezegd werd, en dat kwam hier ook al boven, dat al die voertuigen zwaarder worden. Dat de trillingen en de gevolgen daarvan ook zwaarder worden voor de stad. Dat het belangrijk is om ook te blijven kijken van, hoeveel je dan in die kwetsbare stad toe blijft staan. Want dat is ons decor. Dat is waarin we het aantrekkelijk proberen te maken en te houden. Dan heb ik een paar vragen. En die vraag is bijvoorbeeld, wat is de stand van de planning van de stadshubs? Want er wordt gesproken over stadshubs. Is daar al een planning van? Is daar een idee van? Want als je dit gaat aannemen, is het wel handig dat je een beeld hebt waar je dan bijvoorbeeld overdracht zou willen laten plaatsvinden? Hoe je dat voor je ziet? En wat dat voor gevolgen heeft voor de mobiliteit en de verkeersplanning? Welke voorzieningen voor vervoer over water zijn er op dit moment gepland? Want als er zwaardere dingen over de stad vervoerd moet moeten worden, wordt er altijd gezegd, is zo'n probleem, Dordrecht ligt aan het water. We kunnen zo moeilijk wegen vanaf die andere kant. En die hebben we wel. Dat is het water.

Kijk naar de mogelijkheden van het water in plaats van alleen in wegen te denken. En wat is daar nu in gepland? Wat ligt daar nu voor? En ik zou het heel erg op prijs stellen, wij zouden het heel erg op prijs stellen als er een soort platform wordt gemaakt waarbij we met elkaar, ook met de ondernemers, als bewoners kunnen gaan praten over wat de consequenties zijn en hoe we met elkaar daar uitkomen en elkaar horen en elkaar zien en daar een draagvlak voor maken, waarbij we met elkaar kunnen leven. Dan wil ik het heel kort, want ik ben er nog niet, overgeven aan Dirk Loekemeijer, want dat is een ondernemer op het gebied van installatie van duurzaamheid. En die heeft vanuit de

gecombineerde functie, heel veel mensen hebben van ondernemer en bewoner, ook nog iets te zeggen.

De voorzitter: Mijnheer Loekemeijer, als u wat wil zeggen, dan moet u toch echt eventjes aan tafel komen.

Mevrouw Hulsman: Ik zei al, we moeten de stoel delen.

De voorzitter: Precies. Mag ook helemaal achteraan gaan zitten, naast mevrouw Van Waardhuizen. Niet een geheel onbekend in dit kader. Mijnheer Loekemeijer, gaat uw gang.

De heer Loekemeijer: Dank je wel, voorzitter. Ik ben hier inderdaad als ondernemer, die in de stad woont en in de stad werkt. Ik heb inderdaad een elektrische bus. En die heb ik aangeschaft, omdat dit natuurlijk al jaren speelt en al gewoon is gemeld dat dit ging gebeuren. Dan ga je vooruitdenken als ondernemer. Ik ben een eenpitter inderdaad, een zzp'er. En ik krijg het gewoon rond. Ik vraag me een beetje af waarom iedereen zo heel erg moeilijk doet hierover. Ik kom het hele land door in mijn elektrische bus. Geen enkel probleem. De meeste plekken waar ik kom, kan ik meestal in de buurt ook laden. Als ik ver weg moet en ik moet bijladen, dan letterlijk in de tijd dat ik naar de wc kan en een kop koffie kan drinken heb ik mijn bus weer vol. Kan ik weer verder. Ik zie echt het probleem niet. Ik weet niet waar iedereen zo moeilijk over doet. De patatboer, als de aardappels duurder worden, dan wordt het patatje gewoon duurder. Simpel. En in de installatiebranche is ongeveer alles gigantisch gestegen in prijs. En dat zie je ook gewoon elke keer weer in de prijzen die doorberekend worden aan de klant. Ik weet niet of dat dit per se bij de ondernemer thuishoort of gewoon bij de eindklant, want die gaat het uiteindelijk betalen. Want het wordt gewoon duurder, net als dat de materialen duurder zijn geworden en de arbeid is duurder geworden. Je zou iets kunnen bedenken van, u woont in een zero-emissiezone, wat mijn inziens een goed plan lijkt, omdat de luchtkwaliteit erg slecht is in de grote steden, dus gaan de voorrijkosten omhoog. Want wij moeten in die zone komen, bijvoorbeeld. Ik wilde dat nog even melden, dat toch als ondernemer, want ik merk dat heel veel ondernemers hier vooral zitten voor een negatief geluid van, dit kan niet, dit gaat niet, dit lukt niet, mijn ervaring is het tegenovergestelde. En dat wilde ik als ondernemer toch nog even zeggen.

De voorzitter: Dank u wel voor uw inbreng.

Mevrouw Hulsman: Mag ik afsluiten met een opmerking? De World Health Organization heeft de harde normen voor de luchtkwaliteit op 2030 vastgesteld. Daar heeft Nederland zich aan verbonden. 2030 is de harde grens waarbij je niet meer om dit soort dingen heen kan. Als je wil gaan uitstellen of wat dan ook gaat doen, 2030 geldt voor Nederland een norm waar we nog niet aan voldoen. Niet bij benadering. En dat zullen we dan keihard moeten doen.

De voorzitter: Dank u wel voor uw inbreng. U mag uw microfoon uitzetten, want anders gaat het op een gegeven moment allemaal rondzingen. En dan geef ik graag het woord aan de heer Minderaa.

De heer Minderaa: Dank u wel. Ik ben Ruud Minderaa. Ik ben lid van het Bewonersplatform Binnenstad. Wij hebben, alweer een tijdje terug, een visie ontwikkeld hoe wij vanuit bewonersperspectief hopen dat de binnenstad zich verder zal ontwikkelen. Daar zijn allerlei thema's, waar wij mee bezig zijn. Hebben we ook uitvoerig opgeschreven. En een van die thema's is verkeer en parkeren. En ik zou zeggen, daar hoort dit thema, waar we het hier over hebben, eigenlijk al zo ongeveer bij. Wij kijken ook naar het Mobiliteitsplan 2040 van deze gemeente. Daar staan we in grote lijnen eigenlijk toch wel erg achter, als een soort langetermijnperspectief waarvan wij hopen dat dat lange termijn relatief kort zal zijn. Maar het zal natuurlijk wel ingewikkeld zijn. Rond die binnenstad is in ons visie te lezen dat wij hopen op een zeer autoarme binnenstad uiteindelijk. En ik geloof dat de stappen daar nu wel ongeveer voor een deel in het plan staan. En we zien eigenlijk dit thema, waar we het nu over hebben, als een allereerste stap in een richting. En die richting zal nog vele stappen tussendoor nodig hebben om tot een soort goed eindresultaat te komen. Behalve een autoarme binnenstad hopen we op een sterke verkeersoverlastarme binnenstad. En overlastarm in de brede zin van het woord. Ook het thema waar u het net over gehad heeft. Maar ook bijvoorbeeld zijn daar stukken die we hebben opgeschreven over wandelmogelijkheden in de binnenstad en fietsmogelijkheden in de binnenstad, ook wat betreft het parkeren. Ook daar zijn dingen al in dat Mobiliteitsplan opgeschreven. Wij hebben een aantal andere thema's, waar wij ons druk over maken, die er wel mee te maken hebben. Eén van die thema's is groen en schoon in de binnenstad. Een ander thema is bijvoorbeeld samenwonen. De onderlinge verbinding tussen mensen en wat je met zijn allen kan doen om prettig hier samen te wonen. Overall vinden wij dit een hele belangrijke eerste stap, waar er nog velen van zullen moeten volgen daarna, om uiteindelijk te komen tot een hele prettige autoarme binnenstad, met heel weinig vervuiling. Daar wilde ik het eigenlijk bij laten.

De voorzitter: Dank u wel. Als u uw microfoon uit wil zetten, dan kan ik weer het woord doorgeven. En dat is naar mijnheer Van den Hurk.

De heer Van den Hurk: Sorry, mijn vraag was wel of ik misschien iets later kan, als deze mensen wellicht iets hebben gezegd waarom ze niet de zon zouden willen hebben. Ik wil ook uitleggen wat ik doe, maar we hebben nu heel veel positieve verhalen gehad. Want ik kan het ook, voorzitter, aan deze mensen richten. Mijn rol als logistiek makelaar is juist om de ondernemers te helpen.

Ik word ingehuurd door jullie, door Dordrecht, om met de ondernemers te gaan zitten om onder andere een hele duidelijke, wat deze mevrouw net vroeg, TCO door te nemen. Dan gaan we echt in detail, omdat het een ingewikkeld dingetje is. Je kan niet in één keer zeggen van, dit is de prijs. We nemen de details door van de aanschaf van zo'n bus. Welke subsidies er zijn. Er zijn nu nog subsidies in fiscale voordelen, die de ondernemer helaas niet één, twee, drie kan zien. Want dat is eigenlijk het vervelende, tussen aanhalingstekens, van deze regeling, dat je denkt van, elektrisch is duurder. Dat klopt ook in de aanschaf. Maar over de looptijd, en dan komen we bij de TCO, wat mijnheer Van der Meer net... Wat noemde u, mijnheer Van der Meer? U zei het in het Nederlands. Ik ben hem zelf al kwijt.

De heer Van der Meer: Gewoon de totale kosten van de eigenaars.

De heer Van den Hurk: De totale kosten van de aanschaf. En dan vragen we ook aan die persoon, aan de ondernemer, hoelang doe je met die bus? Doe je vijf jaar met je bus of doe je acht jaar met je bus? Maken we een mooie berekening. En dat komt eigenlijk negen van de tien keer nu al positief uit, gemiddeld gezien per jaar, per maand. Niet in de aanschaf, maar je verdient het terug over de jaren. Daarnaast gaan we met de ondernemer zitten. Ik zeg wel, want er is ook nog een collega van mij. We doen het met zijn tweeën als adviseur. Kijken we ook naar de praktische toepasbaarheid. Zoals eerder genoemd vanavond van, kan er een aanhanger achter? Is het antwoord nee, dan is elektrisch ook geen mogelijkheid. Dan zou je ook moeten kijken naar bijvoorbeeld ontheffingen. We kijken hoe er geladen kan worden. We nemen de ondernemer aan de hand van, kan je op eigen terrein laden, dan kan je het zo en zo doen. Kan je niet op eigen terrein laden, dan biedt de gemeente en ook omliggende gemeenten de mogelijkheden om een laadpaal aan te vragen, waar je daaraan kan laden. Dit is heel kort door de bocht het verhaal wat wij bieden, tenminste als Dordrecht aan de ondernemer ook om gewoon te kijken van, wat klopt er wel? Want er zijn gewoon heel veel spookverhalen. Ik bedoel, ik sla het AD elke dag open. Het maakt niet uit welke gemeente. En dan komt er weer een verhaal waar ik denk, is toch niet helemaal waar. We proberen ook de nuance aan te brengen richting de ondernemer, dat hij in ieder geval weet waar hij aan toe is. Want we zeggen niet gelijk, je moet morgen naar elektrisch. Nee, je kan wellicht naar elektrisch. Maar zo niet, wellicht heb je nog een paar jaar. Want echt alleen de oudste bussen, dat zijn de bussen die er pas in '26 niet meer in mogen. Voor de rest heb je '27, '28 hebben we nog een overgangsregeling, en dan tot uiterlijk 2030 zijn er nog ontheffingen mogelijk. Kort door de bocht, de soep wordt niet zo heet gegeten. Ik weet niet of ik deze vraag mag beantwoorden. Was een vraag van u mijnheer. Van de VVD was binnengekomen over het aantal busjes binnen de zero-emissiezone die er gelijk last van hadden. Er was eerst gezegd, dat wisten we niet. Maar ik had het onderzoekje een tijdje geleden gedaan. Het gaat in dit geval om zestig busjes in de zero-emissiezone in de oude binnenstad, die er per '26 niet meer in zouden mogen. Dat is het. Uiteraard door de jaren heen wordt dat meer. En in theorie is het natuurlijk vanaf '28 geen één meer. Maar de eerste klap, tussen aanhalingstekens, is een klapje naar mijn mening. Dat zijn er zestig. En die mensen kunnen, als ze natuurlijk willen, ook voorlichting krijgen vanuit de gemeente.

De voorzitter: Nu wordt het een spannende, want nu gaan we toch door even naar de volgende spreker, dames en heren. Want laten we het nu maar even gewoon zo gaan, want dan kunnen ze mooi op elkaar aansluiten. Als u het woord neemt, wilt u dan uw naam ook zeggen?

De heer Platje: Voorzitter, dank u wel. Ik ben Maurice Platje. Ik sta op de markt met mijn planten. En er speelt nog wel wat bij ons. Ik weet niet, mag ik eerst nog op het vorige terugkomen van mijn buurman of heeft u dat liever straks?

De voorzitter: U mag zeggen... U heeft vijf minuten.

De heer Platje: Dan doe ik dat even straks. Normaal heb ik niet zoveel moeite met spreken, maar dit is voor mij wel de eerste keer. Ik doe mijn best. Wij doen het samen. Hij heeft een gedeelte. En ik heb een gedeelte eigenlijk ook een beetje over waar het hiernaast over gaat, over het autoluw maken van de stad. Daar wil ik eigenlijk uw aandacht nog even vragen. Namelijk het besluit om het centrum autoluw te maken. Op

zich is dat een goed idee, mits er voldoende parkeergelegenheid overblijft aan de rand van de binnenstad. Een goede bereikbaarheid is de kracht van een florerend centrum. Goede voorbeelden daarvan zijn bijvoorbeeld de steden Haarlem, Breda, 's-Hertogenbosch. In Den Bosch is bijvoorbeeld in 2015 nog een parkeerkelder gerealiseerd aan de rand van de binnenstad, met 1.050 parkeerplaatsen. Binnen 8 minuten sta je bij de Sint-Jan, hartje centrum. Dordrecht heeft een heel mooi centrum met veel eigen, authentieke ondernemers en ook 2 dagen één van de betere weekmarkten van Nederland. Een grote diversiteit. We zijn met 75 kooplieden. Zie het ook als 75 winkels. Maar om dit te kunnen behouden, hebben we wel nog klanten nodig, eigen inwoners uit de binnenstad, maar zeker ook mensen van buiten de binnenstad en uit de regio. Maar de bezoekers willen daarvoor wel het gemak hebben van dichtbij te kunnen parkeren. Je zit zo in de parkeergarage van Sterrenburg of in de binnenstad van Rotterdam of Breda. Kan Dordrecht hier wel voor zorgen, nu op de Spuiboulevard 680 parkeerplaatsen zijn gesloopt, waarvan er onder het Dordthuis 170 voor terugkomen, voornamelijk voor ambtenaren en bewoners. Eigenlijk 0. Waar het oude Stadskantoor hier staat, gaan er 520 parkeerplaatsen weg. Komen er 760 voor terug. Daar zit een overlappingen van een jaar of 2 zonder. Dan praat je nu al over 1.200 parkeerplaatsen minder. Even kijken hoor. Dan is er ook nog het onzalige plan om de markt te verplaatsen naar de Bagijnhof, waardoor de parkeergarage in de Visstraat ook komt te vervallen en waarschijnlijk gegeven gaat worden aan bewoners. Weer 150 plaatsen minder. Naast de zero-emissiezone en het autoluw maken van het centrum, denk ik dat we nog verder moeten kijken naar het milieuvriendelijker maken van Dordrecht. De auto-industrie ontwikkelt zich al steeds meer naar het vergroenen van de auto's. De auto's worden veel zuiniger. Maar Dordrecht kan ook letterlijk groener worden door beplanting. Ook daar kunnen we veel mee winnen. Niet alles weer uit het centrum, maar ook juist iets groens toevoegen. Maar zeker de mensen van de omliggende wijken de kans geven om naar het centrum komen. Het gemak is heel belangrijk. Daar gaat het eigenlijk een beetje over. En had ik het eigenlijk nog over mijn buurman. Kijk, u heeft waarschijnlijk geen gezin meer die u nog moet onderhouden, maar zoals u het nu schetst, dan is er hier dadelijk gewoon geen centrum meer.

En dan kunt u daar wel leuk gezellig wandelen, maar dan stoppen ook echt heel veel ondernemers, marktondernemers, winkeliers. Er is dan geen toekomst meer voor de winkels. Ik vind het echt een hele slechte zaak. Waarom? Alles ontwikkelt zichzelf al naar het vergroenen van alles. Uiteindelijk komt alles wel weer goed, maar het heeft even tijd nodig. Dank u, voorzitter. Dat was het voor mij.

De voorzitter: Dank u wel. En dan ga ik hem gelijk doorgeven aan uw buurman. Dat is vermoedelijk de heer Laarman.

De heer Laarman: Klopt. Goedenavond, ik ben Glenn Laarman. Ik spreek ook namens de markt. Bedankt dat we namens de marktkooplieden onze mening met u kunnen delen, betreffende zero-emissie in Dordrecht. Er heerst nogal wat onrust op de markt over de emissienormen onder de kooplieden. Wij als markt willen zeker zoveel mogelijk meedenken en proberen mee te werken aan een beter en schoner milieu in de binnenstad, maar het moet voor ons wel haalbaar en realistisch blijven. Om op korte termijn een elektrische bus of vrachtwagen te moeten kopen, terwijl onze huidige wagen nog geen kilometers erop hebben zitten en lang nog niet zijn afgeschreven. Wij lossen

onze goederen vroeg in de ochtend en rijden 's avonds pas weer uw stad uit. 2 dagen in de week, 2 keer 10 minuten op een dag. Voor 95 procent van de kooplieden zijn de elektrische bussen, vrachtwagens nog niet geschikt om verkoopwagens te kunnen trekken. Ook komen veel ondernemers in de knel met hun gewicht. Deze rijden nu op een B-rijbewijs, een klein rijbewijs, en moeten, omdat ze moeten elektrificeren, naar een vrachtwagenrijbewijs, omdat hun voertuigen veel zwaarder zijn. Want de ontheffing gegeven voor 2 jaar, om een tijdelijk klein rijbewijs te mogen rijden in zo'n kleine elektrische vrachtwagen, vinden ondernemers een te grote gok. Deze gok om een groot rijbewijs te halen en tegelijkertijd een nieuwe elektrische wagen aan te schaffen, zien de ondernemers niet zitten, omdat de komende jaren hier toch nog heel veel in gaat veranderen rond de emissieloze voertuigen. Dit zal het voortbestaan van een complete gezellige markt uiteindelijk onder grote druk zetten, als ondernemers in Dordrecht afhaken. Wat wij vragen, een ontheffing te krijgen tot 2030 voor voertuigen tot Euro 5 en de Euro 6 voertuigen minimaal tot zeker 2035 ontheffing. Deze voertuigen zijn 97 procent schoner dan de andere Eurovoertuigen onder de Euro 5. Rond deze tijd zullen er meer emissieloze wagens beschikbaar zijn en dan beter betaalbaar voor de kooplieden. Vervolgens kunnen we dan in 2035 evalueren hoe het land en de stad Dordrecht daar mee omgaat, met alle elektrische voorzieningen en elektrische voertuigen. Ondernemers waar nu de wagens van moet worden vervangen, kunnen nu niet investeren op een andere schone Euro 6 vrachtwagen of bestelbus, want een bus, een vrachtwagen kost minimaal 70.000 euro tot wel 160.000 euro. En dit is niet haalbaar om dit aan te schaffen tot 2030. Waarom vragen wij dan om een langere ontheffing voor de marktkooplieden voor de zero-emissie in Dordrecht? Hierdoor kunnen we vooruitstrevend te werk gaan voor het milieu, maar laat het wel haalbare doelen zijn die verstandig worden gemaakt en met een visie die verder reikt dan 2026 tot 2030. Dat was mijn bijdrage.

De voorzitter: Dank u wel. Heel netjes binnen de tijd. Commissie, zullen we de andere twee sprekers ook gelijk erachteraan horen? Ja. Dan geef ik het woord graag aan mevrouw Labruyère. Fantastische naam.

Mevrouw Labruyère: Goedenavond. Dank u wel dat ik hier mag zijn. Ik ben Vinca Labruyère. Ik heb een klein hoveniersbedrijfje, eenmanszaakje in Dordrecht. Ik heb klanten zeker in het centrum. En die wil ik graag blijven bedienen van de huidige service die ik ze nu kan geven. Ik hoor echt al zoveel dingen dat ik echt denk, wauw. Ik hoor net informatie voorbijkomen waarvan ik denk, o. Voor mij wordt er één ding wel heel duidelijk, dat er nog ontzettend veel onduidelijkheid is over de prestatie, de levensduur, aanschaf, ontheffingen, alles met betrekking tot de elektrische bus. Als niemand mij een duidelijk antwoord kan geven, dan vind ik nog een grappig onderdeel dat ik net hoor, zo'n elektrische bus kan wel 10 jaar mee. Die van mij echt een stuk langer mee. En die rijdt op diesel. U begrijpt, ik wil graag wel mogelijkheid houden om mijn bus te kunnen rijden. En dat heeft met name, niet zozeer qua uitstoot of fijnstof of wat dan ook, te maken met gewoon een bedrijfsinvestering, die voor mij niet reëel is. En daar wil ik wel graag wat over uitleggen. Ik heb deze mijnheer op visite gehad. En die heeft mij uitgelegd... Want ik dacht, ik wil natuurlijk weten hoe het zit. Is er een mogelijkheid? Kan ik hier wat mee met mijn bedrijf? Het betekent eigenlijk dat ik binnen 2 jaar een enorme aanschaf moet doen. Ik kan jullie vertellen, de aanschafprijs van een elektrische bus, met dezelfde maten, die zou dan ongeveer 1,5 keer zo duur zijn. Misschien wel tot 2

keer, aangezien er nog extra dingetjes bij moeten komen, zoals een trekhaak, et cetera. Dan komt het volgende punt. Maar wat kan hij dan eigenlijk als actieradius? Ik heb begrepen dat het 450 kilometer was.

De heer Van den Hurk: Max hoor. Dat is het eerlijke verhaal.

Mevrouw Labruyère: Ik heb mezelf nog even verder geïnformeerd met mensen die hierin gestudeerd hebben. Die zeggen, Vinca, doe dit maar gerust gedeeld door 2. Zeker als je met lading rijdt. Mijn lading is niet altijd even licht. Ik heb elke dag mijn aanhangwagen achter mijn bus hangen. Mijn actieradius zakt dramatisch. Die 450 kilometer, ik denk dat het is met een lege bus, wind mee, bergaf en 25 graden, 70 procent luchtvochtigheid misschien. Ik denk dan van, ik moet een investering doen, terwijl mijn huidige bus echt nog 7 jaar mee kan. En dit is echt geen flauwekul. Ik ben er zuinig op. Ik laat hem goed onderhouden. Daar is ook mijn afschrijving en mijn spaarvermogen op gebaseerd. Je spaart voor een nieuwe bus. De conclusie is gewoon, de investering is 1,5 tot 2 keer zo groot. De prestatie wordt 25 procent. Let wel, ik zeg grauwe investering voor elke ondernemer. Je gaat bijna 2 keer zoveel geld erin proppen, terwijl je eigenlijk de investering nog helemaal niet nodig hebt. En dan kan hij maar ongeveer 25 procent deliveren van wat mijn huidige bus kan. Sorry, maar mijn tranen springen dan in de ogen. Hoe kan ik dit verantwoorden, financieel? Niet. Ik kan dit gewoon financieel niet ronddraaien. Dat zou betekenen dat bij mij klanten zouden moeten gaan afvallen, verplicht. Ik moet dan gewoon een keuze gaan maken. Ik kan vrijstellingen vragen voor die 12 dagen in een jaar. Maar dat betekent dat ik gewoon niet al mijn klanten meer kan voorzien. En zeker niet met de service die ik ze nu geef.

Als zij bellen, Vinca, kom alsjeblieft langs, want de heder is van de muur gewaaid en wij zitten gewoon met kuubs aan heder in onze achtertuin, dan moet ik zeggen, ik denk het niet, want mijn 12 dagen zijn bijna op. Zoek maar een ander. Met het risico wat ik dan neem, is dat op een gegeven moment mijn klant denkt, maar het is altijd wel lastig, want Vinca kan niet elke keer op komen draven, zoals we gewend zijn. Misschien moeten we toch maar naar een andere hovenier zoeken. Ik hoorde net van een ondernemer die dan erg tevreden is en erg blij is en blijkbaar geen investeringsprobleem heeft gehad met zijn elektrische bus. Ik vind dat ook hartstikke fijn voor hem. En ik hoop dat er veel ondernemers kunnen zijn. Want ik ben niet tegen elektrisch.

De voorzitter: Wilt u gaan afronden?

Mevrouw Labruyère: Dan zal ik dat zeker doen. De duidelijkheid is denk ik wel het rekensommetje, dat het aan twee kanten gaat steken. Wel een elektrisch bus gaat mij de kop kosten. Daar kun je van uitgaan. Dat gaat mijn faillissement worden. Niet een elektrische bus kopen, dat gaat mij klanten kosten. En niet alleen in het centrum van Dordrecht, maar ook in andere centra. Ik had echt nog wel meer vragen en verhalen, maar ik laat het hier even bij.

De voorzitter: U gaat gewoon hopen op goede vragen zo meteen in uw richting. Dank u wel. U mag uw microfoon uitzetten. Dank u wel. En dan krijgen we mevrouw Gatzen.

Mevrouw Gatzen: Eindelijk. Liselotte Gatzen, ik zit hier namens het Evenementenplatform. Wij zijn als evenementen ons aan het verenigen in een platform.

Op onderwerpen zoals dit is dat handig. En wij zijn zeker niet alleen maar negatief, want ik kreeg een beetje het idee dat we hier met zijn allen negatief zouden zitten zijn, wat helemaal niet zo is. Wij willen heel graag van alles doen aan verduurzaming en zero-emissie, minder uitstoot, maar we moeten ook realistisch zijn. En dat is best een lastige. Dat is natuurlijk meer dan voertuigen alleen. Laat ik een stukje voertuigen doen. Het Big Rivers Festival bijvoorbeeld, een beetje eigen parochie, heeft zo'n 200 voertuigen die aan- en afvoeren van materialen, zwaar materiaal, minder zwaar materiaal. Alles waar wij kunnen, rijden wij al elektrisch, huren we elektrisch in, maar dat heeft zijn grens. De zware materialen, dat hoor ik hier van Maurice hetzelfde natuurlijk meer, op de markt is het ook zo is gewoon niet te doen met een elektrische wagen. De andere kant is dat wij bijvoorbeeld hebben veel stroom nodig als evenementen. Wij allemaal. Daar is Big Rivers niet de enige in. Dat willen wij heel graag schoon doen. Wat is schoon? Is een vaste stroomaansluiting in de stad. Die hebben we niet. Dat betekent dat we aggregaten inhuren. Die zijn niet per se de schoonste manier van stroom verkrijgen. Onze oproep sowieso nogmaals, we vragen daar al een aantal jaren om, zorg voor vaste stroompunten voor de evenementen in de binnenstad. Want het belang van evenementen, volgens mij zijn we het er allemaal wel over eens, is groot. En dat helpt ons in ieder geval enorm om weer beter te voldoen aan de duurzaamheidsdoelen die we hebben gesteld als Dordrecht. Dan heb ik nog een heel lijstje van de andere aanwezige collega's. Elektrisch is niet per se beter voor omwonenden bijvoorbeeld. Wij gebruiken veel elektrische heftrucks. In de Prinsenstraat kunnen we niet meer rijden met die dingen, omdat het zo'n enorme trilling geeft. Een elektrische heftruck heeft harde banden. Dat betekent dat die in de historische binnenstad... Dat is echt een drama.

Dat is gewoon echt slecht voor de gebouwen, voor alles. Ik werk ook voor het Bewegend Bos. Wij proberen daar groene transportbewegingen te hebben. Nou hebben we gelukkig Maat, onze transporteur, die heeft een elektrische vrachtwagen inmiddels. Dat is perfect. Maar een elektrische heftruck met een boombak van 1.500 kilo, maar dat geldt ook voor de evenementen met zwaar materiaal, elektrische heftruck moet je niet willen in de binnenstad, zoals ze nu zijn. Maar ik hoor nu 2030, dat stelt me enigszins gerust. Dan denk ik, we hebben nog even met elkaar. Maar die ombouw daarheen, daar maak ik me toch wel voor de evenementen in ieder geval zorgen om. En dan nog gaat het nu om eigenaren van voertuigen die ontheffingen gaan aanvragen. Als je een evenement hebt met 200 voertuigen, dat betekent 200 aanvragen. Hoe gaan we dat administratief met elkaar regelen? Hoe gaan we dat doen? Moet iedereen dat individueel gaan doen als eigenaar of kunnen wij... Misschien moeten wij een keer in gesprek, dacht ik nog, want we zijn toch wel een andere tak van sport dan andere ondernemers. Daar ligt bij ons wel de zorg in ieder geval vanuit de hele club. Even kijken hoor. Wat hebben we allemaal nog meer? Voertuigen waar we de hele dag mee rijden, die raken leeg. Die moeten opgeladen worden. Hetzelfde verhaal, vaste stroompunten zou enorm daarin helpen om daar in ieder geval aan te voldoen. Administratieve rompslomp hadden we al gehad. Even kijken hoor. Een mogelijke oplossing is in ieder geval waar wij om vragen, een speciale ontheffing voor de evenementen, voor in de opbouw, in de uitvoering en in de afbouw. Dat betekent soms voor 14 dagen. Dat is best wel heel wat. Maar ik denk dat het wel heel erg nodig is dat het zo is, zodat we onze mooie evenementenstad ook in leven kunnen houden. En nogmaals, wij willen er alles aan doen. De bereidheid in onze sector is groot. Wij gaan ver om te voldoen aan alle eisen die er zijn in heel de breedte al. Voor een evenement een vergunning aanvragen, daar word je al... Hebben afgelopen

jaren verschillenden van ons stikstofberekeningen gemaakt, alvast voor het geval dat. Dan blijf je allemaal keurig onder de norm. Zo spannend is het allemaal niet. Maar dat is eigenlijk een beetje de boodschap vanuit onze kant. Vergeet ons ook niet in het hele verhaal. En elektrisch is niet altijd de oplossing om het beter te doen voor je stad. Dank u wel.

De voorzitter: Dat is een mooie laatste zin. Dank u wel. Zo langzamerhand denk ik dat iedereen wel een vraag heeft. Wie biedt als eerste. Mijnheer Kuhlmann.

De heer Kuhlmann: Dank u, voorzitter. Ik heb een vraag voor de bewoners. Heel belangrijk dat u komt. En terecht dat u het belang benadrukt. Ik ben even benieuwd, want als gemeente hebben we wat mogelijkheden om een klein beetje te sleutelen, op welke manier zoiets wordt ingevoerd. Met uitzondering en andere dingen. En specifiek voor de Prinsenstraat weet ik, maar dat geldt denk ik ook wel voor andere straten, grote voertuigen met zware last en zo, de woning trilt. Dat is heel vervelend. En hoe meer het er zijn, hoe vervelender dat is. Als we een beetje kunnen sturen, zit ik op een goede richting als ik denk dat het ook erg van belang is of misschien wel het belangrijkste om te zorgen dat de vervoersstromen zoveel mogelijk worden gebundeld? We hebben het over kleine ondernemers gehad. Maar we hebben natuurlijk ook grote ondernemingen in de binnenstad zitten. Kruidvat, Action, Blokker, die elke dag flinke... Als het allemaal een beetje in plaats van drie verschillende vrachtauto's in één vrachtauto zit. Als we daarop sturen, hoe kijkt u daarnaar?

Mevrouw Hulsman: Volgens mij zijn er experts die daar heel erg goed antwoord op kunnen geven. Als je die hubs aan de rand van de stad hebt, waarbij je ook gedeeltelijk voorraden hebt liggen, zodat je niet telkens vrachtwagens heen en weer hoeft te laten gaan, maar daar je overslag hebt en daar je voorraad weer aanvult, scheelt dat een heleboel bewegingen. En het is natuurlijk pijnlijk dat er een verkeersplan is gemaakt destijds, daar was ik ook nog bij betrokken, de vorige keer met de knip erin, waarbij er met de achtjes, die zo verschrikkelijk goed zou zijn voor het wandelend publiek, rekening gehouden werd met V&D wat helemaal niet meer bestaat. Die hele gedachte toen over wat er allemaal nodig was voor het afsluiten van de Bagijnhof en de Visstraat, et cetera. En het twee kanten op laten gaan van het verkeer door de historische straten. Daarmee heb je gevolgen gecreëerd waar je nu nog mee zit. Want dat waren de onderheide straten, waar niet dat risico in zat. Die zijn vrijgemaakt. En de historische straten worden als een soort verkeersriool gebruikt. Niet alleen de vrachtwagens op zich en de trillingen, ook het geluid en de uitstoot. En ik zou het enorm op prijs stellen als iedereen zich hier eens een keer hard maakt voor het daadwerkelijk meten wat de overschrijding is bij de Prinsenstraat. Want wij krijgen ook het fijnstof van de rivier en van de schepen die in de haven liggen. En het is een smalle, hoge straat, waar relatief veel verkeer doorheen gaat. Want zo wordt het gebruikt. Ook voor de achterban. En volgens mij overschrijden we daar de aanvaardbare normen van de gezondheid nu reeds. Zullen we eens gaan meten, zodat we weten wat we zeggen, in plaats van nu ideeën te bedenken die dan misschien daarmee in strijd zouden kunnen zijn? Het zou echt fijn zijn om te weten waar we het over hebben.

De voorzitter: Helder. Dank u wel. Mijnheer Van der Meer.

De heer Van der Meer: Ik heb twee vragen. Eén aan de heer Loekemeijer. Die gaf aan dat hij prima uitkomt met zijn elektrische bus, maar dat het wel duurder is. Mijn vraag aan hem is wat dat voor bijvoorbeeld concurrentieverhoudingen betekent? En mijn andere vraag is aan de heer Van den Hurk, heel in het kort, want u praat met anderen die hier aan tafel zitten, maar ik zou ook graag van u heel in het kort een reactie op het verhaal van de marktkoopliden en van mevrouw daar horen. Dank u wel.

De voorzitter: Mijnheer Loekemeijer.

De heer Loekemeijer: Het is inderdaad zo dat je wat marge inlevert met een elektrische bus. Dat is nou eenmaal zo. Maar bij mij kan dat eraf. Dat is eigenlijk hoe het zit. En we hebben straks natuurlijk, als die milieuzones ingesteld worden, weer een gelijk speelveld. Dan is het weer voor iedereen hetzelfde. En elke ondernemer moet dan... En sterker nog, als die milieuzones er zijn, dan heb je zelfs weer een kans als ondernemer. Want dan kan je zeggen, sorry, u woont in een milieuzone, daar hebben wij voor moeten investeren en dan worden gewoon de voorrijkosten voor u wat duurder. Dat is nou eenmaal zo. Dat is met alles zo wat duurder wordt. Als er maar een gelijk speelveld is voor alle ondernemers, dan is dat eigenlijk opgeheven. Dan is dat geen issue meer.

De voorzitter: Het roept wat onrust op bij onder andere de heer Platje.

De heer Platje: Dank u, voorzitter. Mijn vraag is aan u, wat hebt u voor een bedrijf? Leg eens wat uit over uw bus? Hangt er ook een aanhanger achter, net als dat die mevrouw vertelt of is het gewoon een... Hoeveel gewicht zit erin? Waar rijdt u mee rond, als ik vragen mag?

De heer Loekemeijer: Ik rij met een ID. Buzz, een elektrische Volkswagen bus. En daar heb ik regelmatig een aanhanger achter voor installaties die wij plaatsen. En dat gaat. Dat is op zich goed te doen.

De heer Platje: Want praat je dan over schuimrubber of bakstenen? Wat ik vragen wat u...

De heer Loekemeijer: Allerlei soorten installaties. Onder andere over warmtepompinstallaties. En dat zijn zware installaties. Dat is veel gewicht.

De heer Platje: En daar rijdt u zonder problemen mee naar Assen en weer terug naar Dordt?

De heer Loekemeijer: Ja, in principe wel.

De heer Platje: Dat is bijzonder.

De voorzitter: Maar we gaan hier niet aan constatering doen. Het was een aanvullende vraag.

De heer Platje: Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Daar heeft u antwoord op gekregen. Mevrouw, met die mooie naam, Labruyère, wilde ook nog een aanvulling daarop doen. Gaat de gang.

Mevrouw Labruyère: Dat vroeg ik me eigenlijk ook af. En bij mij is het wel zo dat, om daar even op te reageren, het gewicht wat ik in een aanhangwagen moet gaan vervoeren, is zo vaak dat ik daar drie of vier keer voor moet gaan rijden met een elektrische bus, omdat hij niet meer trekkracht heeft. Of ik moet nog een keer meer gaan investeren in een... Dat ik nog een zwaardere bus koop, die dan ook weer zwaarder is in de binnenstad. Maar de meest logische en voor de hand liggende oplossing is voor mij om elke keer mijn leverancier te bellen en te zeggen, kunnen jullie even met de vrachtwagen komen, want ik heb een kuubje zand nodig? Kunnen jullie even langskomen, want er moet een paar kuub groen opgeknepen worden. Dit is gewoon de praktijk. Ik moet gewoon dan met regelmaat, stel dat ik die investering zou doen en stel dat ik het zou kunnen, een vrachtwagen gaan laten komen.

De voorzitter: Het is branche afhankelijk.

Mevrouw Labruyère: Precies.

De voorzitter: Mevrouw Stolk.

Mevrouw Stolk: Voorzitter, even aanhakend daarop. Het is natuurlijk heel mooi, ik ken de heer Loekemeijer ook, dat hij een goedlopend bedrijf heeft. Maar volgens mij zit er aan de andere kant een ondernemer die misschien gewoon een leuke boterham heeft, maar om een investering te doen... Want ik hoor eigenlijk hier niemand in deze commissie zeggen van, ik wil het niet. Maar hoe ga ik het doen en hoe kan ik het betalen en hoe heb ik dadelijk nog mijn boterham? En dan is het ook eventjes naar mevrouw Labruyère, als ik het goed uitspreek. Stel dat u die investering zou doen, bent u dan klaar met houthakken of? Maar dat is even... Het is wel de realiteit natuurlijk dat als een kleine ondernemer ergens in moet investeren en je kan het eigenlijk maar net rondkrijgen, en dat hoor ik eigenlijk ook bij de marktkooplieden, die investering, is dat het waard en in hoeveel jaar schrijf je dat af? Ik leg het maar even zowel bij mevrouw Labruyère neer als bij de marktkoopmensen.

Mevrouw Labruyère: Volgens mij is er net al gebleken dat zo'n bus tien jaar meegaat. De afschrijving wordt bijna verdubbeld. Daar gaan we al mee beginnen. Maar de investering is natuurlijk ook nog duurder. Sorry. En dan even terug naar het begin van... Ben ik dan klaar met houthakken? Ik denk het wel, want ik kan dan al mijn reserves eigenlijk in die bus gaan stoppen of ik moet een dure lening aanschaffen om die bus te kunnen financieren. Maar als ik dan ziek word en een paar maanden later per ongeluk ook nog een been breek tijdens mijn werk, dan zit ik door al mijn reserves heen. En dan kom je in het faillissement terecht. En dan kunt u misschien wel te rade gaan waar een kleine zelfstandig ondernemer, die geen verzekering kan betalen, dan terechtkomt? En dat is dan uiteindelijk bij Drechtsteden, bij het loket.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Platje.

De heer Platje: Voorzitter, Dank je wel. Ik praat eventjes in mijn geval, dan kost momenteel een elektrische auto... Ik sta met tuinplanten. Ik heb een grote auto nodig.

Die kost, ik heb het toevallig vorige week bij de dealer gevraagd, 450.000 euro. Dat kost hij. Ligt eraan een beetje wat je verdient, kun je daar nog 50.000, 75.000 euro subsidie op terugkrijgen. Dat is het. Zoals het er nu voorstaat, kan ik tot 2028 in de stad komen. Dan moet ik een Euro 6 kopen, want een elektrische vrachtwagen is niet haalbaar voor mij. En ik kan er ook gewoon nog niet mee op en neer, in mijn geval niet, omdat ik daar veel te zwaar voor ben. Ik haal het niet op en neer naar de markt en weer terug naar huis ermee. Ik moet in 2028 een tweedehands Euro 6 kopen. Die kost in mijn geval ongeveer tussen de 80.000 en 120.000 euro. Mag ik nog 2 jaar mee rijden. Dan moet ik weer een investering doen van 450.000 euro min een subsidie. Dat is dan de volgende investering. Ik kan daar mijn 2 kindjes niet meer grootbrengen. Maar we praten ook over, in mijn geval, 4 minuten op 1 dag in de zone. 4 minuten. Maximaal, laat ik even achterop pakken, 10 minuten de visboer op Statenplein. 10 minuten op een dag. Daar praat je over. Dat is het. 10 minuten.

De voorzitter: Helder. Mijnheer Gorter heeft een aanvullende vraag. Dan kom ik daarna bij mevrouw Pichel.

De heer Gorter: Voorzitter, als ik het verhaal van mijn voorganger goed begrepen heb, dan komt u volgens mij in aanmerking om tot 2030 een ontheffing te krijgen. En dan zijn we inmiddels vijf jaar verder. Dan is de wereld anders. Dan zijn de mogelijkheden van vrachtwagen anders. En volgens mij krijgt u die tijd, als ik het goed had. Want als u kunt aantonen dat u door welke omstandigheden ook die vrachtwagen niet kan bekostigen of hij is er niet en hij voldoet niet voor u, of ik heb het verkeerd begrepen, maar krijgt u die ontheffing.

De heer Platje: Jawel. Zoals het er nu voorstaat, mag ik tot 2027 in de stad komen met een Euro 5. Vanaf dan geldt de Euro 6.

De heer Minderaa: Voorzitter.

De voorzitter: Ik ga even eerst... Mijnheer Van den Hurk, want die zat net al.

De heer Minderaa: Dank u wel.

De voorzitter: En dan kom ik daarna bij u. Mijnheer Van den Hurk.

De heer Van den Hurk: Dat is eigenlijk nog in aanmerking op jouw vraag, van mijnheer Van der Meer een tijdje geleden. Want die vroeg of ik daarop wilde reageren. En toen gingen we verder. Dat klopt ook wat mijnheer Gorter net zegt. In principe heb jij gelijk. Je mag er tot 1-1-'28 in. Dat zouden wij eigenlijk in detail moeten bekijken hoe dat zou gaan. Maar daarna, het is aan de gemeente. Je hebt de landelijke ontheffingen op basis van bijvoorbeeld dat je het niet kan betalen. Dat is mogelijk. Dan kan je langer door. Maar de gemeente heeft de vrijheid om, wat mijnheer Regterschot eerder vertelde, die hardheidsclausule in te zetten. Dat is eigenlijk gewoon van, ga met de gemeente in gesprek als het niet kan. Maar dat is voor het individuele geval. Voor de markt in het algemeen, maar dat is mijn advies wat ik ook gegeven heb aan mijn opdrachtgever binnen Dordrecht, gaan we binnenkort, ik weet even niet wie de marktmeester is, zitten

aan de hand van jullie kentekens van de markt. Een analyse om te bekijken van wat er wel per '26 nog in mag en welke niet. En uit ervaringen bij andere gemeentes, maar nogmaals, dat zegt misschien niks voor Dordrecht, is dat gemiddeld een kwart er niet meer in mocht. 75 procent mag de eerste paar jaar er nog wel in. Uiteraard moet je dan op een later tijdstip wel actie ondernemen, maar de soep wordt niet zo heet gegeten per '26. Vandaar dat we ook specifiek voor de markt Dordrecht daar extra aandacht aan gaat besteden om jullie eigenlijk te helpen van, hoe kan je die stappen nemen? Maar uiteindelijk is het natuurlijk ook een besluit, hoe moet je het zeggen, van de politiek dan wat ze daar uiteindelijk mee gaan doen. Maar er wordt een analyse gemaakt, op niet al te lange termijn.

De voorzitter: Dank u wel. Dit blijft een over en weer. Ik wil eerst graag even mijnheer Minderaa het woord geven.

De heer Minderaa: Ik wil even reageren vanuit het bewonersperspectief op mijn buurman en de markt. Ik denk dat er geen bewoner in Dordrecht zal rondlopen die denkt, die markt kan wel verdwijnen.

Het is een enorm belang dat die markt en trouwens, laat ik zeggen, alle winkels van de binnenstad, dat moet blijven op een goede manier. En volgens ons staat of valt dat hele gebeuren, en volgens mij ook heel veel andere thema's die hieraan gekoppeld zijn, met een perfecte organisatie. Men denkt dan aan de Weeskinderdijk. En men denkt geloof ik ook aan het energiegebied, bij het Energiehuis. Dat daar de mogelijkheden komen om je auto neer te zetten en een perfecte regeling dat je binnen vijf minuten in de binnenstad bent. Volgens mij is dat de crux van een oplossing voor een hele hoop problemen die hier aan tafel ook aan bod komen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Pichel.

Mevrouw Pichel: Dank u wel, voorzitter. Er is al heel veel gewisseld. Ik wilde toch nog even twee punten die... Ik ben even een naam van mevrouw de bewoonster kwijt. Ik kon even niet meeschrijven.

De voorzitter: Mevrouw Hulsman.

Mevrouw Pichel: Ze had meerdere valide punten, maar er zijn 2 valide punten die ik in ieder geval even wilde aanhalen. En de eerste was, laten we niet tegenover elkaar gaan staan. Laten we samen kijken wat we hier moeten doen. En het andere, toch minder voertuigen in de stad. En persoonlijk vind ik dat ook heel terecht. Als ik kijk naar mijn eigen persoonlijk leven, reed ik tot 4 jaar geleden 40.000 kilometer per jaar. En dat is nu teruggebracht naar 5.000 kilometer per jaar, omdat ik gewoon mijn leven anders ben gaan inrichten. Ik vind het ook belangrijk dat we daar op een bepaalde manier naar kijken. Maar dan kom ik wel... En ik denk dat ik die vraag misschien ook beter kan richten aan, even kijk, heb ik de naam goed, mijnheer Van den Hurk. Want ik heb een beetje het idee, alle discussies die we hier voeren, maar we gaan voorbij aan de krankzinnigheid dat we denken dat we iets doen wat goed is voor het milieu, terwijl we met het stimuleren van die elektrische auto's de chemische industrie keihard nodig hebben. Waaronder Chemours hier met PFAS, wat één van de belangrijkste grondstoffen is voor de batterijen van deze elektrische auto's. En ik blijf hem herhalen, want dit weten

we, dit is bekend, dit is waar niet heel duidelijk onderzoek naar is gedaan, maar we hebben wel de bevestiging ook al van het college hier op papier dat daar een connectie is. En daar zou ik eerst naar willen kijken. Want als we ergens CO2 omlaag gaan brengen in de binnenstad, maar ergens anders een soort PFAS-uitstoot de vrije loop laten, jongens, wat zijn we dan aan het doen?

De voorzitter: En uw vraag?

Mevrouw Pichel: En ik voer veel liever die discussie. En mijn vraag is of dat misschien mijnheer Van den Hurk daar zijn visie op kan geven, met zijn kennis en expertise, want van de vorige sprekers hebben we niet echt een antwoord kunnen krijgen.

De heer Van den Hurk: Maar dat verhaal van Chemours, excuus, daar kan ik niks op zeggen. Ik kan alleen zeggen in het algemeen dat de zero-emissiezones worden ingevoerd, niet om de CO2, het is om de stikstof en de fijnstof. Die adem jij in, die adem jij in, die ademt iedereen in.

De voorzitter: U.

De heer Van den Hurk: En dat is het doel om te doen. Excuus, u. Ik ben gewend je te zeggen, want van de ondernemers mag ik nooit u zeggen. Excuus, mevrouw de voorzitter.

De voorzitter: Binnen deze vergadersetting is dat de code. Mevrouw Pichel heeft een aanvullende vraag. Daarna kom ik bij u, mijnheer Oostenrijk.

Mevrouw Pichel: Dank, voorzitter. Ik merk dat mijnheer Van den Hurk zegt, ik kan daar geen antwoord op geven of ik heb er geen weet van. Juist daarom, commissie, is het belangrijk dat we er wel weet van hebben. Want als de experts zeggen, we hebben er geen weet van, dan denk ik dat we aanvullende informatie nodig hebben.

De voorzitter: Zullen we deze toevoegen aan de al eerder toegezegde informatie aan u? Mooi. Dank u wel. Mijnheer Oostenrijk.

De heer Oostenrijk: Voorzitter, richting de heer Van den Hurk. Die had het over hardheidsclausules die van toepassing kunnen zijn na die befaamde 1 januari 2028. Zou het niet handig zijn, in het kader van bedrijfsperspectieven van belanghebbenden, dat gekoppeld aan het raadsvoorstel, wat we binnenkort dan tegemoet kunnen zien, dat daar iets komt over die hardheidsclausules, waar mensen dan toch iets aan hebben om globaal te weten waar ze aan toe zijn?

De heer Van den Hurk: Mijnheer Oostenrijk, dank u wel. Helaas kan ik hier niet op beantwoorden, want mijn opdrachtgever is ziek en die doet dan onder andere het raadsvoorstel schrijven. Ik kan er niks over zeggen. Het enige wat ik zeg, de hardheidsclausule blijft iets wat de gemeente, wat jullie mogen bepalen. Het is eigenlijk een soort open... Hoe moet je het zeggen? Heel flauw, de jokerkaart die jullie kunnen inzetten.

De voorzitter: Mijnheer Oostenrijk, ik denk dat u in uw behoefte wordt voorzien door het raadsvoorstel wat gaat komen. En dat komt niet bij de heer Van den Hurk vandaan.

De heer Van den Hurk: Dat komt niet bij mij vandaan.

De heer Oostenrijk: Maar dan toch een advies. Kunt u aan uw zieke collega dat dan meenemen...

De voorzitter: Mijnheer Oostenrijk, gaan we niet doen.

De heer Oostenrijk: Dat wij daar enige informatie over krijgen.

De voorzitter: Mijnheer Oostenrijk, ik kan u uitzetten. Zo. Mijnheer Kuhlmann.

De heer Kuhlmann: Dank u, voorzitter. Ik heb, een beetje in het verlengde, vragen aan de heer Van den Hurk. En ik kan me ook voorstellen dat de heer Regterschot daar iets over kan zeggen. Naar aanleiding van wat er zojuist voorbij is gekomen.

Er zijn verschillende hardheidsclausules. Het hoeft niet in elke gemeente exact op dezelfde manier ingevoerd te worden. Daar kunnen we een beetje aan maatwerk doen. En ik ben benieuwd, ik kijk ook even naar achteren, welke gemeente, want u komt in verschillende gemeenten, en u bent helemaal landelijk actief, is nu het minst streng? Laat ik het zo zeggen, geeft de meeste ruimte?

De voorzitter: Wat is de relevantie ten aanzien van hier?

De heer Kuhlmann: Dan kunnen we daar ons licht op doen en zien hoe daar de dingen gaan.

De voorzitter: Kort antwoord, mijnheer Van den Hurk.

De heer Van den Hurk: Kort. Ik deel ook de ervaring die ik heb. Net name gemeente Gouda, die ik vergelijk met Dordt, ook qua grootte. Specifiek verhalen voor de markt ga ik nu niet vertellen, want dat mag denk ik ook niet van mevrouw Koene. Dat is een heel detailverhaal wat we een ander moment gaan bespreken. Maar ook bijvoorbeeld naderend pensioen, daar wordt coulant mee omgegaan. Als je zegt, ik ga als onderneming binnen twee, drie, vier jaar met pensioen, dan weet ik dat Gouda zegt, tot 2030 doen we niet moeilijk. Prima. En daar vallen ook trouwens heel veel marktkooplui onder. En ook zaken als het niet kunnen betalen, die bedrijfseconomische omstandigheden. Dat is eigenlijk wel landelijk. Maar dan moet ik er wel bij zeggen dat de gemeente dat besluit. Landelijk kan de gemeente misschien best zeggen van, u kunt het wel betalen. Sorry. Landelijk zou het ontheffingsloket kunnen zeggen, u kunt het wel betalen. Maar dan kan Dordrecht mee gaan erin. Dan zeggen ze, dan wijzen we het af. Dan heb je pech, even flauw gezegd. Maar ze kunnen ook zeggen, we wijken af, want we vinden het toch een belangrijke ondernemer. Dan gaat hij, dat is ook wel een technisch verhaal, vanuit die bedrijfseconomische ontheffing naar de hardheidsclausule. En dan kan je eigen Dordtse ontheffing daarop geven.

De voorzitter: Mijnheer Van der Spoel.

De heer Van der Spoel: Dank u wel, voorzitter. Ook een vraag voor de heer Van den Hurk, want u bent de expert hier aan tafel, betreft elektrische voertuigen, et cetera. En ik hoor u net zeggen, het gaat niet zozeer om die CO₂, maar om fijnstof en?

De heer Van den Hurk: Stikstof.

De heer Van der Spoel: En stikstof.

De heer Van den Hurk: Dat ademen we in.

De heer Van der Spoel: Daar is die zero-emissiezone vooral belangrijk voor. Maar mijn vraag dan aan u is, gezien uw expertise, komt er meer fijnstof uit een uitlaat of komt er meer fijnstof van autobanden?

De heer Van den Hurk: Dan moet ik naar Erik Regterschot ook kijken. Maar ik weet alleen...

De heer Van der Spoel: Want ik weet het antwoord wel. Ik kan het ook geven.

De heer Van den Hurk: Qua autobanden.

De heer Van der Spoel: Autobanden, inderdaad vanuit de uitlaat 1.850 keer zo weinig.

De heer Van den Hurk: Maar heb je ook de stikstof opgezocht?

De heer Van der Spoel: Stikstof niet, maar fijnstof. Dan denk ik, is dan een zero-emissiezone, zodat er geen dieselveertuigen naar binnen komen rijden, een betere oplossing dan kijken naar hoe we met autobanden aan de slag kunnen? Want blijkbaar komt daar meer vanaf dan diesels.

De heer Van den Hurk: Het zijn twee dingen. Autobanden, het klopt helemaal wat mijnheer Van der Spoel zegt. Fijnstof is een stukje, maar het grootste deel is echt wel de stikstof. Dat komt gewoon uit de diesel. Dat komt niet een elektrische auto. Maar de details, dat zouden we samen een keer moeten bekijken, want die kan ik je niet hier uit mijn hoofd geven.

De voorzitter: Mevrouw Nieuwland, gaat u gang.

Mevrouw Nieuwland-van den Bosse: Heel goed, voorzitter. En ik heb er anders ook geen moeite mee dat je gewoon, ook al zeggen we hier u, dat u me gewoon met mijn voornaam aanspreekt. Ik wil ook graag nog een vraag stellen aan de heer Van den Hurk. Omdat we net van de heer Platje hoorde dat hij aangeeft van, eigenlijk sta ik twee keer voor een investering. 2028 dan eigenlijk nog een keer de overstap naar Euro 6. En dan in 2030. Klopt dat inderdaad? Of zegt u van, feitelijk als je... Ik bedoel, als je hem in 2028 niet kunt betalen, dan ga je gewoon voor die ontheffing. Gaan we door eigenlijk tot 2030 en kijken we dan verder.

De heer Van den Hurk: Daar kan ik helaas ook niet duidelijk antwoord op geven, want ze hebben nu gezegd, zoals het nu voorligt, heeft mijnheer helemaal gelijk. Maar dat is natuurlijk ook geen wensbare situatie. Er is ook een landelijk overlegorgaan, met

verschillende gemeentes, die ook bepalen welke ontheffingen er zijn. En die worden ook eventueel aangepast. Ik verwacht, maar dat is alleen wat ik verwacht, dat die wellicht dan wel wat aangepast dat als je dat nog die investering moet doen in Euro 6, omdat je het niet kan betalen, dat hij wat langer doorloopt. Maar formeel niet. Formeel is het gewoon tot 2030. Dan gaan alle zones in. En dan is het allemaal elektrisch, tenzij. En dat wilde ik zeggen, de tenzij moet nog besloten worden. Dan zal er weer een ontheffing komen. Dat denk ik.

De voorzitter: Mevrouw Pichel.

Mevrouw Pichel: Dank u wel, voorzitter. Ik wilde nog heel even doorvragen op waar de heer Van der Spoel het net over had. En toch ook weer even richting deze commissie. Want ik merk toch dat er op bepaalde vragen niet goed antwoord komt, of dat er wat onduidelijkheid bestaat over wat er staat.

Mijnheer Van den Hurk zegt net van, maar het gaat niet echt over CO₂, terwijl dat wel aangegeven staat in de stukken dat dat een belangrijke motivatie is waarom we dat hier gaan doen. Als dat niet de motivatie is, moet dat ook niet in de stukken staan.

De heer Van den Hurk: Sorry, mag ik daar kort... Excuus.

Mevrouw Pichel: U mag, als ik klaar ben met mijn vraag, zeker antwoord geven.

De heer Van den Hurk: Het gaat luchtkwaliteit. Mevrouw Pichel, u heeft helemaal gelijk. CO₂ is het verhaal vanuit het klimaatakkoord. Deze mevrouw had het ook over de luchtkwaliteit. En met de lokale luchtkwaliteit, dan hebben we het wel over fijnstof en stikstof. Vanuit het klimaatakkoord, waarom die zones worden ingericht, dan heeft u gelijk, er wordt wel op CO₂ gestuurd.

Mevrouw Pichel: Helder. Dank u wel, voorzitter. Mijn punt om gelijk te hebben. Maar waar het vooral om gaat, is dat wij zijn hier een commissie en wij zijn hier om helderheid te krijgen, om technische informatie op te halen. En als er onduidelijkheid over bestaat of een soort van verschillend in antwoorden komt, dan wat wij in de stukken krijgen, vind ik het voor de commissie heel belangrijk dat het niet gaat zweven. En dat is eigenlijk het punt wat ik hier wil maken.

De voorzitter: Mevrouw Pichel, om te voorkomen dat u gaat zweven, kan ik u alvast de mededeling doen dat u gewoon via de agenderingstool een beeldvormende technische sessie kunt aanvragen, wellicht op basis van het raadsvoorstel wat er aankomt, zodat u nog extra technische vragen kunt stellen, waar u nu wellicht geen antwoord op krijgt, omdat het niet helemaal de setting is om die allemaal beantwoord te krijgen.

Mevrouw Pichel: Ik neem aan dat als we een raadsvoorstel krijgen, dat er gewoon een beeldvormende en oordeelsvormende sessie komt?

De voorzitter: Dat is aan u. U mag dat gewoon agenderen, als zodanig. Is er nog iemand die een vraag heeft aan één van de sprekers? Ik kijk even rond. Volgens mij is iedereen wel zo'n beetje CO₂, stikstof, fijnstof geladen op dit moment. Mijnheer Platje wil alleen een nabrander doen. Let op.

De heer Platje: Dank u wel, voorzitter. Ik kan nog wel 2 uur nabranders doen, maar ik wil het ook...

De voorzitter: Die hebben we niet.

De heer Platje: Zo wil ik het niet doen. Precies. Ik wil toch een paar dingen, een kleinigheidje zeggen. U spreekt heel de tijd over bedrijfseconomisch, dat je dan moet aantonen dat het niet kan. Mijn collega heeft ook in het verhaal al gezegd dat wij als marktkoopliden in principe geen pensioen hebben. Dat bouwen wij zelf op door middel van ons vermogen in het bedrijf. Ik zeg maar wat. Ik ben nu 50. Ik moet tot mijn 68^e, waarschijnlijk tot mijn 72^e. Heb ik 100.000 euro gespaard voor een min of meer pensioen.

Nou heb ik een hele dure vrachtwagen, waardoor ik maar stel een bus kan kopen van 100.000 euro. Dan moet ik dat aantonen. En dan zegt de gemeente van, maar u hebt 100.000 euro op een rekening. Ja, zeg ik, maar dat is mijn pensioen. Hoe gaat daar de gemeente mee om? Is daar een coulanceregeling? Is dat bijvoorbeeld van, u hebt 3,5 ton pensioenvrijheid. En kun je het dan nog niet betalen, hoe gaan we daarmee om? Is dat een gekke vraag, voorzitter?

De heer Van den Hurk: Zou ik nog één keer mogen?

De voorzitter: Nee, zeker niet. Het is geen gekke vraag, maar ik denk dat dit vragen zijn waar wij nu op dit moment u niet echt een antwoord op kunnen geven.

De heer Gorter: Voorzitter.

De heer Van den Hurk: Ze zijn wel heel belangrijk, voorzitter.

De heer Gorter: Mag ik daar toch even op reageren?

De voorzitter: Dat ligt eraan, mijnheer Gorter.

De heer Gorter: Dat is de vraag, of ik erop mag reageren?

De voorzitter: U mag een vraag stellen.

De heer Gorter: Dank u wel. Ik ben ook ondernemer. En uw verhaal is toch gewoon het ondernemingsrisico. We hebben allemaal geen pensioen. Daar moeten we allemaal voor zorgen. Dat is ondernemen.

De voorzitter: Dat is geen vraag.

De heer Gorter: Laat maar.

De heer Platje: Voorzitter, mag ik daarop reageren?

De voorzitter: Ja.

De heer Platje: Want dit is natuurlijk iets heel anders als wat ik vertel, wat u nu zegt, ondernemingsrisico. Waarom niet dan?

De voorzitter: Daarom heb ik hier geen zin. Dan gaan we dat niet doen. Mijnheer Van der Meer, u krijgt als laatste de gelegenheid om een vraag te stellen. En dan ga ik de commissie een voorstel doen. Gaat uw gang.

De heer Van der Meer: Daarna komt nog iemand als allerlaatste. Mijn vraag is, ik weet niet wie dat kan beantwoorden, maar over wat een bedrijfseconomische reden voor ontheffing is, is, als ik het goed begrijp, gemeentelijk beleid. Nee?

De heer Van den Hurk: De gemeente gaat uiteindelijk, nu nog niet, maar de gemeente gaat uiteindelijk een mandaat geven aan het centrale zero-emissieloket. Dat wordt uitgevoerd door de RDW. De RDW gaat de toets doen. Je kan het nu al vinden, als je...

De voorzitter: Rijksdienst voor het Wegverkeer.

De heer Van den Hurk: Sorry?

De heer Van der Meer: Dank u.

De voorzitter: Rijksdienst voor het Wegverkeer.

De heer Van den Hurk: Exact. Dank je wel. Ik gebruik die nooit, die volledige term. Inderdaad. Maar via de RDW als je googelt, RDW zero-emissieloket, en ook voor de mensen van de markt geldt dat, kan je al zien wat de eisen zijn. Lever aan, ik zal niet alle details doen, maar aantal jaarrekeningen inderdaad, spaargeld, investeringen die je verwacht te gaan doen. En dan gaat een neutraal adviesbureau... Dat ben ik ook niet. Dat is gewoon een adviesbureau wat wordt ingehuurd namens de gemeentes. Die gaat eigenlijk met de bedrijven in detail bekijken van wat er wel en niet zou kunnen. En die komen uiteindelijk met een advies naar de gemeente. En dan telt ook mee hoeveel zaken je hebt. En dan geef ik toch nog één voorbeeld. Negentig procent haal je van omzet in Dordt. Is even mijn aanneme. Dan kan Dordt zeggen, wij geven wel jou die ontheffing, maar Rotterdam, waar jij één keer in de maand staat, zegt, sorry, jij komt hier één keer in de maand, vraag maar een dagontheffing aan. Kan het zijn dat je daar de ontheffing niet krijgt. En voor de details verwijs ik echt naar de RDW site, of dat wil ik wel een andere keer uitleggen, want anders wordt het een heel droog verhaal. Maar daar wordt wel scherp naar gekeken, vanuit het RDW en niet vanuit de gemeente.

De voorzitter: Ik heb hem inmiddels opgezocht. En het is inderdaad dat daar een heleboel categorieën staan waar je extra informatie kan krijgen. Dat is misschien ook nog een leuke voor een regenachtige zondagmiddag. Dames en heren, de vraag is eigenlijk of er voldoende informatie opgehaald is door u, voor dit moment? En u kan twee dingen doen. Als u zegt, eigenlijk niet, dan kan u een vervolg geven aan een sessie als deze. U kunt ook zeggen, laten we nu eerst het raadsvoorstel afwachten en kijken wat we aan de hand daarvan kunnen agenderen. Want dan kan u, wat ik daarnet al zei tegen mevrouw Pichel, nog een beeldvormende technische sessie, wel twee, wel zes van mijn part, zolang u het agendeert en dat daar voldoende steun voor is, voordat u naar de oordeelsvorming op zo'n raadsvoorstel eventueel zou gaan. Zullen we dat afspreken met

elkaar, dat we nu eerst het raadsvoorstel afwachten en aan de hand daarvan... Mijnheer Kuhlmann.

De heer Kuhlmann: Dat lijkt me een goed voorstel. Ik wil daar wel bij opmerken, en ik hoop dat dat door de griffie wordt genoteerd, en misschien ook wordt doorgegeven aan de wethouder en zijn ambtenaren, dat het van belang is dat we dat voorstel dan wel snel hebben. Juist omdat het we ongetwijfeld nog wel even goed naar moeten kijken en misschien een aantal sessies over moeten doen. Dan moet het niet haastwerk zijn en met een deadline. Het betekent dat we het dan snel moeten hebben, denk ik.

De voorzitter: Eens. Mijnheer Oostenrijk.

De heer Oostenrijk: Voorzitter, het gaat mij niet zozeer om de snelheid maar om de tijd om daarover na te denken. Dat is iets anders als de snelheid. Je kan heel snel een voorstel krijgen en dan binnen een week moeten beslissen.

De voorzitter: Daar bent u zelf bij, mijnheer Oostenrijk, want u kunt als commissie net zolang door agenderen, tot aan juni van mijn part, totdat u helemaal tevreden bent over alles wat u gedeeld heeft met elkaar. Mijnheer Kuhlmann.

De heer Kuhlmann: Misschien ter verduidelijking. Wat ik juist bedoelde, is dat we de tijd nodig hebben om het goed te kunnen bespreken. Maar als het heel lang duurt voordat het voorstel er is en er zit dan ook meteen een datum in van, dat moet per 1 januari 2026 weer worden ingevoerd, dan wordt het heel kort. Hoe eerder een goed voorstel er ligt, hoe meer tijd wij hebben om dat te kunnen bespreken, denk ik.

De voorzitter: Prima. Mijnheer Platje.

De heer Platje: Dank u, voorzitter. Dan hoop ik bij die volgende overleggen dat de markt daar ook bij betrokken weer wordt, als dat mogelijk is.

De voorzitter: Dat hangt aan de manier af waarop de commissie gaat agenderen. Daar wordt u dan ongetwijfeld tegen die tijd van op de hoogte gebracht, hoe dat gaat gebeuren. En mevrouw Labruyère als laatste, want eigenlijk is de fase voor de insprekers inmiddels al voorbij.

Mevrouw Labruyère: Vriendelijk bedankt dan. Ik heb gewoon een korte opmerking, waar ik net niet aan toe ben gekomen. En dat is dat ik zeker bereid ben en mee wil denken over eventuele oplossingen die dit hele gebeuren veroorzaken bij kleine ondernemers, zoals ik.

De voorzitter: Nodig vooral mevrouw Labruyère uit in uw fracties. Dames en heren, ik wil graag deze commissie beëindigen. De raadsinformatiebrieven gaan door ter kennisname naar de raad van 15 oktober. En ik wens u nog een fijne avond.

5. Instemmen voorgesteld besluit Rekenkamer Dordrecht inzake onderzoek naar Armoedebeleid - Raadsvoorstel

Wordt samen met agendapunt 6 behandeld, onder agendapunt 6.

6. Raadsinformatiebrief over Uitkomsten Minima effectenrapportage (MER) en resultaten Programma Samen tegen armoede 2023 - Raadsinformatiebrief

Voorzitter: De heer Van Dam Timmers

Raadsgriffier: De heer Boogaard

Verslag: NotuBiz

Aanwezig:

Mevr. Balorian (VVD)

Mevr. Boom-Vos (VVD)

Dhr. Bootsman (GroenLinks)

Dhr. De Heer (CU/SGP)

Dhr. Kolkiliç (DENK)

Mevr. Kruger (GroenLinks)

Mevr. Pichel (Forum voor Democratie)

Mevr. Schnabel (PvdA)

Mevr. Stevens (PvdA)

Mevr. Striebeck (VSP)

Dhr. Venderbos-Lambinon (Partij voor de Dieren)

Mevr. Van Vugt-Roose (CDA)

Portefeuillehouders: wethouder W. van der Kruijff

Overige aanwezigen: mevr. Dekkers

De voorzitter: Goedenavond allemaal, we zijn met voldoende fracties aanwezig. We kunnen gaan starten met deze oordeelsvormende raadsvergadering over Armoedebeleid, het Rekenkameronderzoek en raadsinformatiebrief. Welkom aan de raads- en commissieleden, wethouder Van der Kruijff, namens het college. Welkom ook aan de ambtelijke ondersteuning, mevrouw Dekkers. En tenslotte ook aan de kijkers thuis. Fijn dat u zich weer allemaal achter de computer heeft weten te vinden. En ook welkom aan de mensen op de publieke tribune, hier aanwezig. En voor het verslag vraag ik de aanwezigen om zich kort voor te stellen. Ik wilde eigenlijk beginnen aan die hoek.

De heer Venderbos-Lambinon: Chris Venderbos-Lambinon, Partij voor de Dieren.

De heer De Heer: Robert de Heer, ChristenUnie/SGP.

Mevrouw Kruger: Kitty Kruger, GroenLinks Dordrecht.

Mevrouw Stevens: Inge Stevens, Partij van de Arbeid Dordrecht.

Mevrouw Schnabel: Marije Schnabel, Partij van de Arbeid Dordrecht.

De heer Boogaard: André Boogerd, commissiegriffier.

De heer Van der Kruijff: Wim van der Kruijff, wethouder.

Mevrouw Dekkers: Leonie Dekkers, ambtelijke ondersteuning.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Franciske van Vugt, CDA.

De heer Kolkiliç: Masum Kolkiliç, DENK.

Mevrouw Striebeck: Bernadette Striebeck, VSP.

Mevrouw Balorian: Mailys Balorian, Dordtse VVD.

Mevrouw Boom-Vos: Karin Boom, Dordtse VVD.

De heer Bootsman: Nick Bootsman, GroenLinks Dordrecht. Ik denk dat naast mij mevrouw Pichel nog zit.

De voorzitter: Dat klopt inderdaad. De reden van deze vergadering is dat op de Dordtse Dinsdag van 5 maart 2024 de Rekenkamercommissie Dordrecht een toelichting heeft gegeven op het uitgevoerde onderzoek naar het armoedebeloid. Armoede is niet niks. Het rapport is terug te vinden onder agendapunt 5. Op advies van toenmalig wethouder Heijkoop heeft de commissie destijds besloten het rapport verder te bespreken, zodra de Minima-effectrapportage, MER, en de resultaten van het programma Samen tegen armoede beschikbaar waren. Deze informatie is inmiddels via de raadsinformatiebrief beschikbaar gesteld en is opgenomen onder agendapunt 6. De politieke vraag van de bespreking van vanavond luidt, op welke manier willen wij dat het college invulling geeft aan de aanbevelingen uit het rapport van de Rekenkamer? Dat gaan we bespreken vanavond. Als volgt zou ik even willen inventariseren welke fracties over deze vraag het woord willen voeren? En dan vervolgens een aantal daarvan langs te gaan. Even kijken. Welke fracties willen het woord voeren? Het CDA, VSP, VVD. Dan zie ik ChristenUnie/SGP, PvdA en GroenLinks, in ieder geval voor nu. Dan gaan we het als volgt doen. Dat we in eerste termijn de woordvoeringen hebben. Vervolgens zal er een reactie zijn van de portefeuillehouders. En vervolgens is er ook nog ruimte voor een tweede termijn, om kort een standpunt in te nemen over wat we besproken hebben en wat voorligt. En vervolgens zullen we het debat met elkaar afronden. Dan ga ik als eerste denk ik mijnheer De Heer het woord geven om namens de ChristenUnie/SGP het woord te voeren.

De heer De Heer: Voorzitter, dank u wel. We hebben hier in alle eerlijkheid als fractie wat gemengde gevoelens bij. Want we bespreken hier in eerste instantie de conclusies van de Rekenkamer, begin dit jaar. En die waren eigenlijk best wel stevig. Hun hoofdvraag van het onderzoek was namelijk, kan het Dordtse armoedebeloid als doeltreffend worden aangemerkt? En de hoofdconclusie van dat rapport luidt vervolgens, dat er geen definitieve uitspraken kunnen worden gedaan of het beleid doeltreffend of doelmatig is, omdat beleid, uitvoering en monitoring niet aan elkaar zijn gekoppeld. Dat is enigszins verwarrend. En je zou dan kunnen denken, hup college, ga hiermee aan de slag. Maar je zou kunnen concluderen dat de hoofdvraag van de Rekenkamer misschien niet de juiste was en dat deze conclusie altijd had uitgekomen, hoe goed of slecht dat huidige armoedebeloid dan ook is. Zowel in de schriftelijke reactie van het college als in de commissievergadering van 5 maart merkten we dat de Rekenkamer en het college soms echt andere taal spreken. De Rekenkamer stelde bijvoorbeeld dat het gebruik van de

regelingen zou moeten dalen, terwijl dat de gemeente beleid voert, met als doel een zo groot mogelijk bereik. En daarmee dan natuurlijk ook een stijging van het aantal gebruikers. Maar ook de aanbeveling dat er één aanspreekpunt moet komen, wijkt af van het huidige beleid dat inwoners juist bij elke organisatie hun vraag laagdrempelig moeten kunnen stellen. Best wel verwarrend. De politieke vraag is vanmiddag, op welke manier wij willen dat het college invulling geeft aan de aanbeveling?

En de ChristenUnie/SGP kan de aanbevelingen van het rapport momenteel niet onderschrijven, omdat er te veel onduidelijkheid is ontstaan. En ook lezen we veel aanbevelingen die we al doen of die elkaar wat tegenspreken. We zijn blij met het huidige beleid, zeker ook met de positieve inhoud van de MER in het achterhoofd. Met daarbij ook duidelijk verwijzingen naar KPI's per programmaonderdeel, in lijn met aanbeveling 1. Tot slot, een rapport van Johan Remkes in 2022 had de titel, wat kan wel? En dat is eigenlijk ook wel mijn vraag bij het lezen hiervan. De bespreking in de commissie en ook inmiddels met de MER in het achterhoofd, de info daarvan, welke aanscherpingen, welke aanbevelingen kan het college momenteel wel overnemen? En op basis daarvan zullen we nadenken over mogelijke amendementen. We horen straks graag met grote interesse de reactie van het college. Dank u wel.

De voorzitter: Dank de heer De Heer van de ChristenUnie/SGP. Is er misschien een fractie die een heel ander standpunt heeft dan de ChristenUnie/SGP, ter afwisseling misschien ook in het debat. Dan denk ik dat ik gewoon verder ga. Ik zag mevrouw Kruger van GroenLinks.

Mevrouw Kruger: Dank u wel. Sorry, inderdaad geen afwijkende mening, want ik vond het echt een mooie verwoording van hoe wij daar ook instaan. Ik heb wel wat vragen ook die daardoor komen. Want als we aanbevelingen opvolgen of als we wat kan dan wel gaan naleven, dan is de vraag wel bijvoorbeeld, hoe gaan we met de komende periodes om, zoals nu ook het Rijk voorstelt met, laat ik het dan toch maar noemen, het ravijnjaar en zo? Wat heeft dat voor invloed op alles wat wij zo ruimhartig in het armoedebeleid neerzetten? En daar wil ik het even gewoon bij laten, want ik denk dat er meerdere partijen zijn die ook nog net een kleine aanvulling daarop hebben. En dan kunnen we allemaal wat zeggen.

De voorzitter: Dank, mevrouw Kruger. U heeft strikt genomen nog niet heel erg een opvatting gevormd over wat er natuurlijk voorligt, maar misschien komt dat zo meteen nog. Dan had ik op mijn lijstje staan het CDA.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Dank u wel, voorzitter. Armoede is inderdaad niet niks. Het is het CDA duidelijk dat de conclusies in de Minima-effectrapportage heel ver afstaan van de uitkomst van het onderzoeksrapport, dat in opdracht van de Rekenkamer is opgesteld. In de MER is een zo compleet mogelijk beeld gegeven van de mate waarin het lokale beleid bijdraagt aan het terugdringen van armoede in Dordrecht. Als CDA zijn we blij met het gevoerde beleid, nu blijkt dat bijna alle huishoudtypen in Dordrecht de maandbegroting rond kunnen krijgen en dat ze in vergelijking met twee jaar geleden erop vooruit gegaan zijn. De wens van de Rekenkamer om op allerlei punten KPI's vast te willen stellen, is gevoelsmatig heel prettig, maar toch onderschrijven we deze wens niet op deze manier. De effecten van het lokale beleid zijn nu eenmaal niet goed meetbaar, omdat de invloed van landelijke ontwikkelingen veel groter is. Bijvoorbeeld een

aantrekkende of juist een verslechterende economie? Mogelijkheden die het nieuwe kabinet voortzet, initieert of stopzet? Hoe ontwikkelen de koopkrachtcijfers zich? Allerlei vragen die daarbij komen kijken. Zo vragen wij ons ook af hoe je, rekeninghoudend met alle onzekerheden van deze tijd, afspraken kunt maken over de verhouding tussen kosten en resultaten? Daarnaast vinden we enkele van de aanbevelingen niet realistisch. Hoe zou je bijvoorbeeld in deze tijd, waarin we al ambtelijke krachten tekortkomen mensen toch langdurig willen verzekeren van een persoonlijke regisseur? De aanbevelingen, zoals nu voorgesteld, brengen ons inziens veel kosten met zich mee. En ik zou op dat punt ook graag de wethouder horen. Kortom, wij overwegen een amendement. En hoe dat er precies uit ziet, daar moeten we nog even over nadenken.

De voorzitter: Dank, Franciske van Vugt.

Mevrouw Kruger: Voorzitter.

De voorzitter: Ik zie een interruptie van mevrouw Kruger.

Mevrouw Kruger: Volgens mij was dat ook een beetje de bedoeling toch, want dit is oordeelsvormend.

De voorzitter: Absoluut. Ga uw gang, mevrouw Kruger ter interruptie op mevrouw Van Vugt.

Mevrouw Kruger: Een vraag ook eigenlijk van, u geeft aan, we denken aan een amendement. Welke richting moet ik dan denken dat amendement?

De voorzitter: Terechte vraag. Mevrouw Van Vugt.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Er zijn natuurlijk vijf aanbevelingen, opgesplitst in een ABC'tje soms. En dan is voor ons het in elk geval zo, die vijfde, die persoonlijke regisseur vinden we gewoon niet realistisch, niet kunnen. Dan heb je er een paar waarvan we zeggen, hoe moet je ze precies duiden? Misschien kan het wel, misschien kan het niet. Bij bijvoorbeeld aanbeveling 2 gaat men echt actief naar een nog groter bereik, terwijl het huidige beleid is al op zoek naar een groter bereik. Wat moet je daar nog extra aan toevoegen? Het contact met alle instanties die hier met armoede enzovoort te maken hebben, de organisaties zelf zijn hartstikke tevreden, waarom moet het dan alsnog anders? We hebben daar echt vragen. We willen wel graag delen van het huidige beleid echt gewoon in hoofdlijnen voortzetten, maar al die extra's er niet per se aan toevoegen. Daar komt het eigenlijk op neer.

Mevrouw Kruger: Voorzitter, nog een kleine aanvullende vraag.

De voorzitter: Mevrouw Kruger.

Mevrouw Kruger: Want u zegt zo steevast van, persoonlijk regisseur niet realistisch. Kunt u dat nog iets duiden waarom dat niet realistisch is?

De voorzitter: Mevrouw Van Vugt.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Dank u wel, voorzitter. Hoe kun je iemand verzekeren van een persoonlijke regisseur? Dan zeg je van tevoren, we weten zeker dat je nu iemand krijgt die vijf jaar lang dezelfde baan houdt. Dat kun je niemand beloven.

We hebben tekorten. En ik vraag me ook af of dit de manier is om de kern van de mensen die er al niet bij krijgt, om ze op die manier alsnog erbij te krijgen.

De voorzitter: Dat lijkt zo voldoende beantwoord. Ik zie mevrouw Stevens.

Mevrouw Stevens: Dank u wel, voorzitter. Ik heb daar toch nog een aanvullende vraag over. Want ik ben het met u eens dat er natuurlijk nooit geen baanzekerheid is. Alleen ik denk van, het is natuurlijk ook iets wat vaak gehoord wordt door cliënten van, elke keer moeten we het verhaal weer opnieuw vertellen, we hebben weer een andere hulpverlener of we moeten naar een andere instantie of wat dan ook. Hoe kijkt u daar tegenaan?

De voorzitter: Mevrouw Van Vugt.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Dat is inderdaad een behoorlijke zorg. Maar ook in het huidige beleid wordt er al op gestuurd dat ze steeds meer onder één instantie of één regisseur, één hulpverlener vallen. En zoals we dat laatst een keer gehoord hebben, worden daar stappen in gemaakt in de goede richting. Het huidige beleid voorziet daar volgens mij, voor zover dat mogelijk is, in. En moet je niet die extra aanbeveling nog eens daarbovenop leggen.

De voorzitter: Dan wilde de SP-fractie het woord voeren. Mevrouw Striebeck.

Mevrouw Striebeck: Dank u wel, voorzitter. De VSP vindt dat voorzieningen beter zichtbaar moeten zijn. Als cliënt van de Sociale Dienst Drechtsteden wordt men goed op de hoogte gebracht van alle bestaande armoederegelingen, maar hoe zit het met de mensen die deze hulp niet hebben en het niet kunnen vinden wat er is op dit gebied? Vaak is taal en schaamte ook een groot obstakel. Net name voor de ouderen is het moeilijk om deze hulp te vinden en welke regelingen er zijn. Zij kunnen vaak het persoonlijk minimabudget en de bijzondere bijstand niet vinden, terwijl zij daar misschien wel recht op zouden hebben. Mensen moeten hulp kunnen vinden op een vast punt, beter vindbaar en laagdrempelig. Er is een goed overzicht nodig van welke instanties er zijn, hoe zij gevonden kunnen worden. Hiervoor zou het het mooiste zijn als de buurthuizen terug moeten komen. Want door de vertrouwensband die daar ontstaat, zijn de problemen beter aan te pakken. En dat geeft laagdrempelige hulp aan bewoners op deze manier.

De voorzitter: Dank, mevrouw Striebeck. U geeft met uw woordvoering geen antwoord op de politieke vraag, op welke manier willen wij dat het college invulling geeft aan de aanbeveling uit het rapport van de Rekenkamer? Heeft uw fractie daar wel een opvatting over op dit moment?

Mevrouw Striebeck: Op dit moment wacht ik even daarmee.

De voorzitter: De VVD-fractie wilde graag het woord voeren. Mevrouw Balorian.

Mevrouw Balorian: Dank u wel, voorzitter.

Mevrouw Kruger: Voorzitter, ik had nog een vraag aan mevrouw Striebeck.

De voorzitter: Een vraag van mevrouw Kruger. Mevrouw Kruger, aan u.

Mevrouw Kruger: U zegt dat ouderen het niet zo makkelijk kunnen vinden van wat er is. Maar gaat het over het vinden of ook de angst om het te gaan gebruiken, het niet goed begrijpen hoe het allemaal in elkaar zit?

Mevrouw Striebeck: Het gaat voornamelijk over het vinden. Want de ouderen zijn ook niet zo digitaal vaardig soms. Dat is inderdaad een probleem. En ook een stukje schaamte en de drempel die mensen over moeten, die hun hele leven eigenlijk nooit met armoede of wat dan ook te maken hebben gehad. En als ze alleen AOW hebben, dan is dat toch wel krapjes. En dan moeten ze opeens een beroep doen op zulke voorzieningen. En ze weten niet waar ze die kunnen vinden.

De voorzitter: Dan het woord aan mevrouw Balorian.

Mevrouw Balorian: Dank je wel. Vanuit de Dordtse VVD vinden we het ontzettend positief dat de Rekenkamer onderzoek heeft gedaan naar de effectiviteit van het minimabeleid. We staan dan ook positief tegenover de stappen om armoede in Dordrecht aan te pakken. Maar het effect van de huidige investeringen, blijft een beetje onduidelijk, vinden wij. De Dordtse VVD wil namelijk geen stilstand stimuleren, maar juist vooruitgang van de inwoners van Dordrecht bevorderen, door een armoedebelief dat mensen helpt zelfstandig vooruit te komen. Voor ons is het eigenlijk essentieel dat mensen stappen zetten richting zelfredzaamheid en werk, zodat ze hun eigen toekomst kunnen opbouwen. We willen sociaal en financieel verantwoord beleid, waarbij elke euro leidt tot blijvende verbetering en een betere toekomst voor onze inwoners. De wijze waarop wij graag zouden willen dat het college invulling geeft aan de aanbevelingen in het rapport, is allereerst meetbare resultaten. We willen echt concrete KPI's, die aantonen of de investeringen daadwerkelijk bijdragen aan meer bestaanszekerheid en vooruitgang. En ook willen wij de armoedeval tegengaan. We willen maatregelen die inwoners helpen om zelfstandig vooruit te komen, zonder langdurige afhankelijkheid van regelingen. Deze punten zijn voor ons essentieel om niet stilstaand, maar vooruitgang voor de inwoners van Dordrecht te stimuleren. We vragen het college dan ook om deze punten op te pakken en uit te werken.

De voorzitter: U heeft interruptie van mevrouw Van Vugt.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Dank u wel. Kunt u een paar voorbeelden geven van concrete KPI's die u graag verwerkt ziet in beleid?

De voorzitter: Mevrouw Balorian.

Mevrouw Balorian: We denken dan aan aantal mensen dat na een periode van twee jaar geen gebruik meer maakt van de armoederegelingen, stijgen met bijvoorbeeld vijftien procent. Je biedt het wel aan, de armoederegelingen, maar het doel is wel dat uiteindelijk men het niet meer nodig heeft. Dat zou een KPI kunnen zijn.

Zodat je het toch wat meetbaarder kan maken. Want de KPI's die nu benoemd worden, zijn meer gericht op meer mensen bereiken, meer gebruik. En volgens mij stond er iets over aanvang van schulden, dat dat lager wordt. Maar we willen echt die effectiviteit zien, zodat op den duur minder mensen gebruik hoeven te maken van de regelingen.

De voorzitter: Dan zie ik nog een interruptie van mijnheer De Heer, ChristenUnie/SGP.

De heer De Heer: Voorzitter, dank u wel. Even in lijn met wat mevrouw Van Vugt eerder zei, dat een armoedebelid hier in Dordrecht veelal toch ook een resultaat is van wat er in Den Haag gebeurt. Dat is ook een beetje een zwaktebod, want aan de andere kant proberen we hier zoveel mogelijk in Dordrecht ook te sturen natuurlijk op resultaten. Maar het hangt wel met elkaar samen. Je bent nogal afhankelijk van wat daar ook vaak gebeurt. Hoe ziet u dat? Dan spreken we nog concretere KPI's af, want ik wil ook dat elke euro leidt tot een beter bestaanszekerheid voor onze inwoners. Hoe ziet u die verhouding tot elkaar?

De voorzitter: Mevrouw Balorian, Dordtse VVD.

Mevrouw Balorian: In de beantwoording van eerdere technische vragen die onze partij heeft gesteld, is dit ook aan de orde gekomen. En toen is volgens mij ook aangegeven, bestaanszekerheid hoort bij het Rijk. Het hoort inderdaad bij het Rijk. Maar dat wil niet zeggen dat het college niet de keus kan maken om toch wat strakker te zitten op die meetbare resultaten. En daarnaast nog het gesprek aan te gaan met het Rijk, om te kijken hoe dit opgelost kan worden. Want anders blijf je er geld in stoppen. En dan ook aangeven van, maar het hoort bij het Rijk. Maar als het probleem niet wordt opgelost, wat dan?

De voorzitter: U was volgens mij nog niet klaar met uw betoog. Ga verder met uw betoog.

Mevrouw Balorian: Het was klaar. Maar het was inderdaad echt wel de oproep voor meetbare resultaten en gewoon armoedeval tegengaan, dat men eigenlijk niet ellenlang gebruik hoeft te maken van de regelingen, maar verder geholpen wordt op lange termijn.

De voorzitter: Dat was een korte samenvatting, denk ik, inderdaad van uw betoog. Dan kijk ik even rond. Ik had verder nog staan mevrouw Stevens van de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Stevens: Dank u wel, voorzitter. Ik wil beginnen met dat ik het armoedebelid, zoals die in Dordrecht wordt uitgevoerd, dat ik daar heel erg tevreden over ben, omdat ik zie ook in de praktijk, toen ik nog werkzaam was, dat het zeker wel zijn doelen kan bereiken. En dat wil ik toch even gezegd hebben, want ik denk van, ik ben daar toch wel een beetje een soort van trots op, dat we dat armoedebelid zo hier neerzetten in Dordrecht. Als ik kijk naar de aanbevelingen, zoals die gedaan zijn, dan sluit ik me ook wel aan bij het CDA van mevrouw Van Vugt, omdat ik ook aangeef van, als je het dan echt allemaal SMART wil formuleren, dat wordt wel heel erg lastig.

Omdat sowieso, wat mevrouw Kruger ook aangaf, we krijgen te maken met een nieuw kabinet. Je weet niet wat er allemaal uitkomt. We zien dadelijk wel, als je even kijkt naar

de Dordtpas, dat er meer btw gevraagd wordt op culturele instellingen, noem maar op. Je weet niet wat voor impact dat gaat hebben. Dat fluctueert gewoon. In die zin denk ik van, snap ik ook wel de beantwoording, zoals die gedaan is door het college. Als ik kijk naar het bereik dat we hebben, dan denk ik van, natuurlijk is het ook goed, en dat zeg ik ook met name naar de Dordtse VVD, om te zien welke resultaten je gaat behalen met dit armoedebeleid om te kijken van, hoeveel mensen stromen daar nu uit en hoeveel mensen kun je voorkomen dat die inderdaad vanuit de armoedeval terugvallen in armoede of juist niet? Denk dat dat best op zich prima is. Wanneer het dan ook gaat over het bereik, daar wil ik het over hebben, dan lees ik ook terug over die, ik ben de naam kwijt, Geldpraatjes. Dank je wel. En dan denk ik van, weet je, wel aan alle kanten wordt erop ingezet om dat bereik groter te maken. En natuurlijk ben ik het mee eens dat je altijd een doelgroep hebt die heel moeilijk te bereiken is door schaamte. Dat hoef ik hier niet te noemen, dat kunnen we allemaal invullen. En het zou goed zijn om daar toch nog naar te kijken van, hoe ga je daar dan mee om? Als laatste wil ik ook benoemen de samenwerking tussen de verschillende organisaties. Voor diegenen die het nog weten, hebben we ooit een keer een DIM gehouden. En dat was de Dordtse Informatiemarkt, waar we al die sociale bij elkaar hebben gezet. En dan blijkt toch dat ze elkaar niet kennen. Niet weten van, wat doe je? Waar kan je voor bij terecht? In dat opzicht onderschrijf ik wel om daar gewoon veel meer samenhang in te kunnen krijgen door bijeenkomsten te organiseren. Verzin wat. In dat opzicht kan ik aansluiten ook, zoals net genoemd is van, ik vind het rapport prima, maar ik heb nog wel mijn twijfels. En ik wil er toch nog in de fractie over hebben van, hoe we hier in gaan staan. Tot zover.

De voorzitter: Dank, mevrouw Stevens. U geeft inderdaad formeel geen antwoord exact op de vraag, op welke manier willen wij dat het college invulling geeft aan de aanbeveling uit het rapport van de Rekenkamer?

Mevrouw Stevens: Heeft u heel goed gezien, mijnheer de voorzitter, maar ik wacht even misschien ook het antwoord af van de wethouder.

De voorzitter: Ik wil u er toch op wijzen dat de raad het hoogste orgaan is van deze gemeenteraad. Ik zie mevrouw Pichel, die graag ook het woord wil voeren.

Mevrouw Pichel: Dank u wel, voorzitter. Om wel antwoord te geven op de vraag, op welke manier willen wij dat het college invulling geeft aan de aanbeveling van dit rapport? Ik weet nog uit een vorige vergadering, ik weet even niet meer goed wanneer dat was, met de voorganger van de huidige wethouder, was dat het verschil tot wat in dit rapport besproken is, is dat armoedebeleid zich natuurlijk met name richt op eigenlijk dingen leveren voor mensen, zodat er dingen gedaan kunnen worden, dat mensen kunnen vinden, dat ze hulp hebben, dat er een pas is et cetera. En dat is natuurlijk wat anders dan het terugdringen van armoede. Ik denk dat dat voor straks ook een vraag is naar de wethouder, wat hij hopelijk kan beantwoorden. We kunnen natuurlijk nog meer SMART doelstellingen doen en dergelijke, waar ik niet per se een tegenstander van ben. Maar wat ligt eraan ten grondslag? Hoe gaan we verder met dat armoedebeleid?

Wat ik persoonlijk liever een welzijnsbeleid noem, maar dat terzijde. Is het inderdaad dat beschikbaar maken van middelen, wat ervoor zorgt dat mensen dingen kunnen blijven doen, leuke dingen blijven doen, meer dingen doen of hebben we het inderdaad over, zoals mevrouw Balorian eigenlijk ook aangaf, gaan we echt dingen terugdringen? En dan

wil je natuurlijk ook kunnen meten. Dat is wel een verschil. En er is voor beiden wat voor te zeggen natuurlijk. Waar gaan we vanuit?

De voorzitter: Dank, mevrouw Pichel. Ik zie dat mevrouw Kruger een interruptie heeft op u. Mevrouw Kruger.

Mevrouw Kruger: Voorzitter, ik hoor mevrouw Pichel zeggen over welzijnsbeleid, zo even tussen neus en lippen nog door. Bedoelt u daar ook bij de bestaanszekerheid, dat dat eerder op de voorgrond moet staan als dat we armoede gaan aanpakken, enzovoort? En dat we dat allemaal met pleisters plakken, zoals ik dat dan toch af en toe zie? Oplossingen zoeken die voor de korte termijn zijn en als er weer wat bijkomt, verzinnen we er weer wat bij. Heel goed dat we zo ruimhartig daarmee omgaan, maar dat dat meer een algemene bestaanszekerheid moet worden voor iedereen. Bedoelt u dat met welzijnsbeleid?

Mevrouw Pichel: Wat ik er eigenlijk mee bedoel, is dat sommige titels meer een negatieve lading hebben dan een positieve. En daar gaat het mij meer om. En wat we voorrang geven, dat kunnen we bekijken.

De voorzitter: Volgens mij is dit onderdeel dan afgerond. Ik zie dan nog de heer De Heer.

De heer De Heer: Voorzitter, als het mag. Ik had toch nog een vraag aan mevrouw Balorian. Is dat mogelijk?

De voorzitter: Zeker. We voeren hier het debat. Op elke manier is dat nu mogelijk.

De heer De Heer: Heel goed. Ik was even nog aan het nadenken over wat mevrouw Balorian net zei. En ik dacht, we hebben 5 aanbevelingen en luisterend naar wat ze zei denk ik te begrijpen dat ze vooral steun gaf aan aanbeveling 1. Maar dat wilde ik eigenlijk even checken, omdat ik over die andere 4 denk ik nog niet heel veel heb gehoord. Ik wilde even checken of het inderdaad vooral steun was voor aanbeveling 1.

De voorzitter: Mevrouw Balorian, alleen aanbeveling 1 wordt gesteund door de Dordtse VVD of ook nog andere aanbevelingen?

Mevrouw Balorian: We zijn er niet per se op tegen op de rest, maar we willen even van de wethouder ook horen hoe hij er tegenover staat.

De voorzitter: Dank. Dan kijk ik nog heel even de zaal rond. Zijn er nog andere fracties die het woord willen voeren op dit moment? Dan is het tijd voor de beantwoording of eigenlijk de reactie van de portefeuillehouder, namens het college. En dan mag ik de heer Van der Kruijff het woord geven.

De heer Van der Kruijff: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, het klopt wel, wat velen van u constateren, dat als je de bevindingen van de Rekenkamer leest en je leest de reactie van het college, dat daar een wereld van verschil tussen zit. Waarbij de Rekenkamer nogal kritisch is. Zegt dat het allemaal niet goed meetbaar is en beter meetbaar moet worden et cetera. Waarbij het college eigenlijk heel tevreden is. Laat ik maar gewoon met de deur in huis vallen. Als college stellen we voor dat uw raad niet de conclusies van

de Rekenkamer onderschrijft en ook niet de aanbevelingen overneemt. En dat kan ik straks wel ietsje nuanceren, maar dat is toch wel de hoofdboodschap. Want we zijn het gewoon niet met elkaar eens. En dat is natuurlijk helemaal geen verrassing voor u, want dat heeft u al gelezen in de reactie van het college op het Rekenkamerrapport. En laat ik daar een paar punten nagaan, voordat ik straks op de individuele vragen inga. Maar daar komen natuurlijk wel een paar thema's uit naar boven. Het gaat over het bereik en het gaat over het terugdringen van armoede. Als je kijkt naar de KPI's, want er wordt net gedaan alsof er geen KPI's zijn, nou kun je nog een hele discussie voeren hoe meetbaar je die vindt, maar er zijn wel degelijk KPI's afgesproken met u. En die heeft u ook als de raad vastgesteld. En de eerste KPI's is ook het vergroten van het bereik van minimaregelingen als belangrijke indicator. Oftewel, waar u met zijn allen terecht de vinger legt op, wat is het bereik, dat meten we. En daar wordt ook in de RIB altijd op gerapporteerd. Dat krijgt u. En daar wordt ook op ingezet. Dat is nogal helder, als dat een KPI is, dat erop wordt ingezet. Dan kan ik al diegenen die hebben gezegd, werk daaraan, en dat zeg ik ook tegen de VSP, als het over ouderen gaat uiteraard ook, maar het geldt voor alle doelgroepen, ook voor werkenden, voor mensen in een uitkeringssituatie, voor ouderen met een AOW. Overal kijken hoe we het bereik kunnen vergroten. En dat is qua communicatie natuurlijk een uitdaging, maar alles wordt uit de kast gehaald. Er is een website, er zijn flyers, er hangen posters bij bibliotheken, in buurthuizen, er zijn heel veel vrijwilligersinitiatieven, er zijn heel veel professionele instanties die allemaal bereikbaar zijn en met elkaar communiceren en met elkaar verbonden zijn, want er is ook een overleg van de gemeente met deze partijen.

De voorzitter: Mijnheer Van der Kruijff, u heeft een interruptie van mevrouw Striebeck van de VSP.

Mevrouw Striebeck: Dank u wel, voorzitter. Wethouder, kunt u dan uitleggen dat wij toch mensen spreken, die gewoon niet weten dat bepaalde regelingen er zijn? Dat kan wel dan overal hangen, maar er zijn toch duidelijk mensen die niet bereikt worden?

De voorzitter: De heer Van der Kruijff.

De heer Van der Kruijff: Dat blijkt ook uit de rapportage, dat het een uitdaging is om iedereen te bereiken. En als ik heel eerlijk ben, ik moet ook bekennen dat ik denk dat het een illusie is dat je ooit honderd procent van de mensen gaat bereiken. Natuurlijk is dat wel de inzet, maar dat gaat niet lukken. Op het moment dat mensen niet de Dordt Centraal lezen, niet in een buurthuis komen, niet naar de bibliotheek gaan, niet op een website kijken, maar hun een kamer alleen televisie kijken, alsnog naar RTV Dordt zouden kijken, zouden ze het zelfs nog kunnen zien. Maar als ze naar de landelijke zenders kijken, dan komt dit niet voorbij. Dat ben ik wel met u eens. Het houdt wel ergens op.

Maar als u nog middelen weet wat we extra kunnen doen in buurthuizen of met papier of andere manieren om doelgroepen te bereiken, weet ik zeker dat de ambtelijke organisatie dat graag wil weten en dat gaat toevoegen. Want het ligt niet aan de bereidheid en de inzet, want die is er volledig. Het is de eerste KPI die er staat, het bereik vergroten.

De voorzitter: Dan heeft u een interruptie van mevrouw Kruger van GroenLinks.

Mevrouw Kruger: Voorzitter, ik ben het met de wethouder wel eens dat je niet iedereen zomaar... Er zullen mensen zijn die niet bereikbaar zijn. En vooral de mensen denk ik die het ook angstig, die het eng vinden om regelingen aan te gaan. Want wie weet moet je het later wel terugbetalen, omdat je oneigenlijk gebruik daarvan hebt gemaakt. Ik kan me nog herinneren dat mijn vader werd weduwnaar en het eerste briefje wat hij in de bus kreeg, kijk wel uit als je gaat samenwonen in de toekomst, want dan kan je wel eens gekort worden op. Dat is echt, dat gebeurt. In die zin worden mensen ook wel bang gemaakt om bepaalde regelingen aan te gaan. Maar de wethouder formuleerde dat er toch wel instellingen en zo van elkaar weten wat er allemaal speelt. Maar ik hoorde net mevrouw Stevens ook aangeven dat blijkt als je die groepen bij elkaar zet, dat ze nog niet zo erg van elkaar weten. En als ik de stukken lees, wat ik ook bijvoorbeeld mis, ik mis de hele GGZ daarin. Dat is een hele grote vindplaats van wat er allemaal aan de hand is. In die zin missen er nog wel wat componenten in het grote geheel.

De voorzitter: Dank, mevrouw Kruger, voor deze bijna woordvoering.

Mevrouw Kruger: En ik zou graag willen dat u daar ook nog wat mee doet.

De voorzitter: U stelt een aantal verschillende vragen. Ik hoop dat de heer Van der Kruijff... Ik zag hem meeschrijven. Ik denk dat hij die zal beantwoorden. Mijnheer Van der Kruijff.

De heer Van der Kruijff: Waar er instellingen zijn, als u de GGZ noemt, weet ik het niet uit mijn hoofd. Maar kijk ik straks even naar mijn buurvrouw, in hoeverre die wel of niet is aangehaakt. En als dat niet zo is en daar een vindplaats is, dan moeten we die toevoegen. Want als we het met elkaar willen vergroten en we hebben iets over het hoofd gezien, dan moet hij erbij. Maar daarvoor heb ik niet een extra aansporing nodig in een besluit, om allerlei aanbevelingen over te nemen. Dit is al de inzet. Eens.

De voorzitter: Ga verder met uw beantwoording, wethouder.

De heer Van der Kruijff: Voorzitter, dat over het bereik. Als je dan kijkt naar het andere aspect, het terugdringen van armoede. Uiteindelijk begint het of je voldoende inkomen hebt. En natuurlijk, daaromheen kunnen heel veel zaken een rol spelen. Je kunt dakloos worden, je kunt ziek zijn, je kunt in een echtscheidingsprocedure raken, je kunt mentaal in de war raken, die allemaal meespelen. Maar er zijn heel veel triggers van buitenaf die armoede kunnen veroorzaken. En dat is ook voor een heel groot gedeelte buiten de macht van onze gemeente. Die kunnen wij ook niet voorkomen.

Als er landelijk beleid is op bijstandsuitkeringen, op minimumloon, als de gasprijzen exploderen, als er ergens een oorlog uitbreekt, waardoor allerlei producten in de winkels duurder worden, de inflatie omhoog gaat, dan zul je zien dat er meer mensen in armoede raken. En dat kunnen wij niet met de middelen die we nu hebben waarschijnlijk allemaal gaan oplossen, als dat gebeurt. We proberen het zoveel mogelijk te doen. Als je naar nu kijkt...

Mevrouw Stevens: Voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Stevens.

Mevrouw Stevens: Ik wil daar even toch een vraag ook over stellen. Want u geeft aan, dat klopt wat u aangeeft van, je hebt niet alles in de hand. En hoe kijkt u dan ook tegen de Dordtpas aan, wat ik net noemde? Want daar zie je ook dat daar landelijk extra btw op gevraagd wordt, op een aantal dingen die juist in het Dordtpas zitten, vanwege het culturele bereik die je wil hebben met kinderen, onder andere.

De voorzitter: De heer Van der Kruijff.

De heer Van der Kruijff: Dit is een mooi voorbeeld van iets wat je niet in de hand hebt en wat daar gebeurt en het effect van wat we lokaal doen af en toe enigszins vermindert. Maar neemt niet weg dat de Dordtpas, er werd net ook gepraat over participatie en mensen mee laten doen, bij uitstek een middel is om mensen te laten participeren. En dan zeg ik nog maar eens bij, zonder dat je ze nog enorm stigmatiseert ook een keer. Want een Dordtpas is bij veel meer mensen in eigendom. Ook vrijwilligers krijgen een Dordtpas. Mantelzorgers krijgen een Dordtpas. U en ik kunnen hem ook allemaal kopen. Als je met een Dordtpas ergens aankomt, kun je, zonder dat je daar meteen heel herkenbaar bent als iemand in armoederegeling, participeren. Dat kunnen we lokaal doen.

De voorzitter: Mevrouw Kruger, op dit punt?

Mevrouw Kruger: Jazeker, voorzitter. Want ik denk dat dit juist het punt is van, natuurlijk kunnen we dit allemaal doen. Maar dat is wat mevrouw Stevens volgens mij net ook zei, door alles wat er in de toekomst gaat komen, btw-verhoging, enzovoort, het wordt allemaal duurder. De Dordtpas wordt ook duurder. Het betekent dat de Dordtpas een groter aandeel van het budget, wat we aan armoedeondersteuning bieden, gaat opsouperen. En hoe gaan we daarmee om? Gaan we dan zeggen, bepaalde groepen dan maar niet? Of we halen er bepaalde dingen uit, uit die Dordtpas?

De voorzitter: Dit gaat wel een klein beetje voorbij aan de scoop van deze vergadering, waarin we het natuurlijk hebben over het armoedebeleid, het Rekenkameronderzoek en met name ook de raadsinformatiebrief. Ik denk dat dit ook wel een vraagstuk is wat rondom de begroting, maar ook het bespreken van de Kadernota's voor latere jaren van belang is. En niet per se vanavond. Maar ik kijk ook even nog naar de heer Van der Kruijff, die misschien toch hier kort een toelichting op kan geven of dat dat voor nu te ver gaat?

De heer Van der Kruijff: Als je kijkt naar de Dordtpas, we hebben natuurlijk om te beginnen voor deze periode met elkaar afgesproken dat de Dordtpas er is. We hebben ook voor armoede voor deze periode met elkaar een budget afgesproken. Die zijn niet allemaal meerjarig geborgd. We lopen sowieso een risico met wat we gaan besluiten op de continuïteit van dit beleid. Laat ik daar eerlijk over zijn. En ook als je kijkt naar gelden die je vanuit het Rijk krijgt voor armoedebestrijding, is niet alles even structureel. Daar komen ook incidentele middelen binnen. Uw vraag en ook een zorg, die ik eronder voel, over het kunnen continueren van dit beleid, is wel terecht. Maar daar komen we nog met elkaar over te spreken op de lange termijn. Maar voor nu is het goed. Zoals mevrouw Stevens zegt, dat klopt. En als je kijkt naar de Minima-effectrapportage, laat dat ook duidelijk zijn, dan komt daaruit dat voor Dordrecht, als iedereen van alle regelingen gebruik weet te maken, en daar zit wel de vraag van het bereik achter, dat er geen één

Dordtenaar een te laag inkomen heeft. Dat je rond kunt komen, volgens de rekenmeesters. En natuurlijk is niemand gemiddeld, maar gemiddeld volstaat wat wij doen. En dat kan lang niet elke gemeente in Nederland zeggen. In Dordrecht wel. In Nederland zeggen. En dat is trouwens ook de derde KPI, die we met elkaar hadden afgesproken. Ik kom straks nog even terug op de tweede. Dat de derde indicator is de Minima-effectrapportage. Als u vraagt, hoe meten wij? Dat is de Minima-effectrapportage die u heeft ontvangen, om te kijken naar het effect. En het is een heel lang rapport. Maar als ik het heel kort samenvat, staat daarin, iemand in Dordrecht die van alle beschikbare regelingen gebruikmaakt, heeft in optelsom voldoende inkomen om mee rond te komen. En dan kunnen we ook niet... Dat is niet ruim. Je houdt niet heel veel over, maar het is net aan voldoende. Dat is volgens mij ook de bedoeling van de minimaregeling.

De voorzitter: U heeft een interruptie van de heer Tutupoly, van Op Ons Eiland.

De heer Tutupoly: U had het net eventjes over het inkomen, als onderdeel natuurlijk van de armoedebestrijding. Ik vroeg mij eigenlijk af, in een tijd waarin er heel veel vacatures zijn die eigenlijk nauwelijks ingevuld kunnen worden, wat er nu eigenlijk gedaan wordt om bijvoorbeeld mensen uit de Sociale Dienst te helpen naar werk? En of daar ook cijfers van de uitstroom beschikbaar zijn.

De voorzitter: Ook deze vraag gaat natuurlijk wel echt voorbij aan de scope van deze vergadering, omdat die gaat over, op welke manier wij willen dat het college invulling geeft aan de aanbevelingen uit het rapport van de Rekenkamer. De heer Van der Kruijff zou in zijn woordvoerder er iets over kunnen zeggen, maar ik denk toch dat we ons moeten focussen op deze politieke vraag, omdat dat de bespreking is van deze avond. Ook al begrijp ik uw vraag en de interesse die daarachter zit wel heel goed. De heer Tutupoly.

De heer Tutupoly: Maar de heer Van der Kruijff haalde natuurlijk zelf ook het inkomen aan. Daar haakte ik op in.

De voorzitter: Die begrijp ik heel goed. De heer Van der Kruijff, gaat u verder.

De heer Van der Kruijff: Ik haalde het inkomen in die zin aan, als dat ik aangaf dat het één van de factoren is waar we als gemeente geen invloed op hebben. Het bijstandsniveau wordt vastgesteld, landelijk, en de uitkering en minimumloon ook. En wat wij doen, en het is inderdaad een andere discussie, daar heeft de voorzitter wel gelijk in, is hoe je iemand vanuit een uitkeringssituatie aan werk helpt, dat is de Participatiewet, of naar een zinvolle activiteit. En dat gebeurt ook, maar dat is natuurlijk een ander onderwerp dan armoedebeleid. Armoedebeleid is vooral dempen. Als iemand te weinig heeft, door wat voor omstandigheden ook, hoe kunnen we dat dan aanvullen dat toch iemand gewoon fatsoenlijk kan leven met dat geld wat hem of haar ter beschikking staat, in de optelsom. En dat is eigenlijk hetzelfde antwoord ook als je het hebt over de armoedeval. Daar wordt natuurlijk ook naar gekeken. Maar op het moment dat wij hier met elkaar zeggen, iemand moet echt een minimum hebben waar je van kunt leven, dat is wat we bereiken, en dan is het voor de rest weer afhankelijk. En dat vinden wij dat we moeten doen. En op het moment dat je aan het werk gaat, ben ik het met u eens, zou je willen dat je dan ook beduidend meer inkomen hebt per optelsom. Maar ook dat is weer landelijk beleid. Heb ik daarmee alle vragen gehad?

Mevrouw Kruger: Voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Kruger vindt van niet. Mevrouw Kruger.

Mevrouw Kruger: Ik zit gewoon even over... Want dat had ook mevrouw Balorian al aangegeven. Zorg dat je mensen zo snel mogelijk toeleidt naar werk, want dan krijgen ze inkomen en dan komen ze steviger in het leven te staan, meer bestaanszekerheid. Maar al die mensen die echt niet kunnen werken of die maar parttime kunnen werken? We hebben nu na corona gezien, mensen met longcovid en zo, echt ze vallen bij bosjes nog steeds uit. Die mensen gaan niet meer volledig werken. Die zullen over twintig jaar ook qua pensioen en zo echt wel heel klein hebben. En dan heb ik het over twintig jaar. Maar we zitten nu al met bepaalde groepen die daar niks aan kunnen doen. Werk is zeker een oplossing, maar ook heel vaak niet. En hoe gaan we dat nu, maar ook voor in wat langere termijn, waarborgen, om te kijken hoe we dan toch die bestaanszekerheid voor iedereen kunnen garanderen? En die vragen blijven. Die haal ik niet uit de rapportages. Die haal ik ook niet meer uit de zienswijze van... Ik moet altijd even op stoom komen. Nu kom ik een beetje ook tot hoe wij daarin staan van, ik haal het ook niet uit de zienswijze van de gemeente. We blijven doen wat we doen, want we doen het al redelijk goed. Maar het zijn allemaal fragmentjes. En die zou onderuitgaan op het moment dat zo meteen vanuit het Rijk veranderingen plaatsvinden. Ik noemde van die btw met de Dordtpas. Zeker wel, want zwemlessen die dan duurder gaan worden, die nu bijvoorbeeld gratis zijn voor kinderen met de Dordtpas, die moeten toch vergoed worden aan het zwembad. Die Dordtpas wordt duurder. En zo kan je alles een beetje zien. Daar ging u net niet op in van, hoe dat dan wordt. U praatte mooie plannen termijn overheen. Maar hoe gaan we dat ook op de korte termijn oplossen, als dat al direct effect gaat hebben?

De voorzitter: De heer Van der Kruijff, hoe gaan we het oplossen?

De heer Van der Kruijff: Uiteindelijk als je ziet dat mensen minder inkomen zouden krijgen of als wat wij inzetten duurder wordt, dan kun je niet onverkort blijven doorzetten wat we niet doorzetten, tenzij je er extra budget voor beschikbaar stelt. Dat heb ik op het moment niet, want wij hebben gewoon met de raad een afspraak gemaakt wat ons budget is. En wat we aan landelijke middelen erbij krijgen, dat tellen we daar natuurlijk bij op. Dat geeft een totaal budget waar we het mee moeten doen. Dat is dan echt een politieke keuze, ook van uw raad. En als u mij er opdracht toe geeft, ga ik die uitwerken. Daar gaat het niet om. En dat geldt ook voor andere voorstellen, die de Rekenkamer deed. Als je een persoonlijk begeleider wil gaan aanstellen, zal dat extra middelen kosten. Als je zegt, hier en daar moet je regelingen wat gaan verruimen, dan zal dat extra middelen gaan kosten. Dit is in mijn overtuiging, wat we nu doen, wel het maximaal haalbare. En dat is echt heel veel overigens, maar wel binnen het huidige budget.

De voorzitter: Dat lijkt me voldoende beantwoord. Gaat u verder.

De heer Van der Kruijff: Ik wil nog even ingaan op de vraag van de VVD wat ging over de meetbaarheid en de SMART KPI's. Naar de mening van het college hebben we met de drie KPI's die we hebben afgesproken... Ik heb er al drie net genoemd. De tweede moet ik weer even voor u opzoeken. Dat ging over de gemiddelde schuld bij aanvang van schuldhulpverleningstrajecten. Voor wie erbij was, is dat vorige week uitgebreid met u

besproken in de beeldvormende vergadering. En ook op die meetindicator zie je dat de gemiddelde schuld bij aanvang, oftewel de vroegsignalering, daar is dat een teken van dat die dalende is. Oftewel we zijn er sneller bij. En dat is wat we willen. En je ziet dat het bereik vergroot. En dat is ook wat we willen. Ook op die twee indicatoren zie je dat het de goede kant op gaat. Voor ons is dat voldoende aan meetbare indicatoren. En ik zou willen vragen... Als u zegt, maak er nog veel meer, dan moeten we ze gaan definiëren, dan moeten we ze gaan meten. Ik hoorde u net uw zorg uitspreken van, hoe besteed je geld en komt dat wel bij de mensen terecht? Het college is van mening dat we in de huidige opzet het geld beter kunnen besteden aan de uitvoering van wat we nu hebben afgesproken, als dat we nog allemaal extra capaciteit moeten gaan besteden aan het uitwerken van nieuwe KPI's en het meten daarvan. Omdat wij echt denken met de drie die we nu hebben dat dat voldoende is. En daar verschillen we dan van mening mee van de Rekenkamer. Maar dat is wel onze opvatting.

De voorzitter: Ik zie mevrouw Boom, die daarop graag wil reageren.

Mevrouw Boom-Vos: Dank u wel. Ik hoor wat, voorzitter. En ik hoor wat de wethouder zegt. En ik snap ook zijn oproep van, laat het alstublieft niet meer geld kosten. Daar zijn wij het ook altijd heel erg mee eens. Waar ik alleen zoekende ben, de huidige KPI's, naar onze mening, zeggen niks over het behalen van de beleidsdoelen die we met de armoedehulp willen bereiken. Een gemiddelde schuld zie ik niet als het behalen van het beleidsdoel. Zijn er ook andere KPI's waar u mee zou kunnen werken, in plaats van deze drie KPI's, zodat we ze kunnen vervangen?

De voorzitter: De heer Van der Kruijff.

De heer Van der Kruijff: Voorzitter, we hebben deze KPI's met u samen vastgesteld in 2023. Het is niet zozeer een college opvatting. Dat is het ook overigens. Maar het is ook een raadsopvatting, met welke drie KPI's we nu werken. En als u zegt, kun je andere KPI's bedenken? Ik ben heel creatief. Zet me even neer en ik kan er vast wel een aantal verzinnen. Maar ik denk niet dat we erop vooruitgaan en dat het effect beter gaat worden met wat we nu doen. Ik vind, als je het mij vraagt, de allerbelangrijkste KPI dat in de Minima-effectrapportage staat dat wat wij nu doen aan verzachtende maatregelen voor mensen met een te laag inkomen, dat het mogelijk is om voldoende inkomen te vergaren, als je alles gebruikt met wat we hebben, om rond te komen. Dat is de allerbelangrijkste als het over armoedeverzachting gaat. En dat meten we. Dat is de derde KPI in de Minima-effectrapportage. En die staat er ook dit keer in dat dat zo is. En daarmee ben ik tevreden en heb ik geen behoefte om verder aan te scherpen.

Mevrouw Kruger: Voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Kruger.

Mevrouw Kruger: Ik zat even een beetje verward naar de wethouder te kijken van, armoedeverzachting. Een heel nieuwe term. En ik vind hem ook een beetje eng eigenlijk, want armoede is echt niet denk ik te verzachten. We moeten zorgen dat we die armoede gaan bestrijden. En als je hem gaat verzachten, dan blijft de armoede toch bestaan. En zachte heemeesters, iets van die trend. Ik vind het een nare uitdrukking.

De voorzitter: De heer Van der Kruijff, ik hoor dat u taalkundig gecorrigeerd...

De heer Van der Kruijff: Als het woord verzachten verkeerd valt, trek ik het weer in. En dan is het armoedebestrijding.

De voorzitter: Ik hoor dat inderdaad de fractie GroenLinks tevreden is met deze bestrijdende tekst. Dan mevrouw Van Vugt van het CDA.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Dank u wel. Ik zit toch ook nog wel te worstelen met dat punt wat de VVD aandraagt en wat ik mevrouw Pichel ook wel hoorde zeggen, dat je natuurlijk wel wil dat armoedebeleid zich ook richt op het weer op eigen benen kunnen staan, daar wel mogelijk. Is daar ook nog een KPI te bedenken. Wie weet er iets? Hoe effectief het is? Of dat er misschien een periode aan gehangen wordt, of zo. Ik zit daar ook wel te zoeken.

De voorzitter: De heer Van der Kruijff.

De heer Van der Kruijff: Voorzitter, de eerste KPI die we hebben afgesproken, is letterlijk, de armoede... Daar staat, om de gevolgen van armoede te verzachten. Neem me niet kwalijk, mevrouw Kruger, het staat er echt. En participatie mogelijk te maken, is het vergroten van het bereik van de minimaregeling een belangrijke indicator. Het is wel gericht op de effecten bestrijden, zeg ik dan maar even om u te plezieren en de participatie te vergroten. Maar uiteindelijk, participatie vergroten van mensen is niet alleen armoede. Dat is de Participatiewet. En natuurlijk hangen die twee samen. Eenzaamheid hangt samen met armoede. Gezondheid hangt samen met armoede. Een dak boven je hoofd hangt samen met armoede. Er hangt heel veel samen met armoede. Als we dit nu heel breed gaan trekken, maken we het ook heel ingewikkeld. Het armoedebeleid gaat uiteindelijk om mensen voldoende inkomen geven, zodat ze fatsoenlijk kunnen leven.

De voorzitter: En om het niet te ingewikkeld te maken, hebben we ook nog een politieke vraag vandaag die we vooral ook moeten beantwoorden. Mevrouw Pichel had nog een interruptie.

Mevrouw Pichel: Eigenlijk misschien meer een soort ordevoorstel. Want inderdaad die politieke vraag heb ik denk ik al beantwoord. Ik hoop dat die duidelijk is. Maar ik merk toch een beetje in de commissie dat we zeggen... Even ongeacht wat je vindt van dit beleid. Want ik denk als gemeente dat er heel veel wordt gedaan. Dat er heel veel al is opgezet en heel veel dingen ook echt wel goed gaan. En dat we natuurlijk weten dat het niet perfect is. En bij dat stukje, waar we weten dat het niet perfect is, dat je dan gaat zoeken van, hoe kun je dat optimaliseren? Alleen dat is denk ik niet voor deze vergadering. Dan is het, wat zouden we wel kunnen doen om daar toch een gevoel van tevredenheid te hebben, wat misschien niet hier helemaal past. Ik gooi hem ook weer even terug, want ik merk mevrouw Van Vugt geeft het aan, de VVD geeft het aan. Het is wel iets wat leeft natuurlijk.

De voorzitter: Duidelijk. Dank voor uw bijdrage op dat punt. Ik zag dat mevrouw Balorian op ditzelfde thema ook iets wil opmerken. Via de microfoon graag.

Mevrouw Balorian: Sorry. Het was meer een reactie op de CDA net, die aangaf van, wat voor KPI zou je nog meer kunnen bedenken dan, als het gaat om het armoedebeleid? Maar waar je aan zou kunnen denken, is bijvoorbeeld een gemiddelde tijdsduur dat iemand afhankelijk is van die armoederegeling om dat te verlagen, zodat je toch wel gaat richting dat men op den duur niet meer gebruik hoeft te maken van de armoederegeling. Wij zitten meer in die richting te denken.

Mevrouw Stevens: Voorzitter.

De voorzitter: Ik zie mevrouw...

Mevrouw Balorian: Sorry hoor. En het voorstel om aanbeveling 3 over te nemen van het Rekenkamerrapport. Dat is, ga in gesprek over de focus van het armoedebeleid, preventie en nazorg versus curatie, inkomensondersteuning. Maak op basis daarvan afspraken over de verhouding tussen kosten en resultaten.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Voorzitter.

De voorzitter: Eigenlijk zijn we nu begonnen met een soort tweede termijn en zijn dit geen interrupties meer op de wethouder.

Het lijkt me goed als we heel even het verhaal van de wethouder afmaken, dan richting een tweede termijn gaan, waarin elke fractie zijn standpunt deelt, om zo ook tot een afronding te komen. En met name ook de politieke vraag van deze avond te beantwoorden.

Mevrouw Stevens: Voorzitter, maar ik wil toch heel kort een opmerking maken naar de VVD.

De voorzitter: Mevrouw Stevens, korte opmerking.

Mevrouw Stevens: U gaf net aan dat er een tijd aan zit. Laat wel weten dat bij schuldhelpverlening er wel terdege een tijd aan zit van drie of van vijf jaar. Dat wilde ik alleen even verduidelijken.

De voorzitter: Dat was een korte uitleg en opmerking. Dan ga ik nu toch naar de heer Van der Kruijff.

De heer Van der Kruijff: Voorzitter, ik zou toch echt in het armoedebeleid willen vasthouden aan de focus die we hebben. En dat is, mensen die in armoede zitten, dat te bestrijden en te verzachten en aan participatie te werken. Dat doen we. De Minima-effectrapportage rapporteert daarop, ook op de doelmatigheid daarvan. Die krijgt u eens in de zoveel tijd. Volgens mij is dat voldoende sturingsvermogen voor ons allemaal om te kijken of we effect hebben. Als je kijkt naar hoeveel mensen er gebruik van moeten maken, hebben we dat ook als gemeente niet in de hand. Je kunt het wel gaan meten, maar het zegt niet altijd alles over het effect van het armoedebeleid. Er kunnen mensen ziek worden, er kunnen mensen werkloos worden, de gasprijs kan exploderen, zei ik net al, het kan persoonlijke live events zijn, heet dat dan het Engels, gebeurtenissen in je leven waardoor het misgaat. Het kan komen door landelijke gebeurtenissen of

wereldgebeurtenissen. Die hebben wij niet in de hand. Als je erop gaat meten, sommige mensen hebben een handicap en die komen nooit aan het werk. Die kunnen wel participeren, maar hun inkomen gaat niet stijgen. Die blijven heel lang in deze armoederegeling zitten. Dat vind ik verschrikkelijk. Laat ik dat erbij zeggen. Tegelijkertijd ben ik blij als ik de effecten daarvan zodanig kan verzachten dat ze wel voldoende hebben om van te leven. Maar dan kun je niet gaan meten hoelang je in armoede zit. Dat is echt, als je het mij vraagt, geen zinvolle indicator.

De voorzitter: En dat bracht ook tot het einde, denk ik, van de termijn van de wethouder. Dan wilde ik nu verdergaan.

Mevrouw Steven: Voorzitter, sorry, maar ik heb toch nog echt genoemd over die sociale samenhang tussen de instellingen. Of heb ik iets gemist?

De voorzitter: De heer Van der Kruijff, dat klopt, denk ik.

De heer Van der Kruijff: Het klopt. Laat ik heel positief beginnen. Het mooie van Dordrecht is dat er heel veel organisaties en ook heel veel vrijwilligersorganisaties zich inzetten voor deze doelgroep, deze mensen.

En ik zeg dan altijd maar, dat staat niet in dit beleid, laat duizend bloemen bloeien. Alles wat mensen willen inzetten aan initiatieven en organisaties die dat gaan doen, mogen dat doen. En heel graag zelfs. Het kenmerk Dordt, dat dat gebeurt. Dat is niet in elke stad in die mate het geval, is mijn indruk. Tegelijkertijd zie je, als daar zoveel initiatieven zijn, dat het ook wel lastig is om elkaar te vinden. We faciliteren dat wel als gemeente door te overleggen. We zitten regelmatig, ikzelf niet, ik spreek ze weleens, maar de structuur zit ambtelijk regelmatig met deze organisaties om ze van elkaars bestaan op de hoogte te stellen. Weten wat elk doet. En ook naar elkaar door te kunnen verwijzen, als dat nodig is. Dat is ook meteen een antwoord op waarom een vaste regisseur niet altijd handig is. Want iemand met gezondheidsproblemen of een handicap heeft een andere vraag als iemand die zwaar in de schulden zit. Soms moet je ook naar een ander toe. Maar die organisaties, en inderdaad continu heeft dat aandacht nodig, om ze met elkaar in gesprek te laten blijven, van elkaars bestaan te laten weten en te zorgen dat het niet langs elkaar heen werkt. En tegelijkertijd wil je ook geen initiatieven die opbloeien meteen doodslaan, maar geef ze ook de ruimte.

De voorzitter: Dat lijkt voldoende antwoord te zijn op de vraag van mevrouw Stevens. Dan gaan we toch door naar de tweede termijn. En uiteindelijk is het doel van de tweede termijn toch om een standpunt ook in te nemen op hetgeen wat voorligt. En met name ook de politieke vraag die natuurlijk voorligt. En met die standpunten kunnen we daarna ook tot een afronding gaan komen. En om toch nog even de politieke vraag te herhalen, het gaat over het rapport van de Rekenkamer en hoe wij willen dat het college daar invulling op geeft. Ik heb twee amendementen of overweging tot amendementen gehoord, zowel van de ChristenUnie/SGP als van de CDA Dordrecht fractie. Het is misschien goed om met die fracties dan ook te beginnen, omdat zij een alternatief voorstel hebben van wat voor komt te liggen. En daarna andere fracties langs te gaan met de korte standpunten. Het collegestandpunt was dat ze dit niet willen overnemen. Maar als gemeenteraad hoeven wij ons daar natuurlijk als hoogste orgaan niets van aan te trekken. De heer De Heer.

De heer De Heer: Voorzitter, dank u wel. In mijn woordvoering heb ik aangegeven dat ik voornemens ben, dat wij als fractie voornemens zijn om niet de aanbevelingen over te nemen, maar dat we graag de reactie van het college wilde afwachten. Die hebben we gehoord. En die bevestigt alleen maar eigenlijk dat standpunt. We zijn niet voornemens om de aanbevelingen over te nemen. We zijn wel gevoelig voor het KPI verhaal. En tegelijkertijd hebben we er grote vraagtekens bij of het handig is en verstandig is om halverwege de wedstrijd KPI's toe te voegen, die mogelijk ook heel veel ambtelijke capaciteit vragen en het nog complexer maken. Als er nu echt slimme KPI's te bedenken zijn die het nog inzichtelijker maken hoe we mensen in Dordrecht uit de armoede krijgen, zonder dat dat afdoet aan de focus en zonder dat het al te veel capaciteit vraagt, dan zijn wij voor. Maar we horen ze op dit moment niet. En we zijn ook voorzichtig daarmee. En ook aanbeveling 3, die werd genoemd, waar je, als je het leest, best heel positief tegenover kunt staan, zijn wij niet voornemens om dat over te nemen. Omdat tegelijkertijd, als je college reactie leest, er echt duidelijk wordt gezegd, bedankt voor jullie advies Rekenkamer, maar jullie interpreteren ons beleid op de verkeerde manier. Er worden onterechte conclusies getrokken.

Om die reden zijn wij niet overtuigd. En zijn wij om die reden ook niet voornemens om dat als aanbeveling over te nemen.

De voorzitter: Dank, de heer De Heer. Ik hoor een duidelijk amendement, waarin jullie eigenlijk niets van het rapport wensen over te nemen. Dat is de conclusie die ik dan trek. Dan de CDA-fractie, mevrouw Van Vugt.

Mevrouw Boom-Vos: Voorzitter.

De voorzitter: Ik zie mevrouw Boom. We hebben eigenlijk afgesproken natuurlijk om een woordvoerder per fractie.

Mevrouw Boom-Vos: Maar even een verduidelijkende vraag. Dit is alleen een verduidelijkende vraag. Volgens mij hoor ik geen amendement. Hoor ik instemming.

De voorzitter: De heer De Heer.

De heer De Heer: Voorzitter, misschien aanvullend daarop. Ik was zoekende, ook nog even met mijn buurvrouw van, wat is nu technisch hierin handig? Stel je wilt inderdaad als fractie niet instemmen, wacht je dan tot de hamerraad waarin je zegt, wij worden geacht om niet mee te hebben gestemd, of dien je dan een amendement in, waarin je aangeeft, we vragen instemming om hem helemaal te...

De voorzitter: Je hebt hier meerdere opties natuurlijk. Je kan het amenderen dat je zegt, we stemmen niet in met eigenlijk de punten uit het rapport. Dan amendeer je het besluit. En je kan natuurlijk gewoon tegenstemmen, als je tegen bent, als het een hamerstuk is. Beide kanten hebben natuurlijk hun voordelen, ook ten aanzien van de discussie die je daar nog op voert. Mevrouw Van Vugt, CDA-fractie.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Dit gehoord hebbend ook is ons standpunt niet anders. Alleen we zullen even goed moeten kijken nog, waar kunnen we eventueel nog wel in meegaan? En een amendement zou ik als volgt willen beginnen, dat je eigenlijk

amendeert de conclusies van dit onderzoek niet te onderschrijven. En dan kan je vervolgens eventueel nog iets meegeven wat je wel zou willen onderschrijven. En daar wil ik nog even over nadenken, want 5 sowieso niet. 3 in gesprek gaan, is natuurlijk altijd goed over de focus van het armoedebelaid. Preventie, nazorg versus curatie. Maar het houdt bij ons wel op bij, maak op basis daarvan afspraken over de... Die niet. De verhouding tussen kosten en resultaten, volgens mij is dat nu duidelijk genoeg verteld dat dat gewoon niet kan. Je kan wel afspraken maken over kosten, maar niet over resultaten. De verhouding wordt dan al helemaal lastig. En ik sta ook open voor goede KPI's. Maar wat ik tot nu toe heb gehoord, vind ik niet overtuigend en zit eigenlijk al in het beleid. Maar er is blijkbaar wel een stukje onduidelijkheid over hoe SMART en hoe duidelijk die huidige KPI's dan onder het voetlicht gebracht worden.

De voorzitter: Dank, mevrouw Van Vugt, van de CDA-fractie. Ik hoor een heel vergelijkbaar amendement eigenlijk met de ChristenUnie/SGP. U kunt natuurlijk altijd samenwerken. Dan zie ik mevrouw Stevens.

Mevrouw Stevens: Dank u wel. Ik kan me daar eigenlijk wel helemaal volledig bij aansluiten. Ook heb ik heel veel waardering altijd voor de Rekenkamer. Maar als ik zo kijk naar de dingen dan denk ik van, de vraagstelling of wat dan ook is niet goed gegaan. In die zin sluit ik me ook heel graag aan bij de twee vorige sprekers.

De voorzitter: Helder verhaal. Dan zie ik mevrouw Kruger.

Mevrouw Kruger: Voorzitter, dit geldt in feite ook voor ons. En behalve amendementen, je zou ook gewoon tegen het voorstel kunnen stemmen. Dan hoeft je helemaal niet met amendementen te werken. We begrijpen ook wel dat er toch al heel veel gebeurt, waar we nog wel het in de toekomst zeker over kunnen gaan hebben van, doen we ook wel allemaal het goede op de juiste momenten en op de juiste plekken? Ik noemde al de vindplaatsen, die best wel uitgebreid kunnen worden. Dat is meer allemaal de uitvoering. En inhoudelijk, daar mogen we best nog wel wat sessies over hebben. Maar over dit voorstel denk ik dat we gewoon tegen moeten stemmen, als GroenLinks.

De voorzitter: Dank, mevrouw Kruger. Heldere opvattingen denk ik zo. Dan zie ik mevrouw Pichel.

Mevrouw Pichel: Dank, voorzitter. Ik sluit me volledig aan bij de woordvoering van de heer De Heer van ChristenUnie/SGP. En ook de aanpak van mevrouw Kruger van GroenLinks lijkt me prima.

De voorzitter: Zijn er andere fracties? De VVD-fractie.

Mevrouw Balorian: Even aan wennen hoor. Sorry. Wij zouden wel graag willen dat aanbeveling 1 van het Rekenkamerrapport overgenomen wordt. We gaan nog even nadenken of we bepaalde KPI's nog kunnen bedenken, die financieel niet heel erg veel gaan kosten. Daar denken we in ieder geval over na. En daarnaast hadden we nog wel een vraag aan de wethouder. Want de wethouder gaf net aan, wij sturen op de MER-rapportage. Wij vragen ons eigenlijk af, welke van die aanbevelingen worden overgenomen?

De voorzitter: Dat is misschien een vraag voor zo meteen, als de wethouder nog even kort aan het woord is. Ik hoor eigenlijk in wat de VVD-fractie... Ik probeer hem even te vertalen. Dat jullie ook een amendement overwegen om aan die aanbevelingen iets van KPI's toe te voegen. Maar dan interpreteer ik die er wel vrij vrij. Mevrouw Balorian, klopt dat?

Mevrouw Balorian: Ja. En dan houden we inderdaad rekening wel met dat het niet te veel geld zal gaan kosten, of eigenlijk het liefst geen geld.

De voorzitter: Die bestaat niet, mevrouw Balorian.

Mevrouw Kruger: Voorzitter.

De voorzitter: Dat kan natuurlijk niet. Mevrouw Kruger.

Mevrouw Kruger: Voorzitter, ik wilde graag van de VVD toch weten, want meten is weten. De KPI's snap ik allemaal wel. Maar toch, als ik zo de beraadslagingen hoor en ook de woorden van de wethouder, dan wordt er juist gezegd, al die KPI's maakt het alleen maar verwarrender. En sommige dingen kan je gewoon niet zo goed uiteindelijk meten, om dan te weten of inderdaad die armoede daalt. Maar je kan bepaalde puntjes misschien aanhalen. En meer KPI's, dat is toch meer onderzoek, is meer bijhouden, gaat ten koste van het geld wat te kunnen besteden aan het armoedebelid. Ik vraag me af of dit nou zo'n handige zet is met meer KPI's toevoegen of uitzoeken welke erbij komen.

De voorzitter: Mevrouw Balorian, Dordtse VVD, is het allemaal wel zo handig?

Mevrouw Balorian: Het zal geen lijst zijn met allemaal KPI's natuurlijk, want ook vanuit de VVD willen we juist dat er minder kosten uitgegeven worden. Maar we denken wel degelijk dat het mogelijk is om bepaalde KPI's in te bouwen, waardoor het geld dat je nu uitgeeft gewoon verantwoord uitgeeft. En dat op den duur het minder nodig zal zijn dan in deze mate. Maar we gaan er nog goed over nadenken hoe die KPI's eruit zouden moeten zien. Dat krijgt een vervolg.

De voorzitter: Dank, mevrouw Balorian, ook voor die uitleg. Verantwoord uitgeven, lijkt me altijd goed. Dan de heer Venderbos.

De heer Venderbos-Lambinon: Voorzitter, dank. Op verschillende manieren tracht onze gemeente mensen die zich onder of net boven de armoedegrens bevinden te helpen, zoals bijvoorbeeld laatstelijk de tegemoetkoming energiekosten. De bestrijding van armoede is ingewikkeld. Heeft de aandacht van zowel het college als van de raad. Wij vinden dat sommige punten uit het rapport van de Rekenkamer al op een of andere manier worden uitgevoerd. En wat de aanbeveling betreft, die onderschrijven wij niet en gaan we eigenlijk mee met veel van de vorige woordvoerders.

De voorzitter: Dat lijkt me helder. Andere fracties die in de tweede termijn hun standpunt naar voren willen brengen? Die zie ik niet. Dan was er nog een vraag gesteld aan de wethouder. Misschien goed om die nog te beantwoorden, van de Dordtse VVD. Ik heb even niet meer exact de vraag scherp. Kun je nog een keer herhalen, mevrouw Balorian?

Mevrouw Balorian: Ja. De wethouder gaf aan dat wij sturen op de MER-rapportage. En daarom vroegen wij ons af, welke van de aanbevelingen neemt het college over die in de MER staan?

De voorzitter: De heer Van der Kruijff.

De heer Van der Kruijff: Voorzitter, om te beginnen, de MER is natuurlijk het instrument om onze doelmatigheid te meten. Dat was ook een van de KPI's. Uit de MER kwamen niet hele essentiële aanbevelingen voor van wat we moeten veranderen, anders als wat we al doen en waar u ook terecht de vinger bij legt, hoe kunnen we het bereik vergroten? Dat is een hele belangrijke. Daar werken we ook continu aan door. Daar heb ik geen aanbeveling van wie dan ook voor nodig. Dat is staand beleid.

Hoe ingewikkeld ook. Dat hebben we net besproken. Dat als MER, als doelmatigheidsmeting instrument. En het voordeel van de MER is dat die ook niet alleen kijkt naar wat we hier in Dordrecht doen, maar die brengt het ook in verband met wat er allemaal aan landelijke ontwikkelingen zijn. Dat is ook een veel bredere en daarmee betere manier van kijken naar deze werkelijkheid. Want zoals beschreven, doen we het niet alleen in Dordt, maar wordt het ook allemaal beïnvloed door andere factoren. Ik kan nog wel toezeggen, want daar was natuurlijk vraag over, als je kijkt naar alles wat we doen qua interventies en resultaat en effect op de KPI's, dat in de RIB die we u steeds sturen... Twee keer per jaar? Twee keer per jaar sturen we een RIB over de voortgang. Deze bespreking gehoord hebbende, dat we ons best zullen doen om de verbanden daartussen steeds duidelijker te verwoorden. Want uw behoefte is wel duidelijk, dat goed grip wil krijgen over wat doen we en wat is effect en hoe werkt dat en hoe hangt dat allemaal samen? Die toezegging gaan we doen, dat we dat in de RIB gaan proberen nog helderder dan we al doen onder woorden te brengen en die verbanden te leggen.

Mevrouw Kruger: Voorzitter.

De heer Van der Kruijff: Eerst was mevrouw Balorian nog met een reactie. Mevrouw Balorian, Dordtse VVD.

Mevrouw Balorian: Want de wethouder gaf aan, er komen niet echt volgens mij hele aanbevelingen uit. Maar als ik kijk naar de laatste twee punten en de ene is dan het stimuleren van paren met oudere kinderen bij het verhogen van hun inkomen. Het andere, maak een gedegen afweging tussen een goed uitvoerbaar minimabeleid en het voorkomen van een armoedeval. Ik vraag me af, wordt dat dan wel op een bepaalde manier concreet invulling aan gegeven door het college?

De voorzitter: De heer Van der Kruijff.

De heer Van der Kruijff: Voorzitter, de vraag van de armoedeval komt wel vaker voorbij, maar ik vind hem, als ik eerlijk ben, zelf minder op het armoedebeleid slaan. Maar die gaat meer over de Participatiewet en de Wet werk en inkomen.

De voorzitter: Mevrouw Balorian.

Mevrouw Balorian: Maar die gaat wel over... U gaf wel net aan, sorry, de wethouder gaf net wel aan dat we sturen op de MER. Ik denk, dan moet dit onderdeel toch ook meegenomen worden?

De voorzitter: De heer Van der Kruijff, moet dit onderdeel niet toch meegenomen worden, omdat u aangaf te sturen op de MER?

De heer Van der Kruijff: Wat wij in de MER lezen, maar het is misschien maar net welke zin je wil lezen, dat wij qua maatregelen die we hebben, dat die getrapt zijn en dat we daar al zo goed mogelijk, het heeft ook zijn grenzen, maar zo goed mogelijk al invulling geven aan het voorkomen van de armoedeval. De MER is daar juist positief over, lees ik. Maar misschien lezen we allebei op een andere bladzij. Maar dat heb ik gezien.

Mevrouw Balorian: Dat zou kunnen, want het staat...

De voorzitter: Mevrouw Balorian, via de voorzitter.

Mevrouw Balorian: Sorry.

De voorzitter: Mevrouw Balorian.

Mevrouw Balorian: Er staat, de gemeente zal daarom een afweging moeten maken wat telt zwaarder, de lagere bestedingsruimte op 150 procent of het risico op niet meer gebruik? Ik heb het over die alinea eigenlijk.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Voorzitter, mag ik daar...

De voorzitter: Mevrouw Van Vugt.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Ik heb denk ik de bladzij gevonden. Bladzij 46. Maar daar staat juist dat het in Dordrecht daar wel goed gaat en dat de andere gemeentes een besluit moeten nemen.

De voorzitter: We gaan dit punt denk ik afsluiten. Het is ook niet helemaal de scoop van deze vergadering. Dan had ik nog een punt van mevrouw Kruger.

Mevrouw Kruger: Ik wilde graag de wethouder ondersteunen in wat hij aangeeft met RIB's, dat we daar dan de voortgang weten. En dan wil ik ook graag toch weer dat woordje duurzaam erin hebben van, alle maatregelen die we nemen, niet alleen de effecten, maar dat dat ook op lange termijn iets oplost, oplevert.

De voorzitter: Een wens van mevrouw Kruger die de wethouder mag meenemen. Dan kijk ik heel even rond in deze commissievergadering. Ik zie dat de heer Van der Kruijff nog een laatste opmerking wil maken, voordat we tot een afronding gaan komen.

De heer Van der Kruijff: Voorzitter, het kwam natuurlijk over die goede communicatie tussen alle hulpverleners, zal ik maar zeggen. Daar zullen we ook een toezegging... Dat we daar goed naar zullen kijken of we dat moet verbeteren. Dat is helder. En laat ik ook nog even, ik zeg ook even als steun in de rug voor het beleid en naar alle teams en alle vrijwilligers en alle organisaties die hiermee bezig zijn, zou ik het meer recht vinden

doen, maar u gaat erover, als u in een amendement zegt wat u wel vindt in plaats van dat u dan maar tegenstemt en daar niet meer het geluid bij komt hoe u erover denkt. Vanuit het college, als signaal naar al deze partijen, zou ik het waarderen als u met een amendement uw mening uitspreekt.

De voorzitter: Een wens vanuit het college, waar wij als raad wat mee kunnen doen. Ik kijk even rond in deze commissievergadering, want daar gaat het college natuurlijk helemaal niet over. De gemeenteraad kan zijn eigen afweging op dat vlak natuurlijk maken.

Ik kijk heel even de commissie rond. Hebben we nu het onderwerp, waar we het vandaag over hebben, en de politieke vraag waar we het vandaag over hebben, over de Rekenkamer en ook de raadsinformatiebrief en de rapportage van de MER, hebben we die op dit moment voldoende besproken? Ik zie niemand die van mening is dat we dat niet voldoende hebben besproken. Dan hebben we het wel voldoende besproken. Dan komen we eigenlijk tot een afronding. En dan zijn er een aantal fracties die hebben aangegeven een amendement te overwegen. En dat zal dan een amendement zijn die het voorgestelde besluit zal amenderen. En dat voorgestelde besluit is dat we kennisnemen dat de conclusies van het onderzoek worden onderschreven en dat het college van burgemeester en wethouders opgedragen wordt om met een plan van aanpak te komen. Dan verwachten we denk ik daarop een amendement. En dan zal dat als bespreekstuk door moeten naar de gemeenteraad, waarin we het hebben over de amendementen. Ik kijk even rond. Is er dan behoefte aan... Ik zie twee vingers. Maar dat is ook de V van victorie. Dat weten we dat niet precies. Is het twee minuten? Ik zie twee minuten op meerdere plekken. Ik zie niemand die daar bezwaar tegen heeft. Dan stel ik vast dat we dit stuk richting de gemeenteraad sturen, met daarbij de belofte dat we het hebben over de ingediende amendementen die zich nog moeten vormen. Dat we daar twee minuten over spreken En dat dat wellicht al komende week is, als ik dat zo zie. Het wordt een bespreekstuk van twee minuten. En dan moeten we vervolgens ook nog vaststellen wat we met de raadsinformatiebrief doen. In principe zou dan de afspraak zijn dat deze ter kennisname aan de raad gestuurd wordt en dat dat niet meer een bespreekstuk wordt, maar dat we het alleen over de amendementen gaan hebben. Ik zie ook dat dat op instemming kan rekenen. Dan wil ik jullie allemaal, en ook vooral de mensen thuis, hartelijk danken voor deze raadsvergadering. Ook mevrouw Dekker, namens de ambtelijke ondersteuning, en de heer Van der Kruijff als wethouder. En dan sluiten we deze vergadering af. Willen jullie allemaal je glaasjes meenemen naar de bar?

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 2024.

De griffier,

De voorzitter,

A.E.T. Wepster

P.A.C.M. van der Velden